

MICHAŁ SZALAST

TVORBA

KRZYSZTOF GOŁUCH

TEORETICKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE | OPAVA 2024

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ /FILOZOFICKO- PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA V OPAVĚ | INSTITUT TVŮRČÍ FOTOGRAFIE

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

FILOZOFICKO-PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA V OPAVĚ

TEORETICKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

TVORBA KRZYSZTOF GOŁUCH WORK

MICHAŁ SZALAST

OBOR: TVŮRČÍ FOTOGRAFIE

VEDOUCÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE: PROF. PHDR. VLADIMÍR BIRGUS

OPONENT: DOC. MGR. VÁCLAV PODESTÁT

OPAVA 2024

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

itf Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě

ABSTRAKT

Tématem této práce je osobnost a raná tvorba Krzysztofa Gołucha, jenž téměř dvacet let své fotografické činnosti věnoval postiženým lidem. Seznámíme se s biografií autora, od jeho dětství až do období studia na Institutu tvůrčí fotografie v Opavě. Fotografické dílo Krzysztofa Gołucha zasadíme do kontextu polské dokumentární a novinářské fotografie zachycující postižené a prostředí, ve kterém žijí. Následně provedeme analýzu obsahu a formální stránky tvorby tohoto dokumentaristy, kterou v závěru zhodnotíme a posoudíme ve srovnání s nejvýznamnějšími příklady z dějin světové fotografie.

KLÍČOVÁ SLOVA

Krzysztof Gołuch, postižení ve fotografii, dokumentární fotografie postižených osob, fotografická reportáž, postižení, invalidita ve fotografii, postižení na snímcích, monografie Krzysztofa Gołucha, Institut tvůrčí fotografie, Caritas Polsko, polská dokumentární fotografie, Slezské fotografické tovaryšstvo, snímek postiženého.

ABSTRACT

The subject of the following work is the personality and early work of Krzysztof Gołuch, who devoted nearly 20 years of his photographic activity to people with disabilities. The biography of the photographer will be presented here, from childhood to years of study at the Institute of Creative Photography in Opava. Krzysztof Gołuch's photographic output will be presented in the context of Polish documentary and press photography showing the disabled and the environment in which they live. Next, I will analyze, content and formal aspects of the documentary's achievements to finally assess and place it against the background of the most significant examples from the history of world photography.

KEY WORDS

Krzysztof Gołuch, disability in photography, documentary photography of people with disabilities, photo reportage disability, disability in photography, disabled in pictures, monograph Krzysztof Gołuch, Institute of Creative Photography, Caritas Poland, Polish documentary photography, Silesian Photographic Society, disabled in the photo, photos disability.

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Akademický rok: 2023/2024

Zadávající ústav:	Institut tvůrčí fotografie
Student:	Mgr. BcA. Michal Szalast
UČO:	44385
Program:	Filmové, televizní a fotografické umění a nová média
Obor:	Tvůrčí fotografie
Téma práce:	T: Krzysztof Gołuch - tvorba
Téma práce anglicky:	T: Krzysztof Gołuch - works
Zadání:	Cílem teoretické diplomové práce s názvem "Tvorba Krzysztofa Golucha" je představit polského fotografa - dokumentaristu, který se již více než 20 let věnuje fotografování lidí s postižením. Krzysztof Goluch je vítězem mnoha fotografických soutěží a také autorem dvou významných knižních publikací - "Každý sedmý" a "Hotel". Práce zachycují jeho tvůrčí cestu, na níž se od klasického černobílého humanistického dokumentu posunul k subjektivní barevné fotografii.
Literatura:	Historia Fotografii, pod redakcją Juliet Hacking, Warszawa 2014. Hotel, Krzysztof Goluch, Galeria im. Ślędzińskich w Białymstoku, Białystok 2021. Fotograf jako badatel a zkoumaný - fotografické postupy Krzysztofa Golucha ve světle teorie Kirsten Hastrupové, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturálních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Vratislavská univerzita, Vratislav 2016. Každý sedmý, Krzysztof Gołuch, nakład. Krzysztof Gołuch, Ruda Śląska 2017. Krzysztof Goluch, text publikovaný ve sborníku článků Život ve slezské postindustriální krajině po 1. mezinárodním sympoziu o fotografii a sociologii "Industriální dědictví v dokumentární fotografii", Katowice 2015.
Vedoucí práce:	prof. PhDr. Vladimír Birgus
Datum zadání práce:	2. 2. 2024

Souhlasím se zadáním (podpis, datum): 6. 2. 2024

.....
prof. PhDr. Vladimír Birgus
vedoucí ústavu

V Opavě, 8.2.2024 Michał Szalast

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jsem pouze citované zdroje, které uvádím v bibliografických odkazech.

SOUHLAS SE ZVEŘEJNĚNÍM

Souhlasím, aby tato bakalářská práce byla zařazena do Univerzitní knihovny v Opavě, do knihovny Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a zveřejněna na internetových stránkách Institutu tvůrčí fotografie FPF SU v Opavě.

Michał Szalast

© Michał Szalast | ITF FPF Slezské univerzity v Opavě, 2024

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji své Mamince Janině, že mě naučila milovat lidi.

Následující práce by nevznikla bez obrovské podpory, jež se mi dostalo od Institutu tvůrčí fotografie SU v Opavě. Zároveň velmi obdivuji zapálení, s jakým vedoucí Institutu prof. PhDr. Vladimír Birgus pracuje se studenty píšícími pod jeho vedením závěrečné práce. Jinak tomu nebylo ani v případě této práce, jejíž finální podoba a forma jsou výsledkem mnoha konzultací právě s prof. PhDr. Vladimírem Birgusem a doc. Mgr. Václavem Podestátem. Chtěl bych také vyjádřit velkou vděčnost MgA. Mgr. Krzysztofu Gołuchovi Ph.D., jenž nejen svojí tvorbou, ale i povahou ukazuje, jak se lze úspěšně a s humanistickým přístupem pohybovat po klikatých životních cestičkách. Studium na Institutu tvůrčí fotografie změnilo nejen můj přístup k fotografii, ale i způsob mého vnímání skutečnosti. V tomto ohledu pak zůstanu navždy dlužníkem této instituce a především všech lidí, kteří ji tvoří.

Michał Szalast

OBSAH

Krzysztof Gołuch fotograf - který stvořil sám sebe 14

Současná polská fotografie postižených osob 17

Životopis 27

Dětství 27

Církev 34

Umění 40

Caritas 44

Fotografie 47

Format 50

Slezské fotografické sdružení 52

Galerie Bez domova 55

Piotr Szymon 60

Institut tvůrčí fotografie 67

Analýza tvorby 74

Poutníci 74

Směrem k moři 78

Stopy 84

Prolomit stereotypy 90

Zvolte mě 99

Rugbyisté 101

Olympionici 109

Každý sedmý 115

V práci 137

Hotel 155

Chuť života 172

Ne/zapomínání 177

Kurátorská činnost 183

O Gołuchovi 188

Závěr 194

Krysztof Gołuch o fotografování 209

Rozhovory 212

prof. PhDr. Vladimír Birgus 212
doc. Mgr. Václav Podestát 216
doc. Mgr. Jiří Siostrzonek, Ph.D. 220
prof. Mgr. Jindřich Štreit Dr. h. c. 223
MgA. Arkadiusz Gola, Ph.D. 225
Iwona Germanek 229

Seznam výstav 233

Autorské výstavy 233
Skupinové výstavy 238

Jmenný rejstřík 261

KRZYSZTOF GOŁUCH FOTOGRAF - KTERÝ STVOŘIL SÁM SEBE

„…co mám dělat? Zemřela mi máma.“

Krzysztof Gołuch se již mnoho let zaměřuje na práci s postiženými lidmi. Během jedné z mnoha návštěv centra pro handicapované v Halembě u Slezské Rudy při hledání zajímavých záběrů nečekaně zaujal jeho pozornost na pokoji klientů jeden okamžik. Instinktivně ihned přiložil hledáček k oku, aby se zajímavá scéna nerozplynula zpozorováním jeho přítomnosti. Stihl si dát před tvář fotoaparát, avšak zvuk zvedajícího se zrcátka se závěrkou proťal ticho a on byl zpozorován. Mladý, třicetiletý muž s tváří dítěte jménem Janek se zeptal: „…co mám dělat? Zemřela mi máma.“

Janek. Domov s pečovatelskou službou v Rudě Śląské Halembě. 2002

Tento zajímavý příběh, který mi Krzysztof vyprávěl během příprav jedné z jeho výstav, na mě udělal velký dojem. Napadlo mě, že jako pod zvětšovacím sklem ukazuje sílu dokumentární fotografie, jež zachycuje chvíle, dojmy a emoce. Fotografie, které se stávají naší pamětí, vzpomínkami na nejrůznější okamžiky života, především ty krásné, pozitivní, plné štěstí, ale i ty, jež nás nelítostně utlačují a ukazují, jak křehcí jako lidé vlastně jsme.

Fotoaparát má obrovskou sílu, v rukou dokumentaristy se stává nástrojem, který je odpovědí na otázku – kdo jsme? Každý z výše popsaných okamžiků ve mně vyvolává otázky, co je důležitější – okamžik, kterého bychom si měli vážit a tváří v tvář smrti přestat fotografovat, nebo snad paměť, v jejímž jménu je naší povinností uchovat jeho záznam, abychom ho takto odlišili od milionu dalších před a po? Tvorba Krzysztofa Gołucha, kterou mohu průběžně sledovat z pozice diváka, jenž se necítí zavázán k jakémukoli hodnocení, mi dává šanci se zamyslet nad potřebou dokumentování, dávání významu a smyslu všem těm událostem okolo, které náš život nakonec utvářejí. Tento hluboce humanistický přístup nezpochybňuje stav naší lidskosti. Upřímné a krásné se mi zároveň jeví i to, že hrdina dokumentu se nemusí stát někým lepším, nemusí svojí dokonalostí ani popírat skutečnost nebo mít ideálně symetrickou tvář a souměrné tělo. Nemusí jako v reklamní fotografii svojí těleśniku atraktivitou upoutávat naši pozornost. Stačí umožnit přístup dokumentární fotografie k těm okamžikům z naší skutečnosti, ve kterých jsme bezbranní. Kde nás svět může srazit svojí velikostí a krutostí, nelítostně ukazující svoji převahu nad našimi křehkými existencemi. Úplně stačí, aby fotografie byla pravdivá a zároveň rozumná a schopná nám vyprávět něco o nás samých.

Cesta do světa dokumentární fotografie je hrbolatá a od tvůrce vyžaduje velkou odvahu a vyzrálost. Zcela jistě není možné stát se dokumentaristou

během krátké doby. Je to dlouhodobý proces, který vyžaduje určitou expozici naší osobnosti tématům, jež fotografujeme. V případě Krzysztofa Gołucha jsou tímto tématem mentálně postižení, společensky vyhýbaná kletba, které však v pozdějším věku většina z nás podlehne. Jakým způsobem se Krzysztof Gołuch stal dokumentaristou, jak se vyvíjela jeho tvorba a jakým způsobem téma jeho tvorby ovlivnilo jeho lidskou a tvůrčí osobnost? To jsou otázky, na které hledám odpovědi v následujících kapitolách této práce.

SOUČASNÁ POLSKÁ FOTOGRAFIE POSTIŽENÝCH OSOB

KRZYSZTOF GOŁUCH

Pokud zalistujeme hluboko v dějinách fotografie, mezi významnými díly tohoto média najdeme hodně příkladů zachycujících lidské utrpení. O schopnosti upoutat lidskou pozornost prostřednictvím záběrů bolesti a neštěstí rozsáhle pojednávala Susan Sontagová ve své eseji *S bolestí druhých před očima*.1 Autorka v něm ukazuje fotografii jako nástroj, který umožňuje divákovi bezpečné a všech důsledků zbavené pozorování temných stránek skutečnosti. Umožňuje prožívat bolest a tragédii bez ceny, jež ji zpravidla doprovází, přestože nás coby diváky tímto připravuje na náš osud. Život totiž bez ohledu na to, jak je plný radosti, smíchu a pocitu naplnění, končí bolestně a neodvratně. Neudiví nás pak ani fakt, že fotografie jako druh umění, které je schopno se hluboce a pravdivě inspirovat skutečností, má za jedno ze svých oblíbených témat obraz utrpení a choroby. Dokumentace, zvěčnění a zdůraznění tíže života postižených osob by mohly zaručit nemálo odběratelů, o které z definice své umělecké profese fotografové bojují. Tento mechanismus je viditelný zvlášť výrazně při analýze tématu postižení

Susan Sontagová, Autor: Lynn Gilbert

Tomasz Tomaszewski, Centrum naděje, 2002.

1 Susan Sontag, Widok ludzkiego cierpienia, překlad Sławomir Magala, vyd. Karakter, Krakov 2010. ISBN 978-83-65271-05-1.

v dílech polské reportážní fotografie, ke kterému tento fenomén ve větší míře pronikl teprve po politických změnách v devadesátých letech. Dříve reportážní fotografie a s ní i oblasti jejích zájmů byly do značné míry omezeny cíli propagandy trhu socialistického tisku. Pro záběry představující postižené osoby zde oficiálně nebylo místo. Až na několik výjimek se teprve po vymanění médií ze svrchovaného socialistického řízení mohlo ve veřejném prostoru objevit vyobrazení osob s fyzickým nebo intelektuálním postižením.

Jedním z prvních, kdo po tomto obtížném tématu sáhl, byl Krzysztof Hejke. V souboru, který svým názvem navazuje na film Randy Hainesové Bohem zapomenuté děti, představil reportáž z centra pro zrakově postižené, vedeného řádovými sestrami v Laskach. Autor, který je absolventem Institutu výtvarné fotografie při Svazu českých fotografů (1990) a Filmové školy v Lodži, zachytil sugestivním a filmovým způsobem život nevidomých.

„Nemocní alzheimerem a jejich ošetřovatelé", Jacenty Dędek, 2004r.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

Chris Niedenthal, Tabu – portréty neportrétovaných.

K tématu se vrátil i o několik let později, během fotografování na letním prázdninovém táboře ve Wesołkowě na Mazurských jezerech, kde byli také svěřenci Sdružení péče o slabozraké v Laskach. Oba soubory si získaly uznání reportérského prostředí, což vyústilo dvěma odměnami v soutěži polské novinářské fotografie v roce 1994 a 1997.

Porotci soutěže polské novinářské fotografie ocenili i fotoreportáž Mieczysława Michalika, který doprovázel reprezentaci polských plavkyň během příprav na paralympiádu v Atlantě. Tento materiál vznikl na objednávku fotoeditorů redakce polského deníku *Gazeta Wyborcza*.

Stereotypnost přístupu k postiženým se ve své tvorbě podařilo na konci devadesátých let vyhnout Jacentymu Dędekowi. Fotografoval Małgorzatu Lubaczovou, nevidomou matku rok a půl staré Malwinky. Podařilo se mu vytvořit dojemný záznam rodinného života nevidomé osoby. O několik let později sáhl po tomto tématu znovu a prezentoval cyklus Chorzy na Alzheimera i ich opiekunowie („Nemocní Alzheimerem a jejich ošetřovatelé"). Zachytil svěřence a pracovníky střediska pro osoby postižené stařeckou demencí. Snímky byly oceněny v soutěži polského týdeníku Newsweek 2005, kde získaly první cenu v kategorii Každodenní život.

Téma nevidomých z ústavu v Laskach si vybral také fotoreportér deníku *Gazeta Wyborcza* Sławomir Kamiński. Soubor s poetickým názvem *Nie widziałeś moich żółtych skarpetek?* („Neviděl jsi moje žluté ponožky?") se skládá z fotografií vytvořených během letního tábora v Bondarech. Snímky zachycující každo-

Chris Niedenthal, Tabu – portréty neportrétovaných.

denní život účastníků tábora se vyhýbají snaze ukázat jednotlivé příběhy nebo osobnosti.

Jako mnohem větší projekt se ukázala výstava Tomasze Gudzowatého, nazvaná To be the Best, která obsahovala výběr padesáti fotografií z téměř pěti tisíc snímků, jež autor vytvořil během paralympijských her v australském Sydney. Velikost projektu odpovídala rozsáhlosti akce, na které spolu soutěžilo přes tři tisíce postižených sportovců ze sto třiceti dvou států.

Chris Niedenthal, uznávaný fotoreportér magazínu *Time*, který za snímek Jánose Kádára získal v roce 1986 ocenění v soutěži World Press Photo, se rozhodl upozornit širší publikum na problémy postižených prostřednictvím své *velké výstavy Tabu – portrety niepoртretowanych* („Tabu – portréty neportrétovaných"). Výstava se konala od 21. dubna do 9. května roku 1999 ve Staré galerii ZPAF ve Varšavě. Hrdiny portrétních snímků byly mentálně postižené děti zachycené ve fotografickém studiu. Jak napsal známý filmový kritik a otec holčičky s Downovým syndromem Tadeusz Sobolewski: „Díky těmto snímkům můžeme spatřit osoby, před kterými většinou z důvodu citlivosti nebo ze strachu uhýbáme pohledem. Pokud jsou jejich snímky vůbec zveřejněny, pak pouze jako ilustrace problematiky postižených. Tady ale máme šanci se na ně podívat nezaujatě."[2] Niedenthala přiměla k rozhodnutí věnovat se tématu handicapovaných sestřenice Magda Klemmová, jejíž syn Michał byl velmi postižený. Klemmová jej tehdy požádala o několik fotografií svého hluchoněmého a nevidomého syna. Niedenthal se rozhodl, že ho bude fotografovat tak, aby jeho postižení nebylo tím, co by upoutávalo divákovu pozornost. Takto vznikl portrét zachycující pouze dětskou tvář plnou emocí a exprese, ale také tvář, ve které se zračí jeho povaha.

2 MAGAZYN č. 17, příloha deníku Gazeta Wyborcza č. 100, 29. dubna 1999.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

Vidět, slyšet, dotknout se, vědět poster.

Výstava *Tabu – portréty neportrétovaných* byla bezpochyby zásadním hlasem v tehdy ještě ostýchavé veřejné debatě o postižených.

Po drugiej stronie lustra („Za zrcadlem“) je název výstavy Roberta Półkośnika odkazující na Alenku v říši divů. Bývalý student Institutu tvůrčí fotografie SU v Opavě zavedl své diváky do tajemného světa svěřenců pečovatelského domu v Zaściankách. O tomto domě Andrzej Wołkowycki v katalogu k výstavě napsal: „Zcela jistě nejde o svět, ve kterém záleží na tom, kdo je kdo a co znamená v uspěchané době, kde se počítá jen komerční úspěch v duchu: rychleji, více, levněji… je to svět, ve kterém postižení není schopné člověka zastavit.“3

Roberta Półkośnik, Za zrcadlem.

Mezi zásadní události, pokud jde o fotografie postižených osob, musíme zařadit výstavu *Widzieć słyszeć, dotknąć, wiedzieć* („Vidět, slyšet, dotknout se, vědět“). Tento skupinový projekt prezentovaný v prostorách knihovny Varšavské univerzity obsahoval devětadevadesát fotografií, jejichž hrdiny byli mentálně a fyzicky postižení. Na celou akci dohlížela redakce odborného magazínu *Integrace*, které se podařilo kromě již zmíněné Varšavy s výstavou navštívit i dalších devatenáct polských měst. Patnáctku autorů snímků tvořili Chris Niedenthal, Michał Gmitruk, Piotr Bernasi, Andrzej Świetlik, Tomasz Gudzowaty, Marcin Łobaczewski, Maciej Skawiński, Jacek Łagowski, Władysław Lemm, Robert Półkośnik, Maria Zbąska, Adam Hayder, Piotr Wójcik, Mikołaj Grynberg a Wojciech Prażmowski. Adam Hayder, jeden z vy-

3 Robert Półkośnik, Po drugiej stronie lustra, katalog k výstavě, Bialystok 2001.

Andrzej Kramarz, Klinika, 2001.

stavujících autorů, o tématu výstavy řekl: „Pro většinu z nás znamená postižený člověk ‚já ne', ale všichni jsme méně či více postižení.

Důsledkem tohoto základního rozdělení na lidi považující se za ‚zdravé' a postižené vzniká prostor nepochopení. Na jedné straně jsou oni – na svém ostrově; na straně druhé my – převážně v roli pozorovatelů."[4]

Ke stále oblíbenějším a zároveň vyspělejším pokusům o fotografickou dokumentaci postižených se řadí dva „nemocniční" projekty v současnosti velmi uznávaných fotografů. Prvním z nich je fotoreportér krakovského deníku Gazeta Krakowska a pozdější student Institutu tvůrčí fotografie Andrzej Kramarz, který po dobu několika měsíců fotografoval na krakovské interní klinice. Výsledkem tohoto dlouhodobého projektu byl cyklus nazvaný *Klinika*. Pod tímto lakonickým a emocí zbaveným názvem se skrývá celý charakter Kramarzových snímků. Zcela jistě jde spíše o snímky místa než lidí, kteří se v něm nacházejí. Komplikované přístroje a bílé lékařské pláště účinně zakrývají tváře pacientů, jež tak vidíme pouze částečně. Tento vpravdě technický záznam pak Wojciech Wilczyk popisuje takto: „Nemocní z krakovské interní kliniky, omotaní kapačkami a napojení na kabely sterilních monitorovacích zařízení, se jeví jako pouhá součást supermoderního uzdravovacího mechanismu. Světlé, neosobní vnitřní prostory nemocnice připomínají kosmickou stanici ze sci-fi filmu. Její

4 Andrzej Molik, „Widzieć, słyszeć, dotykać, wiedzieć", Kurier Lubelski, Lublin, říjen 2001.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

posádka – personál v bílých uniformách – je vždy na svém místě, je rozhodná a efektivní. Jen na několika snímcích je vidět nemocemi vyhublé pacientovo tělo, jevící se jako určitá disonance v souvislosti s touto všudypřítomnou technikou, bělostí a zářivostí."[5]

Úplně jiným, mnohem emocionálnějším způsobem pronikl do prostředí nemocnice a jejích pacientů na Západě velmi uznávaný fotograf Tomasz Tomaszewski. Vytvořil portrét Centra dětského zdraví ve Varšavě, ve kterém se zaměřil především na emoce zdejších pacientů. Celé dva měsíce mezi nemocničními zdmi prohledával a zaznamenával ikonické ilustrace boje člověka s nemocí. Dětská nemocnice plná mladých lidí se jevila jako autorova skvělá volba. Snímky z tohoto projektu jsou obsahově bohaté díky fotografické zběhlosti uznávaného autora, jenž citlivě zapomíná na své hrdiny. Záběry mohou připomínat četbu románu, kterou jsme omezili pouze na odstavce obsahující kulminující děj.

Dalším pokusem snažícím se zachytit postižení v úplně jiném světle je reportáž Artura Hojnyho nazvaná *Słabość pozostawmy w domu* („Slabost nechme doma"). Soubor vznikl pro potřeby agentury Forum a zachycoval postižené při turistice v horách.

Snímky s podobným vyzněním můžeme najít i v díle Marie Zbąské, jež se svým fotoaparátem doprovází Anitu Siemaszkovou, která zvládla vystudovat práva a je také pedagožkou a přednáší, přestože se pohybuje pouze na invalidním vozíku.

Ke směru fotografie, jejímiž hrdiny jsou postižení, můžeme zařadit také cyklus *Blisko* („Blízko") bývalého studenta Institutu tvůrčí fotografie Stanisława Heydy. Soubor zachycuje Heydova dědečka a jeho boj se stářím. Během několika let Heyda doprovázel svého blízkého v nejintimnějších chvílích až do samého konce.

5 Wojciech Wilczyk, Fototapeta, http://fototapeta.art.pl/2002/akl.php.

Podobně citlivý a humanistický soubor vytvořil také Władysław Lemm, který portrétoval vztah Uly a Krzysztofa. Oba postižení tvořili rodinu s dvouletým synem a pětiletou dcerou. Všichni žili v obecní ubytovně, kde panovaly hrozné podmínky, projevující se například plísní na stěnách jejich bytu.

Úplně odlišnou, tentokrát radostnější stránku mentálního postižení dokázal ve svém díle *Absurdalny kabaret* („Absurdní kabaret“) zachytit Maciej Skawiński. Tento zkušený fotoreportér dokumentoval kabaretní činnost svěřenců Domu vzájemné pomoci v Chořově v Horním Slezsku.

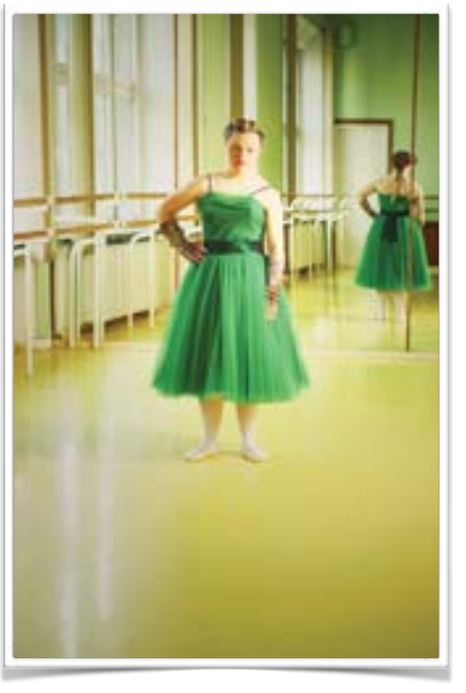

Oiko Petersen, Downtown Collection, 2009.

Na polské poměry naprosto novátorským způsobem zpracoval téma postižených Oiko Petersen. Ve Vratislavi narozený absolvent literatury na Varšavské univerzitě a londýnské College of Communication velice úspěšně debutoval v roce 2006 svým již slavným cyklem *Guys. From Poland With Love* o mladých homosexuálech žijících v Polsku. Petersen se v dalším cyklu rozhodl zachytit osoby s Downovým syndromem způsobem, jaký je většinou vyhrazený výlučně pro modely a modelky s ohledem na jejich fyzickou atraktivitu. Název projektu, představeného širšímu publiku v roce 2009, zněl *Downtown Collection* a jeho smysl v angličtině naznačoval, že je součástí módní kampaně, která by měla zlákat klienty k nákupu oblečení. Zaskočení

KRZYSZTOF
GOŁUCH

návštěvníci inaugurační výstavy ve varšavské Gallery Element65 mohli na snímcích obdivovat osoby s Downovým syndromem ve stylizovaném oblečení a s dekoracemi, jež jsou doménou především komerční módní fotografie. Již samotný dvojí význam názvu výstavy naznačoval autorův záměr předefinovat naše vnímání postižených osob. U obyčejného diváka toto téma většinou vyvolává soucit se světem lidí potřebujících pomoc. Při pomyšlení na postižené jsme vzdálení chuti vtělit se do hrdinů těchto fotografií, kterou módní fotografie nejčastěji vyvolávají. Takové módní snímky by měly být velice atraktivní a ve svém důsledku nutit spotřebitele k nákupu nejnovějšího drahého oblečení, aby se splnil jeho sen stát se osobou vyvolávající zájem a uznání jiných lidí. Petersen však zcela záměrně obrací náš instinktivní způsob myšlení a umisťuje na nejexponovanějším místě podle obecného mínění neatraktivní invaliditu. Velice důležité zároveň je, že to nedělá proto, aby vyvolal kontroverzní reakce nebo publikum postavil do nepříjemné situace. Jak sám píše: „Pokud se nebudeme na osoby s Downovým syndromem dívat z pohledu naší normálnosti, velmi rychle se ukáže, že Downův syndrom nemusí být vůbec tak smutný a nešťastný. Objevíme, že vnitřní svět osob s Downovým syndromem může být překvapivý, veselý a vzrušující. Tímto projektem se pokouším tento svět interpretovat, protože věřím, že je neobyčejně lákavou alternativou našeho světa. Věřím, že je to svět představivosti – plný barev, jasných světel, neuvěřitelných a šílených nápadů, tance, hudby a podivuhodných příběhů.“[6] Není pochyb,

Oiko Petersen, Downtown Collection

6 „Nowy, niezwykły projekt Oiko Petersena“, 15. dubna 2009, Świat Obrazu, https://www.swiatobrazu.pl/nowy_niezwykly_projekt_oiko_petersena.html.

že soubor Oiko Petersena představuje jeden z nejzajímavějších způsobů, jak téma postižených ukázat. Musíme také zdůraznit, že forma, kterou si autor vybral, přiměla diváky k vnímání osob s Downovým syndromem způsobem velice vzdáleným od zažitých stereotypů. Zcela odlišným způsobem než Krzysztof Gołuch dosáhl Petersen svými snímky stejného cíle, jmenovitě ukázat postižené jako lidi chtějící normálně žít a být akceptovanými v okolní společnosti.

Těchto několik příkladů dokumentární fotografie zaměřené na téma postižení zcela jistě nepostihne celou fotografickou tvorbu vzniklou na počátku jednadvacátého století. Ukazují však několik charakteristických vlastností, které se v tehdejší době objevily. Jednou z hlavních je krátkodobost projektů, jež zpravidla probíhaly pouze několik týdnů či několik dní. Bylo to snad způsobeno emocionální zátěží témat, na která se orientovaly? Během několikaměsíčního a někdy i několikaletého kontaktu fotografa s postiženými hrdiny mezi nimi vzniká emocionální pouto, které pak u osoby sledující utrpení blízkého vyvolává bolest.

Dalším rozeznatelným pravidlem tady může být účelovost vznikajících materiálů, kdy se autoři angažovali hlavně s ohledem na fotografické soutěže, jejichž rozmach jsme v tehdejší době mohli v Polsku zaznamenat. Překrývá se to částečně i s krátkodobostí projektů, které podle soutěžních pravidel nezřídka nemohly přesáhnout délku jednoho roku. Příklad centra pro nevidomé v Laskach je zde velmi důležitý. Mohli bychom dokonce říct, že se stalo oblíbeným „působištěm" soutěžních fotografů.

V těchto souvislostech se dlouholetá tvorba Krzysztofa Gołucha jeví jako hodná pozornosti. Jak došlo k realizaci tohoto rozsáhlého díla, se pokusím popsat v dalších kapitolách.

ŽIVOTOPIS

DĚTSTVÍ

Krzysztof Gołuch se narodil v rodině žijící na jednom z dělnických sídlišť Slezské Rudy.[7] Jde o nejbližší okolí uhelného dolu Halemba, největšího zaměstnavatele ve stejnojmenné dělnické čtvrti. Rok 1966 je v samotném centru komunistického Polska oslavován jako tisícileté výročí polské státnosti. Vznikalo tenkrát mnoho sídlišť, škol a pracovišť. Všechny tyto úspěchy socialistického státu měly představovat konkurenci pro katolické tradice, které se v polských dějinách datují rokem 966 n. l. Komunistická vláda chce ve své propagandě prezentovat Polsko jako zemi úspěchů, v níž je vzdělání i bydlení dobře dostupné jak dělníkům, tak i rolníkům. Buduje

1960-1963 , KWK Halemba.

7 V prvním roce života malý Krzysztof žil spolu s rodiči ve čtvrti Slezké Rudy – Kochłowice. Jak sám často říká, narodil se v „Mekce umělců". Právě odtud pocházejí fotografové Józef Wolny a Arkadiusz Gola, ale i uznávaný polský filmový a divadelní herec Henryk Bista.

za tímto účelem obrovská sídliště, která vznikají nejčastěji v těsné blízkosti velkých pracovišť. Nová socialistická společnost má podle záměrů nejvyšších mocností žít v blahobytu a plně si užívat privilegií, kterými je obdarovává komunistická vláda. Kromě těchto často propagandistických příčin výstavby v novém státě existují i prozaické důvody, například demografický boom, v šedesátých letech velice aktuální. Tímto způsobem dochází k přesídlení obrovského počtu lidí do regionů s těžkým průmyslem, jenž musí zachytit neudržitelné tempo hospodářského rozvoje.8

Nejvýznamnějším z regionů ovlivněných migrací je Horní Slezsko. Sem se z celé země sjíždějí lidé, kteří jsou již unavení dosavadními životními podmínkami. Přijíždějí často z přeplněných rodných domů či z oblastí, kde není snadné najít dobře placenou práci, umožňující pomyslet na založení rodiny. Lákají je atraktivní nabídky zaměstnání a života ve vlastním třípokojovém bytě ve městech, jako je Slezská Ruda, kde se intenzivně těží černé uhlí, na kterém bylo celé tehdejší Polsko závislé. Ze stejných důvodů se v tomto městě ocitli i Krzysztofovi rodiče. Otec Jan pochází z obce Bilské Mezibrodí a krátce po příjezdu do Slezska našel práci ve slezskorudském dole Nowy Wirek,9 kde celý svůj profesní život pracoval jako důlní horník. Matka Zofia přišla z kielecké vesnice Baranówek, ležící v tehdy Kieleckém, ale nyní v Svatokřížském vojvodství. Práci našla v zemědělském družstvu při skleníkovém pěstování zeleniny a květin v blízkém Mikołowě. Vzali se na začátku února roku 1963 a krátce nato se pře-

Okres Slezské Rudy - Halemba, satelitní snímek - současný pohled.

8 1960-1963 , KWK Halemba. Zdjęcie z wydawnictwa DIE POLNISCHE KOCHLE RSW Katowice 1964

9 Důl Nowy Wirek fungoval od 1954 roku do 1995 a byl uzavřen z důvodu vytěžení ložiska; https://pl.wikipedia.org/wiki/Kopalnia_Węgla_Kamiennego_Nowy_Wirek.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

stěhovali do malého domku v Kochłowicích.10 Rok po narození malého Krzysztofa se z důvodu poškození jejich domku důlními vlivy přestěhovali do sousední čtvrti. Tady je čekalo bydlení v hornickém panelovém domě.

Sídliště Halemba II. leží hned vedle lesa. Paradoxní je, že obrovská a zároveň přelidněná Slezská Ruda

První svaté přijímání, rodiče Zofia a Jan Gołuch, 1972.

10 Kochłowice jsou jednou ze čtvrtí Slezské Rudy, města vzniklého v roce 1959 spojením sídel, jež měla sice městský charakter, ale samostatně by na status města nedosáhla. Šlo o části: Ruda, Nowy Bytom, Godula, Orzegów, Chebzie, Bielszowice, Bykowina, Wirek, Halemba a již zmiňované Kochłowice.

Krzysztof Gołuch 10 let, doma v Halembě, 1976.

se vlastně skládá z několika samostatných čtvrtí, jež od sebe dělí široké pásy zeleně a někde dokonce lesů. Nebylo tomu jinak ani v případě Halemby, která ze začátku vypadala jako malebná vesnička ležící nad říčkou Kłodnica.11 Tento vesnický charakter je stále patrný v Krzysztofových dětských vzpomínkách, v nichž s kamarády běhá po okolních lesích a prakem ostřeluje imaginární armády. Všechno je tady v dosahu – škola, hřiště, kostel i důl, což jsou základní cíle, na které se zaměřuje nejen místní topografie, ale i zdejší obyvatelé. Mohlo by se zdát, že jde o idylickou krajinu, ale nenechme se mýlit. Těžká práce horníků, odtržených od tradičních rodinných vazeb, bez podpory a zkušeností starších generací vytváří společnost, ve které musí každý bojovat o svoji novou pozici. Odehrává se to často bez jakýchkoli pravidel nebo zákonitostí chránících před nadměrnou agresivitou a průbojností. Tyto složité okolnosti tlačí malého Krzysztofa ke sportu, který se pro něj na mnoho let stane primárním cílem.

Ze začátku nesměle a bez velkých ambicí hraje v juniorské fotbalové jedenáctce Grunwaldu Ruda Śląska. Na hřišti, ležícím naproti hlavní brány dolu, tráví každou volnou chvíli. Často po škole, ale nezřídka i

11 https://www.google.com/maps/place/Halemba,+Ruda+Śląska/@50.2355819,18.8084001,9633m/data=!3m2!1e3!4b1!4m5!3m4!1s0x4716cc9509bfe4bb:0xef2cc709f44e3b6f!8m2!3d50.2385386!4d18.8544335

před ní, pokud školní výuka začínala až odpoledne. Škola je obrovský moloch. Původně se v ní mělo učit šest set žáků, ale ve skutečnosti se do ní muselo vejít dvakrát tolik, což způsobilo, že ve třídě malého Krzysztofa sedí více než čtyři desítky žáků. O přestávkách se děti procházejí jako ve věznici a vzhledem k nedostatku učeben se vyučuje i do pozdních odpoledních hodin. Jde tady spíše o využití volného času než o eventuální přípravu na další vzdělávání. Většina chlapců již ví, co budou v dospělosti dělat. Nemusejí hledat daleko, prostě jen opustí hřiště a přejdou naproti, aby spolu s davem prošli bránou dolu, ve kterém pracují jejich otcové. Krzysztof pilně trénuje, aby se stál profesionálním fotbalistou, ale problémem je, že chce uspět až příliš. Na tréninku je jedním z nejlepších, ale při zápase jej vždy zradí nervozita a horlivost. Ví, že je rychlý a precizní, nedokáže to však předvést. Dobře se však učí a možná jde o jeho nejdůležitější roky pro směr, kterým se v budoucnosti vydá. Jak dnes sám říká: „Sport je místem, kde se musíš naučit prohrávat, protože převážně prohráváš."12 Právě tehdy se učí vytrvalosti, sebezapření a rivalitě, tedy vlastnostem, které mu pomohou při realizaci dlouhodobých projektů, jež jsou pro tvorbu Krzysztofa Gołucha charakteristické. Tréninkové metody tehdejších trenérů jsou doprovázeny křikem a ponižováním svěřenců před vrstevníky. A právě tehdy mu jeden z nich řekne: „Gołuch, jak jsi dlouhý, tak jsi hloupý."13 Není samozřejmě jediný, kdo slyší negativní nálepky na svou adresu. Do budoucna si však zapamatuje, že negativní výuka, založená na strachu z ponižování před očima vrstevníků, může vyvolat pouze komplexy, které zabrání rozvinout křídla a stanou se nadměrnou zátěží. To bylo možná důvodem, proč se na trénincích úspěšný Krzysztof ve dnech zápasu měnil na nerozhodného a neprůbojného. Vyrůstající v éře Zbigniewa Bońka a Michaela Platiniho chtěl vždy hrát uprostřed zálohy, rozehrávat, možná dokonce i rozhodovat o průběhu

12 Rozhovor autora s Krzysztofem Gołuchem.

13 Ibidem.

Krzysztof Gołuch s tátou v Międzybrodzie Bialské, 1971.

zápasu. Většinou však vzhledem ke své vysoké postavě skončil v obraně, kde jeho úkol spočíval v zastavování útočníků soupeře. A tak se zkoušel prosadit i v jiných sportovních disciplínách. Košíková pro něj byla vstřícnější a stal se kapitánem družstva Halemba, které dokonce vyhrálo mistrovství města, jež v tehdejší době mělo přes sto padesát tisíc obyvatel.

Sport je bezesporu školou vynalézavosti a vytrvalosti. Krzysztof je kromě těchto vlastností i neobyčejně samostatný. Je to patrné i tehdy, když ve čtrnácti letech dostane zánět slepého střeva. Celou noc nespí a ráno ubezpečí rodiče, že se nemusejí o nic starat, že mu určitě bude brzy lépe a že mohou jít klidně do práce. Slibuje, že si poradí sám. Svému slibu samozřejmě dostojí a jde k lékaři, kde se dovídá, že s největší pravděpodobností jsou dříve nediagnostikované žaludeční potíže příčinou zánětu zmiňovaného apendixu. Dostane doporučení do nemocnice, do které jede opět sám. Nakonec se s pomocí staršího bratrance za několik hodin ocitne na operačním sále. Jeho stav je natolik vážný, že je jeho otec odvolán ze směny a míří z dolu na povrch,

KRZYSZTOF
GOŁUCH

aby mohl rychle podepsat souhlas s operací. Naštěstí všechno skončilo dobře a jedinou škodou, která vznikla, byly na čas přerušené Krzysztofovy tréninky.

CÍRKEV

Na konci základní školy Krzysztof ví, že nechce být celý život horníkem jako jeho otec. Přihlásí se tedy na učiliště na obor automechanik, který mu má zajistit vyhledávanou a dobře placenou práci, ale i každodenní cestování do Orzogówa, vzdálené městské čtvrti Slezské Rudy. Brzy si však uvědomí, že se mu „hrabání v autech" příliš nezamlouvá. Nijak mu to ovšem nebrání, aby po třech letech v oboru pokračoval na průmyslové škole v ještě vzdálenější Bytomi. Celou dobu pravidelně navštěvuje také lekce náboženství, konající se v jeho rodné Halembě. Tady se v sedmnácti letech poprvé setkává s postiženými osobami a dostane nabídku zúčastnit se s nimi charitativního kempu. Autorem této myšlenky je pozdější ředitel charity Katovické arcidiecéze kněz Krzysztof Bąk. Dosud jediným Krzysztofovým přímým kontaktem s invaliditou je vzpomínka na jednu mladou dívku z jeho domu, jejíž mentální postižení vyvolávalo u lidí, kteří tuto nemoc neznali, strach a odstup. Tohle všechno se však Krzysztofovým rozhodnutím vycestovat na již zmíněný tábor změní. To, co se dříve jevilo jako cizí, nezajímavé, plné utrpení a neperspektivní, se stává hodnotou blízkého kontaktu s ještě nedávno cizím člověkem. Ze začátku se zatím ještě nezkušený Krzysztof stará jen o jed-

Krzysztof Gołuch, 1981.

noho svěřence. Jmenoval se Marian, bývalý horník, který utrpěl úraz při jízdě na uhelném pásu. Věkový rozdíl a s tím související větší životní zkušenosti způsobují, že je to právě o dvacet let starší Marian, kdo se o Krzysztofa stará. Bydlí v jednom pokoji (kde? Na letním táboře?) , kde na patrové posteli spí Krzysztof na horní a na invalidním vozíku se pohybující Marian na spodní pryčně. Ráno často vypadá tak, že starší z dvojice kamarádů, již se zastřiženým knírem a po ranní toaletě, v sedm hodin budí svého ošetřovatele veselým pokřikem: „Vstávat, mladej, je sedm!“14 Bývalého horníka pravidelně navštěvuje jeho žena a tři dcery. Vzpomínky na to, jak je

Charitativní tábor, Ustroń Polana, 1987.

důležitá podpora nejbližších při překonávání překážek, které se na první pohled jeví jako nepřekonatelné, se do paměti mladého ošetřovatele zaryjí velmi hluboko.15 Na tyto letní tábory začne Krzysztof jezdit pravidelně a s nadšením se podílí na péči a zodpovědnosti za svěřence. Už tehdy bylo patrné, že mladý Krzysztof má kromě ambicí a zaujetí také vlastnost, kte-

14 Magazín Gość Niedzielny, Gość Katowicki 15/2017, „Ludzie, co dają radę“, Przemysław Kucharczak.

15 https://www.youtube.com/watch?v=WddOKkSX9bc&feature=youtu.be;
https://www.radioem.pl/doc/4411990.05-12-17-Cale-zycie-w-obiektywie
„Moja historia rozmowy o ludzkich losach“ vysílání Radia eM, host: Krzysztof Gołuch, úryvek s názvem: Całe życie w obiektywie, vysílání: 5. 12. 2017.

rá mu v budoucnu umožní postižené dlouhodobě fotografovat – je to odvaha pohlédnout na lidské utrpení. O mnoho let později uvidí stejnou vlastnost u jednoho ze svých pedagogů na Institutu tvůrčí fotografie – Jindřicha Štreita, v jehož obsáhlé tvorbě najdeme fotografické soubory věnované postiženým lidem, vězňům nebo pacientům hospiců. Než však k tomu dojde, učí se Krzysztof svěřence krmit, mýt a pomáhat jim na toaletě. Něco, co se mu předtím jevilo jako velmi intimní a o co se v lidském životě většinou stará pouze rodič. Nyní jde o jeho každodenní zkušenost, která jej jednak sbližuje s druhým člověkem, jednak ho učí odpovědnosti a pokoře vůči nesnázím, jaké může život přinést. Prozaické fyziologické problémy vyžadují představivost a kreativitu. Nedostatek katétrů pro svěřence vyřeší sám v blízké prodejně nákupem kondomů a brček, které šikovným spojením zastoupí lékařské vybavení. Tábory v Ustroni jsou důležitým bodem ve formování osobnosti budoucího dokumentaristy. Tichý a nenápadný Krzysztof se pod vlivem atmosféry a blízkosti jiných lidí rozhodne spolu s dalšími kolegy založit kabaret.

Charitativní tábory Kabaret Gumové ucho, Ustroń Polana, 1988.

Byl to velmi dobrý nápad, jehož cílem bylo dát svěřencům co nejvíce příležitostí ke smíchu, který je při terapii neocenitelný. Kabaret nesl název Gumové ucho – jsem pro, ale i proti a hráli v něm mladí pečovatelé a kamarádi z Halemby. Mnohahodinové zkoušky se konaly v Gołuchově rodinném domě ještě dlouho před plánovanými letními táborovými rehabilitačními pobyty. Amatérští herci na nich samostatně pilovali připravené scénky a získávali první herecké dovednosti, které jim pomohou při pozdějších veřejných vystoupeních. Díky nim pak před svým publikem, které nezřídka čítalo i sto

lidí, nepodlehnou trémě ani nepropadnou nekontrolovanému smíchu. Kromě kabaretu je Krzysztofovou další velkou láskou hudba. Ani v ní však neholduje populárnímu proudu. V době, kdy celé sídliště poslouchá Depeche Mode nebo Kiss, s Adamem Różańským a s pocitem určitého elitářství labužnicky poslouchá „složitější skladby". Pravidelně se setkávají ve svých domovech a přehrávají si kazety, které předtím zkopírovali ze složitě zakoupených desek, a to hlavně proto, aby nedošlo k poškození nebo zničení originálů. Na stereo soustavě získané od otce si Krzysztof pouští skladby kapel Dead Can Dance, Marillion a King Crimson. Všechno ve stylu progresivního rocku a klasické hudby. Ve stejné době se začíná zajímat i o literaturu. Nově nalezení známí z lycea mladému absolventovi oboru automechanik odkrývají Williama Whartona a Hermanna Hesseho. Je to úplně jiný svět, kde na rozdíl od kamarádů z učiliště, nadšeně trénujících box a judo, představují přátele z lycea příslib intelektuálních příhod. Cítí se mezi nimi dobře, především při debatách o literatuře, filmech nebo když čtou vlastní poezii. V sídlištním klubu Muza se účastní večerů poezie, jejichž součástí je soutěž o nejlepší báseň. Od přátel dostal Krzysztof nabídku, aby se společně připravovali na maturitní zkoušky, na což dodnes vzpomíná jako na spasení. Ze své třídy je jedním z mála, komu se podaří překonat nástrahy polského jazyka, dějepisu, matematiky a společenských věd.

Plakát zvoucí na kabaretní představení, autor: Bogusław Czyż,1988.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

Olej na plátně 53x30, 1993, bez názvu

UMĚNÍ

V polovině roku 1987 tak stojí mladý abiturient před školou s maturitním vysvědčením, na němž si může přečíst „obor: servis a údržba automobilů“, ale sám ještě neví, co by chtěl v životě dělat. Na rozdíl od instituce, která hned po maturitě měla o jeho plánech jasno. Tou institucí byla polská armáda, která byla v socialistickém státě místem, kam chlapci mizí, aby se po dvou letech vrátili s pocitem, že vlast si vzala, co jí patřilo, jmenovitě jejich čas. Krzysztof brzy obdržel povolávací rozkaz a bez velkého přemýšlení se objevil na vojvodském štábu s potvrzením, že se stal studentem oboru práce v dílnách a civilní obrana na Pedagogickém kolegiu v Tychách. Právě tady se při výtvarné výchově začíná zajímat o ateliérovou malbu. Hodiny vedené Eugenií Kilimnikovou vtahují Krzysztofa natolik, že záhy odjíždí na svůj první plenér do Poraje. Tady objevuje kresbu pastely, která nevyžaduje velké zkušenosti, ale nabízí mladému adeptovi širokou paletu výtvarných možností. Tyto jeho první pokusy se vedoucí ateliéru velmi líbí, a tak se rozhodne uspořádat svému studentovi výstavu. Píše se rok 1989 a v klubu Tęcza na sídlišti v Tychách debutuje svojí výstavou s všeříkajícím názvem *Pastely – Krzysztof Gołuch*. Od tohoto okamžiku tráví svůj volný čas skládáním malířských rámů a napínáním plátna, obklopený vůní terpentýnu a čerstvě vymačkaných olejových barev. Jeho zájem se upírá především na nefigurální malby a svoji

Překlad písně Closer, Joy Division

budoucí tvůrčí dráhu vidí v abstraktních koláží ch. Nová vášeň jej pohlcuje natolik, že se stane pravidelným návštěvníkem galerií. K jeho oblíbeným patří galerie BWA v Bielsku-Bialé a v Katovicích, ale i Desa v Tychách.[16]

První malířské pokusy Miedzybrodzie Bialskie, 1991.

Vzpomene si také na muže, kterého vídával s malířským stojanem a štětci při svém běhání na fotbalovém hřišti. Malíř v plenéru jej zneklidňoval, ale i přitahoval jeho pozornost. Byl to umělecký malíř Jerzy Obrodzki, absolvent Akademie výtvarných umění v Krakově a animátor kulturního života na rudské Halembě. S naléhavou potřebou odborné rady se Krzysztof začíná pravidelně účastnit setkání, která tento malíř vede v sídlištním klubu kultury Muza. Vzniká tady takzvaná Malá akademie umění, v jejímž rámci se milovníci umění setkávají a diskutují o filozofii, teorii barev, kompozici a mnoha jiných otázkách souvisejících s uměleckými aktivitami. Na setkáních se naskytne možnost navštěvovat i kompletní kurz malířství a kresby, připravený na základě programu výtvarného lycea pro mladší účastníky zajímající se o studium na akademii umění. V rámci výuky se členové akademie učí realistickou malbu v podobě portrétu, která vyžadu-

16 BWA – Biura Wystaw Artystycznych (Kancelář uměleckých výstav) byla síť státních galerií v největších polských městech vedených ministerstvem kultury a umění.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

je práci s modelem, ale i krajinu a zátiší. Jerzy Obrodzki si dnes na Krzysztofa pamatuje jako na mladého ambiciózního člověka, který na sebe upozorňoval svojí schopností vytvářet dobrou náladu. Díky ambicím a zaujetí v něm dokonce viděl budoucího studenta akademie umění.[17] V roce 1991 je jejich společná činnost završena skupinovou výstavou. Krzysztof se začal účastnit také amatérských uměleckých soutěží a kvalifikoval se na výstavu Rudský podzim 91 – 25. soutěž amatérského umění, organizovanou Městským muzeem Maksymiliana Chroboka ve Slezské Rudě.

Účast na těchto setkáních se pro něj stává tradicí, kterou udržuje po několik dalších let. Setkání s Jerzym Obrodzkým jsou pro něj velmi přínosná a Krzysztof objevuje, že umění není pouhým nositelem estetických pocitů, ale především složitých obsahů, které dokážou recipienta přenést do úplně jiných oblastí života. Pamatuje si především na výstavu Zenona Moskwy, umělce a pedagoga svázaného s Katovicemi, jehož díla se formálně pohybují na hranici malby a plakátu. Moskwa ve svých námětech kombinoval běžné předměty s existenciálními a filozofickými otázkami, v nichž se zamýšlel nad křehkostí lidské existence, často nezapadající do okolní skutečnosti.[18] Moskwou silně ovlivněný Krzysztof požádá svého kolegu o vytvoření fotografických reprodukcí, které by mu později mohly posloužit jako zdroj inspirace. Mezi umělce, kteří neuniknou jeho pozornosti, patří především Stanisław Mazuś, Halina Tymuszová a Janusz Karbowniczek. Období tohoto bouřlivého rozvoje plného zaujetí Krzysztof shrnuje individuální výstavou v galerii Krekot v rudské městské knihovně.[19]

17 Rozhovor autora s Jerzym Obrodzkým.

18 Czas syntezy. Klasycy śląskiej sztuki, vyd. Galerie současného umění BWA, Katovice 2014, str. 8.

19 Krzysztof Gołuch, výstava malby, Galeria działań Krekot, Městská veřejná knihovna ve Slezské Rudě, 31. 3. – 31. 4. 1995, Slezská Ruda.

CARITAS

Průběžně se stále věnuje charitativní činnosti, ve které našel i své profesní uplatnění. Po dvou letech studia pedagogiky v Tychách začíná pracovat v Elektrárně Halemba. Oficiální název jeho pozice zní elektromechanik tepelné techniky a automatizace. Na tomto místě však příliš dlouho nezůstane. Nedovolí mu to kněz Krzysztof Bąk, který v rámci ocenění svých služeb církevními úřady začal pracovat v charitativní organizaci Caritas. Instituce založená po svobodných volbách a poutích papeže Jana Pavla II. má podle záměru katolické církve v Polsku orientovat svoji činnost především na pomoc nemocným a potřebným. Jedním z prvních center Caritas v Slezském vojvodství je Centrum Božího milosrdenství pro postižené v Borové Vsi. Krzysztof tady získává práci jako pečovatel, ale než se jím stane, aktivně se zapojí do budování samotného centra, které musí kněz Krzysztof Bąk vlastně od základů nově postavit. První tři až čtyři měsíce jsou obdobím intenzivních fyzických stavebních prací, na něž Krzysztof po letech vzpomíná jako na skvělé období plné zápalu a víry, že společně pracují na pozitivní budoucnosti postižených lidí, kteří doposud nemohli s takovou optimistickou perspektivou vůbec počítat. Krátce nato již mají prvních osm klientů a to, co doteď bylo pouhou prázdninovou prací, se stane aktivitou vyplňující celý pracovní den. Celou skupinu tvoří mentálně postižení chlapci. Společně chodí po okolí a vykonávají drobné činnosti, uklízejí, zdobí sály, skládají nábytek. Po několika prvních měsících fungování centra se Krzysztof stává i rodinným pěstounem. Tato činnost spočívá ve vytvoření zástupného domu s mužem a ženou, kteří mají takto nahradit normální přítomnost rodičů. Čtyři pokoje, dvě koupelny a společný prostor tak tvoří domov, ve kterém žije deset dětí. Krzysztof a jeho spolupracovnice Barbara se

střídají v osmihodinových službách, během nichž společně s klienty jedí, myjí se a oblékají, jezdí do školy a dělají domácí úkoly. Je to skvělá škola rodinného života nejen pro děti, ale i pro Krzysztofa. Jedním z jeho prvních svěřenců je malý Jasiek Deja. Dětská obrna mu neumožňuje správně chodit a Krzysztof pro něj jezdí svým Fiatem 126p až do Podhalańského Makova. Během těchto několik hodin trvajících cest chlapec mlčí. Ihned po příjezdu do centra dostane nové ortopedické boty a brýle, díky nimž se může začít učit. Krzysztof si ještě dlouho pamatoval i Jasiovy reakce, který se poté, co dostal chodítko s kolečky, mohl poprvé v životě volně pohybovat a běhal po chodbách svého nového domova.

První svěřenec Jan Deja ve středisku Caritas Borowa Wieś, 1990.

Čtyři roky intenzivní práce v centru Caritas v Borové Vsi jsou pro mladého Krzysztofa velmi vyčerpávající. Malířství, kterému věnoval všechen volný čas, se jeví jako útěk od života plného starostí a utrpení postižených. Svůj malý individuální svět umělce buduje jako oázu, kde si může odpočinout a nabrat energii. Skutečnost se tady mění v krásu, kterou jí dává oko a štětec umělce. Dobře si uvědomuje tento mechanismus, a proto se pokouší inspirovat své svěřence k tvůrčí činnosti. Výsledkem těchto snah je nová funkce, kterou Krzysztof v centru Caritas získává. Na začátku roku 1994

se v Knurówě objevila příležitost založit dílny tvůrčí terapie pro postižené. Pracovní prostory, vybavení a celou koncepci získala církevní organizace od Slezského sdružení pomoci postiženým osobám, které ve městě působí. Krzysztof se stává vedoucím dílen a koordinuje a organizuje práci pedagogů a ošetřovatelů. Než k tomu dojde, musí čtyři měsíce fyzicky pracovat při rekonstrukci nového centra, které vzniklo ve dvou patrech existující dělnické ubytovny KWK Knurów.

Souběžně s profesním se rozvíjí i rodinný život budoucího fotografa. Krzysztof a Ewa se znají už dlouho, ještě z prázdninového tábora s dětmi v Ustroni. Souhrou okolností se setkali jako ošetřovatelé na společném letním táborovém turnusu a po delší přestávce se opět náhodou potkali v autobuse. Ona jela ze školy, studovala tehdy polonistiku, a on jel do servisu Unitra v Chořově. Rozhovor a následné setkání se staly vhodnou příležitostí k obnovení známosti. Imponuje jí svojí prací a vstřícným přístupem k životu. A ani si nevšiml jejího rozhodnutí, že už zůstanou spolu. V červnu roku 1993 mají svatbu. Za svědka mu jde kamarád Marek Plura z centra v Borové Vsi, pohybující se na vozíku a vyžadující neustálou péči. Dodnes spolu vzpomínají na veselou příhodu, kdy po rituálním příjezdu do fotografického ateliéru se fotograf zeptal: „To už jsou všichni?“ a Krzysztof odpověděl: „Ne, ještě musím přinést svědka.“ Fotograf se moc nesmál, ale dvojznačná odpověď velice pobavila novomanžele i svědky.

Nový rodinný život a čerstvě získaná práce na pozici vedoucího pracovní terapie zabírají Krzysztofovi téměř veškerý volný čas. Ještě díky počátečnímu nadšení a starším pracím stihne připravit individuální výstavu svých obrazů v galerii Krekot ve Slezské Rudě, ale stěhování do Knurowa jej pomalu vzdaluje od jeho vášně, která jej doposud tolik inspirovala.

—— *Fotografie, abstrakce 1999.*

KRZYSZTOF
GOŁUCH

FOTOGRAFIE

Fotografie je médiem, které revolučně změnilo obrazové myšlení člověka. Jednou ze základních a jedinečných vlastností fotografie je rychlost vznikání obrazu. V tomto ohledu má nad malířstvím obrovskou převahu. Není se proto čemu divit, že nedostatkem času trpící Krzysztof, jenž nechtěl přijít o možnost vyjadřovat se obrazem, k čemuž je, jak se zdá, předurčen, se dříve nebo později musel pro toto médium nadchnout. Rychlost, preciznost a zároveň výtvarnost fotografie jej fascinovaly hned od začátku. Všechno však začalo velmi banálně. Na svět totiž přišla Hanka,

Příprava na výstavu v knihovně Rudy Śląské „Dojmy světlem", Krzysztof Gołuch & Michał Gawenda, 2000.

Fotografie, abstrakce, 1999.

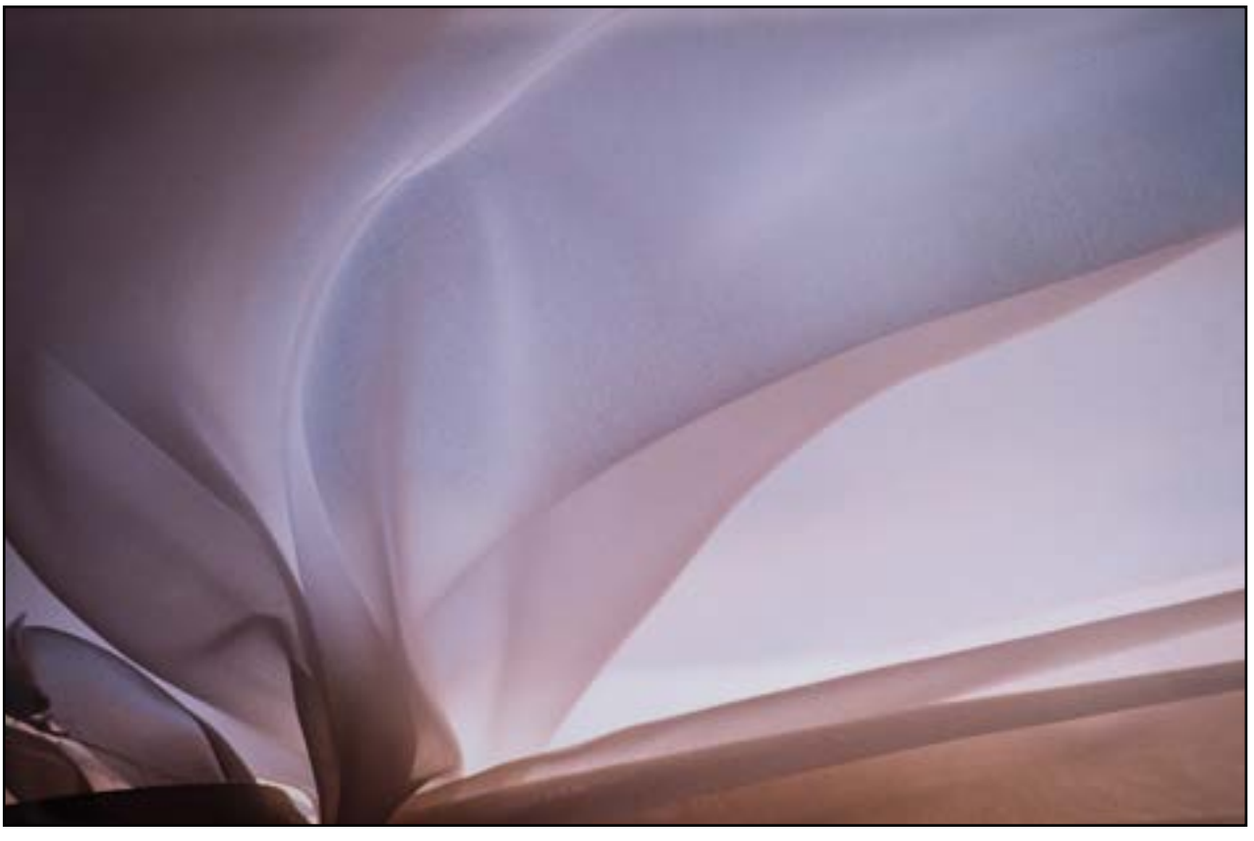

dlouho očekávaná prvorozená dcera. Narození potomka rodiče často inspiruje k nákupu rodinného fotoaparátu. Jde samozřejmě o zaznamenávání pomíjivých a radostných okamžiků malého dítěte. Tím prvním fotoaparátem byl Canon 1000 FN, zakoupený od kamaráda kněze Adama Wijaty, s nímž se Krzysztof znal ještě z mládí. V sestavě byly kromě zrcadlovky i dva zoomové objektivy, jeden základní 28–70mm a teleobjektiv 70–200mm. S velkým nadšením vzniká kromě portrétních a rodinných záběrů i celá řada snímků z okolí jejich domu a celého Knurówa. První měsíce pro Krzysztofa znamenají především intenzivní učení se základům používání fotoaparátu, které rychle přinese ovoce v podobě přepnutí automatického režimu na plně manuální ovládání. Při hledání místa vhodného pro vyvolávání negativů zavítá do knurówského fotografického studia

KRZYSZTOF
GOŁUCH

vedeného Piotrem Barchańským, u kterého Krzysztof získává první konzultace a dostává se mu prvních kladných ohlasů na jeho snímky, což jej velmi povzbudí. Jelikož již nemá moc času na malířství, rozhodne se přenést svůj zájem na práci se světlem, tvarem a kompozicí na nově objevené médium fotografie. V klidu domova jako posedlý fotografuje záclonu, přes kterou se do místnosti pokoušejí proniknout sluneční paprsky. Tak vzniká jeho první větší cyklus, v němž intuitivně objevuje fenomenální vlastnosti fotografie. Jde hlavně o schopnost zachytit subtilní změny představující obrovské odlišnosti. Všechny snímky z tohoto cyklu materiálně zachycují stejný motiv: záclonu, světlo a strukturu materiálu. Počet kombinací, které lze díky fotografii vytvořit, nám může připadat nekonečný, a to, že i nadále jde o obraz skutečnosti, je tak ještě přitažlivější a více fascinující. Krzysztof, mající již zkušenosti s vystavováním svých obrazů, je rozhodnut neschovávat snímky do šuplíku. Spolu s fotoamatérem Michałem Gawendou zažívá fotografický debut v galerii Krekot v Městské knihovně ve Slezské Rudě, jež se zaměřuje na tvorbu mladých umělců.20 Výstava má název Impresje światłem („Světelné imprese“) a kromě již zmiňovaného motivu světla pronikajícího strukturou záclony obsahuje také krajinářské snímky od obou milovníků fotografie. Na výstavě dominují přírodní motivy polí pokrytých zlatavou řepkou, nad kterou se vznášejí klubka sněhobílých oblaků. Fotografie Krzysztofa ani Michała se tematicky nerozcházejí, Michał vystavil hlavně záběry krajin, které se mu podařilo nasnímat během cestování. Krzysztofovy snímky jsou však díky jeho malířskému myšlení o barvě, světle a kompozici zajímavější a představují předzvěst jeho skvělé tvůrčí budoucnosti.

20 Wiadomości Rudzkie, 15. 3. 2000.

FORMAT

Na vystavených snímcích si můžeme všimnout určitého druhu technické dovednosti, která není u většiny začínajících fotoamatérů běžná. Snímky sice ještě možná nejsou exponované s kvalitou charakteristickou pro mnohem větší fotografické galerie, ale Krzysztof ví, že v tomto ohledu musí na zpracování ještě zapracovat. S nadšením tedy sahá po odborné literatuře a časopisech. Jedním z jeho oblíbených zdrojů informací je *Fotokurier*, jenž kromě technických novinek a rad obsahuje také rubriku představující fotokluby z celého Polska. Právě v ní najde informaci o rybnickém klubu Format působícím v klubu Energetyka Elektrárny Rybnik a bez váhání ihned zavolá na číslo uvedené v článku. Telefonní číslo patřilo Krzysztofu Liszkovi, zakladateli a šéfredaktorovi magazínu *Format*.[21] Oba pánové se velmi rychle domluvili na společném setkání, na které si Krzysztof nezapomene vzít náhledové snímky. Ty se Liszkovi velmi líbí, takže kromě nabídky k účasti na klubových setkáních dostane mladý fotograf možnost prezentovat svoje díla v rámci skupinové výstavy v klubu. Mezi patnácti členy klubu jsou i Marcin Giba, pozdější umělecký ředitel a hlavní organizátor Rybnického festivalu fotografie.[22] Cíle a charakter skupiny

21 Historia RFF, Szymon Serej, bakalářská práce, Wydział Radia i Telewizji, Uniwersytet Śląski, Katowice 2009.

22 Výstavy se zúčastnili: Krzysztof Gołuch, Marcin Kozłowski, Sonia Bober, Krzysztof Krzyżaniak, Sylwia Pyka, Marcin Słodczyk, Aleksander Król, Andrzej Ostrowski, Przemysław Malinowski, Katarzyna Ryszka, Rafał Kot, Marcin Giba, Marta Kwaśniewska, Bogdan Kwaśniewski, Krzysztof Liszka.

výstižně popisuje citát Krzysztofa Liszky v katalogu k výstavě: „Format je skupinou lidí, pro které je fotografie něčím více než památkou na jmeniny u tetičky.“ Krzysztof má velkou radost ze své účasti na výstavě i z úvodního snímku v katalogu, na kterém je portrét jeho tříleté dcery Hanky. Uvědomuje si, že právě jí vděčí za svoji novou vášeň. Pravidelná setkání klubu nabízejí členům výměnu zkušeností, možnost využívat klubovní temnou komoru a účastnit se společných plenérů. Každoroční skupinová výstava klubu se stává tradicí a i v dalším roce se Krzysztof může pochlubit portrétem na titulní straně, tentokrát již snímkem zachycujícím účastníka terapeutických dílen, které vede v Knurówě. Snímek se Krzysztofovi líbí natolik, že si jej pověsí i ve své kanceláři. Život se prý skládá z událostí, jejichž důvod neznáme, proto jim říkáme náhody, a s důvěrou se oddáváme do rukou nakloněné prozřetelnosti. Ani tentokrát tomu nebylo jinak.

Krzysztof Gołuch, portréty zleva, Marzena, bezdomovec, Arek, 2003.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

KRZYSZTOF
GOŁUCH

SLEZSKÉ FOTOGRAFICKÉ SDRUŽENÍ

V roce 2002 se sdružení Caritas Katovické arcidiecéze rozhodlo vydat průvodce po svých pracovištích. Informace v průvodci měly být doprovázeny i vhodnou obrazovou ilustrací. Zakázku na vytvoření snímků získal zkušený fotoreportér Józef Wolny, donedávna ještě pracující pro deník *Super Express*. Za tímto účelem tedy Wolny cestuje po centrech Caritas ležících na území celého Slezského vojvodství. Spolu s doporučením ředitele Krzysztofa Bąka se objeví i v Centru Matky Boží uzdravení nemocných v Knurově, v kanceláři vedoucího dílen pracovní terapie. Zpravidla krátké formální setkání se tentokrát rozvine ve dvouhodinovou debatu o fotografii, kterou vyvolal zájem Józefa Wolného o portrét visící na stěně, stejný snímek, jenž byl součástí skupinové výstavy fotoklubu Format v Rybniku. Józef je mimo jiné také zakladatelem Slezského fotografického sdružení, které je nově součástí Svazu polských uměleckých fotografů v Katovicích.[23] Rychle si uvědomil Krzysztofův potenciál a pozval jej na setkání sdružení, konající se každou druhou středu v Katovicích. Vypráví také o svém kamarádovi Piotru Szymonovi a jeho dokumentární fotografii, které se věnuje V práci v ateliéru Akademie výtvarných umění v Katovicích. Tady

23 ŚTF Śląskie Towarzystwo Fotograficzne – SFS Slezské fotografické sdružení začalo svoji činnost 23. února 2002 díky iniciativě Józefa Wolného, který si uvědomil potřebu reaktivizace sdružení, jež fungovalo v období socialistického Polska. Skupina fotografických nadšenců se co dva týdny setkávala v prostorách spřáteleného slezského oddělení Svazu polských uměleckých fotografů ZPAF v Katovicích. Mezi první členy sdružení patřili: Tomasz Dziechciarz, Monika Fedelińska, Marcin Gasidło, Krzysztof Gołuch, Jacek Gruszczyński, Mirosław Grzegrzółka, Agnieszka Grzelak, Joanna Grzybowska, Rafał Hernicki, Waldemar Józwa, Andrzej Koniakowski, Michał Krawczyński, Tomasz Krzemiński – „Black Peter", Jan Langer, Barbara Langiewicz, Dorota Lubocka, Agnieszka Łakomy, Irek „Mayky" Malcharczyk, Mateusz Michalik, Beata Nosal, Dominik Nowak, Marzena Paciej, Krzysztof Pniok, Adriana Pohl, Grzegorz Pyka, Victor Grados Romero, Robert Smyła, Sławek Sobczyk, Robert Stangrecki, Michał Szalast, Grzegorz Szmak-Paszkowski, Jakub Szymczyk, Alina Ślusarek, Marcin Tomalka, Adam Warcholiński, Adam Warchoł, Marek Wesołowski.

Krzysztof poprvé uslyší o Institutu tvůrčí fotografie v Opavě. Tato pro něj nepochybně zlomová setkání na něj udělají obrovský dojem. Doprovází Józefa při fotografování centra a uvědomuje si přitom, jak velký obrazový potenciál tkví v místě a lidech, se kterými pracuje. Doposud se tematika Krzysztofových snímků točila kolem kreativní fotografie, ale tady se poprvé objevuje síla neinscenovaného dokumentu. Přestože byly snímky Józefa Wolného pro průvodce Caritas především z časových důvodu naaranžované, ukázala především samotná autorova zkušenost začínajícímu fotografovi cestu, kterou se v následujících letech vydá. Jedním z prvních kroků na této cestě je účast na setkáních Slezského fotografického sdružení, na kterých se kromě kulturních debat fotoamatérů konají i výstavy známých fotografů spojených s Horním Slezskem. Vedle Zofie Rydet nebo Kazimierze Seka se na setkáních objeví i aktivní fotoreportéři hornoslezského tisku, prezentující svoje čerstvé reportážní záběry. Na setkání s Piotrem Bławickým, fotografem místní redakce *Super Expressu*, uslyší Krzysztof i kritické poznámky ohledně zarámování svých snímků do kartonových rámečků, nenechá se tím však vyvést z míry a s nadšením se zúčastní i dalšího promítání diapozitivů, na které tentokrát přijedou i fotoreportéři z redakce deníku *Dziennik Zachodni*. Bogdan Kułakowski je z nich nejstarší a zároveň nejčastěji oceňovaný. V roce 1980 získal za svůj snímek „Poslední jízda" první cenu v soutěži World Press Photo. Bezpochyby šlo o úspěch imponující redakčním kolegům, mezi nimiž jsou Rafał Klimkiewicz, Jacenty Dędek, Arkadiusz Ławrywianiec, Andrzej Grygiel či Tomasz Jodłowski. Největší dojem na Krzysztofa však udělají snímky Arkadiusze Goly, zachycující chudé lidi v jejich přirozeném prostředí starých slezských dělnických kolonií. Zanedbané čtvrti plné lidí, jejichž život je nerozlučně spjat s uhlím, mají na záběrech Arkadiusze Goly autentickou sílu a upřímnost. Do očí se vnucuje obzvlášť dojem, že mezi fotografem a lidmi na záběrech není žádný odstup, přičemž nejde o fyzickou vzdálenost, ale o důvěru, která

KRZYSZTOF
GOŁUCH

KRZYSZTOF
GOŁUCH

způsobuje, že se k druhému člověku můžeme přiblížit. A přesně taková fotografie Krzysztofovi imponuje nejvíce. Se závistí se dívá na mladé fotoreportéry, jejichž zaměstnání je přímo spojeno s vášní pro fotografii. I on by se rád ocitl v takto výhodné situaci.

GALERIE BEZ DOMOVA

Spolu s účastí na setkáních sdružení se objevují i nové možnosti prezentace snímků. Projekt Galerie Bez domova (Galeria Bezdomna) je iniciativou dvojice polských fotografů Tomasze Sikory a Andrzeje Świetlika, jenž je spoluzakladatelem avantgardní umělecké skupiny Łódź Kaliska. Tato dvojice přišla v roce 2002 s nápadem nazvaným Galerie Bez domova, umožňující demokraticko-anarchistickým způsobem zorganizovat výstavu, na které by její účastníci bez jakéhokoli výběru a navrženého tématu, v zadarmo poskytnutých prostorách a podle vlastní výstavní koncepce mohli prezentovat svoji fotografickou tvorbu. Všechno bude spojovat pouze místo a den konání vernisáže. Tento den se ráno autoři sejdou, přinesou a nainstalují svoje díla a po několika hodinách se bude konat slavnostní vernisáž spojená s občerstvením, stejně spontánně připraveným účastníky. První výstava tohoto typu se konala v roce 2002 ve Varšavě, kde najednou vystavovalo na sto osmdesát autorů v domě poskytnutém jeho majitelem. Celkový počet snímků prezentovaných na výstavě přesáhl dva tisíce. Třetí, s velkým

Krzysztof Gołuch, Kalwaria Zebrzydowska - Velký pátek 2002.

Krzysztof Gołuch, Kalwaria Zebrzydowska - Velký pátek 2001.

zájmem sledovaný ročník se konal v katovickém dole Wilson. Tento bezmála dvě stě let starý objekt, původně sloužící jako řetízková šatna dolu Wieczorek, poskytl velice atraktivní prostory. Při organizaci se kromě autorů projektu zapojili v rámci místních institucí také: Andrzej Koniakowski (slezské oddělení Svazu polských uměleckých fotografů), Józef Wolny (Sdružení slezských fotografů) a Rafał Klimkiewicz (Klub novinářské fotografie).[24] Výstava udělala na Krzysztofa obrovský dojem i přesto, že byl pouze jedním z dvou set devatenácti vystavujících. Podařilo se mu také navázat řadu nových kontaktů. Již zmiňovaný Andrzej Koniakowski o Krzysztofových

24 Deník Gazeta Wyborcza, Łukasz Kałębasiak, článek: „W Katowicach otwarto Galerię Bezdomną", Katovice, 27. října 2002.

snímcích napsal: „Dobrý reportér, který se opět předvedl jako člověk, jenž umí zajímavě zachytit skutečnost plnou nálad a zajímavé atmosféry.“ Recenzent píše o souboru *Pielgrzymi Kalwaryjscy*, ke kterému se Krzysztof bude ještě dlouhá léta vracet a vnímat jej jako skvělou školu reportážní fotografie. Co všechno je možné zachytit fotoaparátem na poutnických cestičkách Kalvárie Zebřidovské, se přesvědčil o několik měsíců dříve během vernisáže Piotra Szymona v galerii ZPAF v Katovicích 17. července roku 2002. Fotografie a osobnost Piotra Szymona udělaly na Krzysztofa velký dojem, ale během shonu při vernisáži se mu nepodařilo seznámit se s autorem, o kterém mu již dříve tolik dobrého vyprávěl Józef Wolny. Během otevření výstavy Galerie Bez domova na dole Wilson už svoji šanci nepromarní. Oba pánové si vymění telefonní čísla a na Krzysztofově fotografické cestě tak dojde k jednomu z největších zvratů. Výstava v Galerii Bez domova se stává velmi dobrou zkušeností a již o měsíc později z vlastní iniciativy zorganizuje autobus, aby se spolu s dalšími členy Slezského sdružení fotografů (SSF) opět zúčastnil dalšího cyklu těchto výstav. Tentokrát se výstava koná v opuštěné kancelářské budově Reform Plaza ve Varšavě. Je 7. prosince a teplota klesá pod -10 stupňů Celsia. Na požádání Józefa Wolného napíše Krzysztof na stránky sdružení krátkou zprávu z celé cesty:

SSF na výstavě Galerie Bez domova ve Varšavě:

7:00 – Katovice, sobota, ul. Warszawska 5, teplota -14 stupňů Celsia. Tak začíná cesta skupiny SSF na výstavu Galerie Bez domova ve Varšavě. Po pěti hodinách klidné jízdy a živé diskusi o fotografii (chlapi se většinou baví jen o fototechnice) jsme ve Varšavě.

12:00 – Varšava, -12 stupňů Celsia, budova Reform Plaza, 27. patro – dav lidí připravujících svoje fotografie na výstavu.

12:30 – Začínáme se orientovat a seznamujeme se s prostorem, velké horko a slunce svítící přes okna budovy z nás ždímají poslední kapky potu, rozmisťujeme snímky, pokoušíme se najít nějaké místo na jejich vystavení.

13:10 – Diskusní panel věnovaný Galerii Bez domova – diskuse je nesouvislá, pokoušíme se prohlédnout si části výstavy.

15:00 – Čas na jídlo, pánové a dámy, jde se do Varšavy něco sníst – přepadáváme čínskou restauraci.

18:00 – Začíná vernisáž, popíjíme nabízené nápoje a volně diskutujeme.

20:00 – je asi -14 stupňů, vítr fouká jako nikde na světě – loučíme se s Varšavou – vracíme se domů.

Výlet na výstavu Galerie Bez domova se podle mého názoru velmi povedl. Kromě návštěvy samotné galerie bylo pro nás důležité samotné setkání a možnost společné debaty o fotografii. Škoda, že nemohli jet všichni, ale budoucnost je teprve před námi!!!

Během celé řady rozhovorů zazněl návrh i na povánoční společné setkání s předáním dárků: každý účastník SSF na setkání přinese jednu vlastní fotografii v rámečku 10 krát 15 centimetrů, kterou by chtěl někomu věnovat. Na setkání vložíme fotografie do pytle a každý si svůj dárek vyloví sám.

Krzysztof Gołuch[25]

Na varšavské výstavě Galerie Bez domova prezentuje Krzysztof portréty postižených a ví, že jde o silnou stránku jeho dosavadní tvorby. I nadále si však není úplně jistý, jestli by měl celou svoji fotografickou ener-

25 http://www.stf.katowice.pl/archiwum/wydar.htm#16102002.

gii věnovat tomuto tématu. Vše se však brzy změní vlivem dalšího setkání.

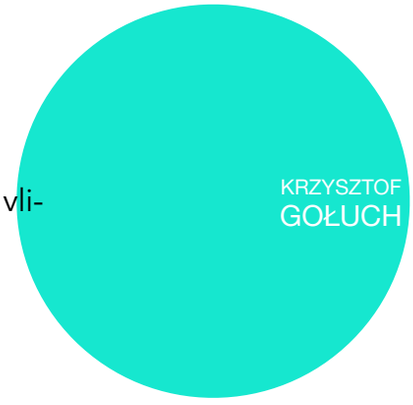

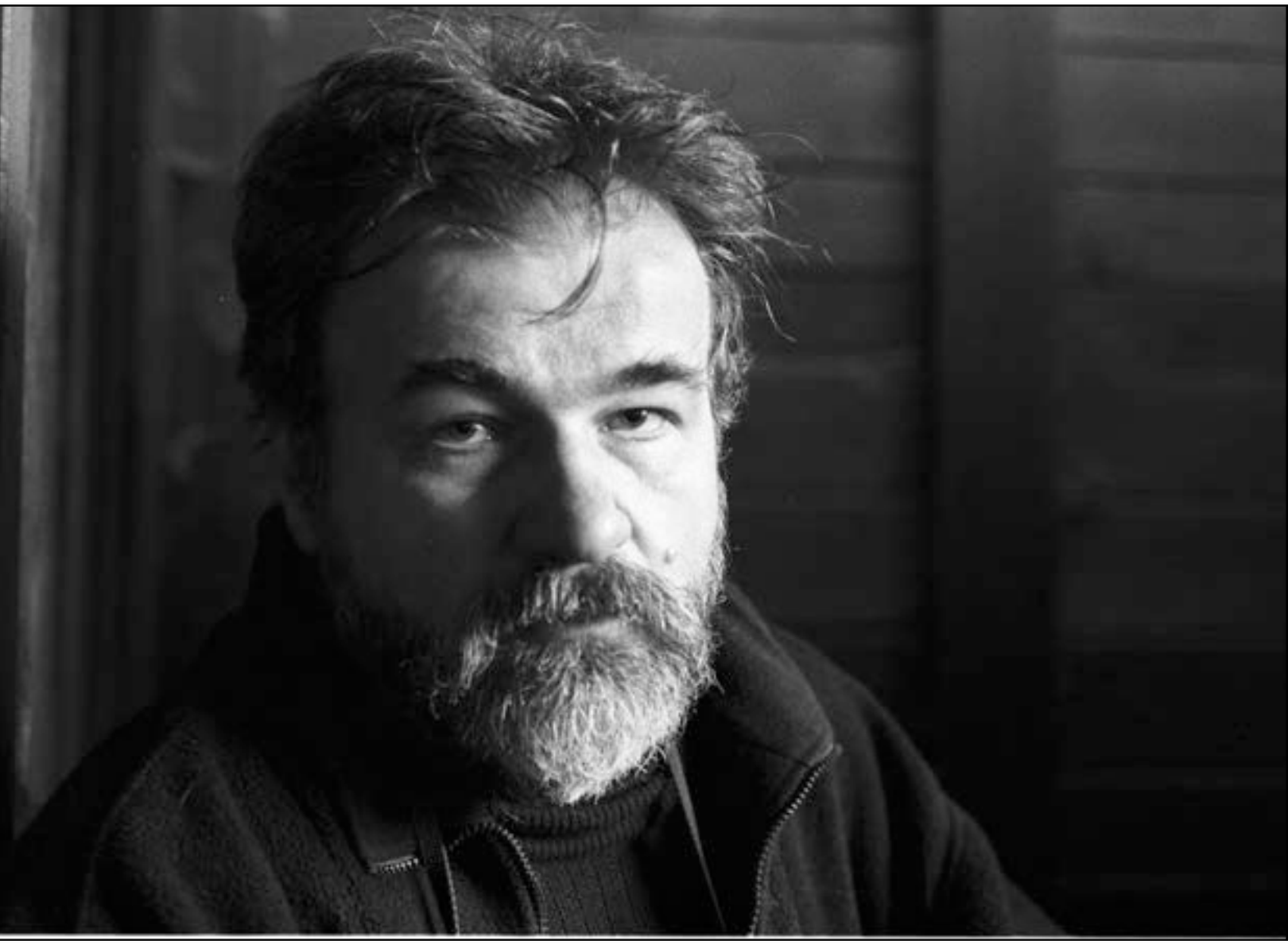

Piotr Szymon, Kalwaria Zebrzydowska, 2002, autor: Krzysztof Gołuch

PIOTR SZYMON

Každý člověk, který se v očích lidí ze svého okolí snaží něčeho docílit, musí sáhnout po vědomostech a činech svých předchůdců.26 Tato moudrost známá lidem od doby Bernarda z Chartres, později opakovaná i samotným Isaacem Newtonem, nám může obrazně posloužit při pochopení proměn, k nimž dochází v ještě nezkušeném fotografovi při setkání s Piotrem Szymonem. Tento fotograf, pedagog a humanista byl podle názoru mnoha lidí spojených s fotografií výjimečnou osobností. Jak o něm píše profesor Jindřich Štreit, učitel a později Szymonův kolega: „Fotografování nevnímal pouze jako zaznamenávání příběhů, ale jako záležitost filozofickou, hluboce lidskou, nějaký druh mysteria.“27 Krzysztof se skvělým doporučením Józefa Wolného a po osobním setkání s Piotrem Szymonem v galerii na dole Wilson se rozhodl telefonicky zorganizovat další setkání. Opět se tak setkávají v Szymonově pracovně na Akademii výtvarných umění v Katovicích, kam Krzysztof přijíždí s náhledy svých fotografií. Po jejich zhlédnutí se Szymon rozhodl novému kolegovi vyprávět o fotografické škole v Opavě. Jde o Institut tvůrčí fotografie Slezské univerzity, kde Piotr Szymon

26 „Jsme trpaslíky, kteří se vzepjali na ramena obrů. Tímto způsobem vidíme více a dále než oni, ale nikoli proto, aby náš zrak byl bystřejší nebo přímo správnější, ale proto, že to jsou oni, kteří nás pozvedávají, a to přímo do astronomické výšky.“ Bernard z Chartres, překlad: H. Szumańska-Grossowa, zdroj: Teresa Michałowska, Średniowiecze, vyd. páté, PWN, Varšava 1999, s. 17.
„…trpaslíci stojící na bedrech gigantů vidí více než samotní giganti.“ Izaak Newton, zdroj: dopis Robertu Hookovi z 5. února 1676.

27 Piotr Szymon – fotografie, Akademie krásných umění v Katovicích, Katovice 2017, str. 27.

Piotr Szymon, Kalwaria Zebrzydowska, 2002, autor: Krzysztof Gołuch

získal titul MgA., tedy magistr umění. O této škole vypráví s velkým nadšením a úctou, protože právě díky ní se ve své fotografické tvorbě začal věnovat náboženským tradicím v Polsku, které mu jsou velmi blízké. Mohl tak vzniknout i jeho dokumentární cyklus Pielgrzymi (Poutníci), jenž se stal i tématem jeho praktické diplomové práce. Krzysztof ví, že se musí hodně naučit, a ITF spolu s lidmi, kteří jej tvoří, se mu jeví jako nejlepší volba. Jak sám vzpomíná: „Po všech těch historkách jsem si myslel, že ITF je něco jako Rolling Stones nebo Beatles. Pokud jde o umění, byly to pro mě legendy."28 Po tomto setkání Krzysztof, jenž doposud při svých hrátkách s uměním vždy hledal průvodce nebo přímo mistra, zjistil, že konečně narazil na spřízněnou duši. I ve vztazích s Jerzym Obrodzkým, Krzysztofem Liszkou a Józefem Wolným byla zřejmá jeho touha mít svého učitele, a Piotr Szymon se jím stává již od prvních slov, kterými hodnotí Krzysztofovy fotografie. Je skutečným profesionálním pedagogem, jenž namísto vytýkání chyb svému žákovi, vedoucímu

28 Rozhovor s Krzysztofem Gołuchem.

k upevnění své pozice a role, vkládá svoji energii do nalezení pozitivních stránek ve studentově tvorbě. V této konstruktivní metodě jde spíše o rozvíjení tvůrčí osobnosti než o ovládnutí sebevědomí a celkové závislosti na dobré vůli svého učitele. Do Krzysztofovy paměti se hluboce vryje pocit, že si jej Piotr váží jako tvůrce. Projevovalo se to na jejich společných cestách na Kalvárii Zebřidovskou. Společné téma tvorby bylo z jedné strany skvělým prostorem pro spolupráci, ze strany druhé však mohlo vést ke vzniku případných konfliktů a potenciální závisti vzhledem vydařenosti záběrů. Piotr Szymon však tyto negativní vlastnosti postrádá a dostává se tak do role gurua, jemuž lze věřit, ale jehož úrovně snad ani nelze dosáhnout. Právě naopak, v jeho osobě se plně projevil jeho pedagogický přístup, ve kterém se učitel maximálně věnuje rozvoji svého žáka a umožňuje mu kráčet ve svých stopách a jenž ví, že jednou může přijít den, kdy student svého mistra překoná. Ten se pak vydá vlastní cestou, ale vybaven zkušenostmi, které mu umožní dojít na úplně nová místa s novou perspektivou a pohledem na svět. Proniknutí do něj by mu mohlo zajistit umělecký úspěch přinášející zadostiučinění, ale i uznání ze strany recipientů umění. Po tomto prvním vydařeném setkání se oba pánové rozhodnou setkávat se na akademii pravidelně, aby spolu mohli diskutovat o nových fotografiích, které každé dva týdny Krzysztof přiváží. Pokaždé má s sebou pečlivě připravené kontaktní kopie negativů a Piotr na prohlížecím pultu označuje okénka filmu se zajímavými záběry. Čas od času doporučí i úpravu výřezu, kterou naznačí rámečkem na malém snímku. Vybrané záběry pak Krzysztof zvětší na náhledovou velikost 10 krát 15 centimetrů a na dalším setkání je spolu podrobně analyzují.

Při těchto debatách se často objevují základní otázky: Jaký je smysl fotografie? Proč vůbec fotografovat? Piotr, díky Institutu fascinován humanistickou fotografií, se snaží Krzysztofa nadchnout pro dokument. Ten se vůbec nebrání a z amatérského umělce věnujícího se nefigurální malbě se stává dokumentární fotograf, který

Kalwaria Zebrzydowska, Piotr Szymon, Markéta Luskačová, Jindřich Štreit Michał Łuczak, Krzysztof Gołuch Dobrý pátek 2002, foto Andrzej Kramarz

se v záběrech skutečnosti, jež ho obklopuje, snaží nalézt něco pravdivého. Jakmile se na jaře roku 2003 objeví první příležitost, vyrážejí poprvé společně na Mysterium o utrpení Páně během Velkého týdne v Kalvárii Zebřidovské. Krzysztof se tady setkává s již dříve zmiňovaným Jindřichem Štreitem, který Piotra Szymona pro dokumentární fotografii nadchl nejvíce. Jindřich Štreit udělal na Krzysztofa obrovský dojem, především svojí pokorou a úctou k lidem, které fotografuje. Kromě Štreita se na cestičkách kalvárie objevují i další známé osobnostmi české fotografie. Markéta Luskačová, známá především svým dlouholetým cyklem Poutníci a Šumiac (o regionu na Slo-

KRZYSZTOF
GOŁUCH

vensku, kde se zachovaly staré tradice a zvyky), ale také díky spolupráci s Josefem Koudelkou, kterou udržovali i během okupace. Objevil se tam i Karel Cudlín, absolvent pražské FAMU a oficiální fotograf českého prezidenta Václava Havla. Během několik hodin trvajícího fotografování má Krzysztof neopakovatelnou příležitost vidět, jak pracují fotografové, které vždy tolik obdivoval. Stává se také svědkem scény, kdy zdánlivě bezcílně se toulající Jindřich Štreit zamíří do klášterního kostela a tam se vpodvečer pomalu přiblíží k jednomu z klečících a modlících se lidí a v naprostém tichu vytahuje fotoaparát, který za okamžik vydá hlasitý zvuk závěrky. Bdící muž neprotestuje a Štreit mlčky odchází. Krzysztof si tuto scénu vyložil jako projev hypnotické osobnosti českého profesora, jehož šedivé vousy a kožený kabát musely modlícího se muže ještě více omámit. Krzysztof je přesvědčen, že kdyby tehdy k tomuto muži přišel sám, skončilo by to protesty a výčitkami z důvodu narušování klidu při modlitbách. Krzysztof si z toho dne zapamatuje i srdečné gesto Markéty Luskačové, která mu dá půlku svého koláče, jenž mu přijde vhod během dlouhotrvajícího a vyčerpávajícího fotografování. Vstřícný přístup českých osobností k méně zkušeným kolegům a především jejich skvělé snímky Krzysztofa stále více lákají přihlásit se na Institut tvůrčí fotografie. Od Piotra o něm slyšel jen samou chválu, takže se nyní pouze ujišťuje ve svých nesmělých plánech. Spolu s Piotrem, který mu pomáhá s úpravou snímků, připraví pro přihlášku soubor portrétů postižených. Často přitom slyší: „Je to tvoje téma, musíš ho využít.“29 Tuto pedagogickou radu si zapamatuje hodně dlouho.

Dva týdny před svojí poslední cestou se Piotr setkává s Krzysztofem, který jej pozval k sobě domů. Mají dost času, protože jeho rodina odjela na dovolenou do hor. Debata o fotografii je pohlcuje na celý večer. Krzysztof přisouvá velký stůl blíže okna a rozkládá svoje zvětšeniny. Piotr zase ukazuje čerstvě naskenova-

29 Rozhovor s Krzysztofem Gołuchem.

né negativy. Předtucha Krzysztofovi napoví, aby snímky zkopírovali na pevný disk jeho počítače. Spolu pak prohlížejí i stránky agentury Magnum. Na Piotra udělají dojem snímky Abbase, který ve svém cyklu *Gods I've Seen* zachytil duchovní život v Indii, je jimi upřímně nadšený. Několik dní po tomto setkání Krzysztofovi nečekaně zazvoní telefon a z několika rychlých vět, které ze sebe Józef Wolny vyhrkne, upoutají jeho pozornost jen slova: „Piotr je mrtvý."[30] Krzysztof odkládá telefon

Fotografické studio Akademie výtvarných umění v Katovicích, Piotr Szymon, 1994,

a nemůže uvěřit, že už nikdy nebude debatovat se svým mentorem o fotografii a o smyslu fotografování.[31]

31 Rozhovor s Krzysztofem Gołuchem.

INSTITUT TVŮRČÍ FOTOGRAFIE

Krzysztofovi zůstávají vzpomínky na výpravy do Kalvárie Zebřidovské, společné památeční fotografie a myšlenky na Institut tvůrčí fotografie, kde se památka na Piotra uchová dlouhá léta. Piotrova nečekaná smrt Krzysztofa velmi zasáhla, cítí, že jako fotograf ještě není plně připravený. Útěchou a dědictvím po kamarádovi se tak stane studium na Institutu, kde již dva roky působí. Nejtěžší dva roky ze všech, jak později vzpomíná. Mnoho ze zadaných úkolů bylo pro něj úplně nových a patří mezi ně i legendární cihla. Jde o zápočtové cvičení, ve kterém mají studenti za úkol nafotografovat cihlu na středoformátový negativ tak, aby se každá její stěna lišila svojí expozicí o jeden stupeň zaclonění. Polští studenti na Institutu se snaží vzájemně si pomáhat, pomocnou ruku Krzysztof nachází především u Marcina

zleva Krzysztof Gołuch, Jindřich Štreit , Adam Hiltawsky, Soviniec 2007.

zleva Adam Hiltawsky, Krzysztof Gołuch, Jindřich Štreit, Arkadiusz Gola, Soviniec 2007.

Liberského a Krzysztofa Szewczyka. V ročníku jsou s ním i Maga Sokalska, Staszek Heyda, Mariusz Forecki, Andrzej Marczuk a Andrzej Kramarz. Kamarádi mu pomáhají proniknout do filozofie a zvyků panujících na konzultacích Institutu, jež se tradičně konají na Horní Bečvě. Svojí bezprostředností Krzysztofa šokuje pedagog Vojtěch Bartek, přidělující dezorientovaným studentům prvního ročníku místa na pokojích. Ještě dlouho si také pamatuje legrační zmatek studentů, dožadujících se zápisu do indexů od Aleše Kuneše na louce vedle střediska, ale také tříhodinovou frontu čekání na zkoušku s Ditou Pepe. Obrovský dojem na něj udělá také samotná imatrikulace. Akce, probíhající na většině ústavů v oficiálním duchu, se na Institutu mění ve výzvu vlastní fantazie. Studenti si podle předem připraveného tématu připraví masky. Krzysztof si ze svého centra vypůjčí kostým využívaný při divadelních představeních své dramatické dílny. Již dříve slyšel o tomto rituálu majícím za úkol osmělit nové studenty. Ani taková příprava však nakonec není dostatečná. Introvertní, většinou mladší kandidáti na umělce se musí byť jen na chvíli stát extroverty a přijmout fakt, že se na okamžik stanou středem pozornosti.

První roky studia byly pro Krzysztofa nepochybně velmi intenzivní. Jak sám vzpomíná, byl při svém přijetí na Institut jako amatérský fotograf v mnoha odvětvích fotografického řemesla úplným začátečníkem: „První dva roky studií byly bojem o přežití.“ [32]

32 Rozhovor s Krzysztofem Gołuchem 28. dubna 2019.

Aby splnil všechny zadané úkoly, vytvoří si doma tmavou komoru. Hodně vybavení dostane od Józefa Wolného, jenž se v právě nastupujícím období digitální revoluce rozhodl svoji dobře vybavenou komoru zrušit a věnovat se už jenom digitální fotografii. Práce v temné komoře nepatří ke Krzysztofovým oblíbeným činnostem a neustále vidí ve svých dovednostech V práci se zvětšovacím přístrojem nedostatky. Většinou proto, že jako perfekcionista má od svých zvětšenin obrovská očekávání. Jejich kvalita do značné míry nezávisela jenom na schopnostech autora, ale také na materiálech a podmínkách, za nichž vznikaly. To však Krzysztofa nijak neovlivní při přísném hodnocení vlastní práce. Asi dobře ví, že jedině tímto způsobem bude schopen posunout svoji fotografickou tvorbu kupředu. Velkou pomoc pro něj na Institutu představují starší polští studenti z Horního Slezska Krzysztof Szewczyk, Marcin Liberski nebo Andrzej Marczuk. S Marcinem Gibou se znají ještě z období fotografického klubu Format a právě v jeho ateliéru vzniká mnoho zápočtových úloh. Pro Krzysztofa je sladění práce, školy a rodinného života obzvláště těžké. Dva měsíce před začátkem studia se mu narodil syn Łukasz. První cesty na školní konzultace jsou pro něj velmi vyčerpávající, a to především na Horní Bečvě, kde se na pokojích rekreačního střediska Pekáren Rališka konají inspirující setkání Institutu tvůrčí fotografie. Právě zde po přednáškách studenti do pozdních nočních hodin často bouřlivě debatují a prohlížejí si snímky. Krzysztof patří do jedné ze dvou nejsilnějších polských skupin, tou druhou je białystocká, ve které vedou prim Grzegorz Dąbrowski, Adam Tuchliński a Artur Reszko. Jedním z nejbližších Krzysztofových známých se tehdy stane Arkadiusz Gola, uznávaný a oceňovaný fotoreportér katovického deníku *Dziennik Zachodni*. Je to právě ten Gola, jehož fotografie Krzysztof viděl na setkáních s fotoreportéry ve Slezském fotografickém tovaryšstvu. Arkadiusz je na ITF přijat v roce 2006. Oba si rozumějí a spolu s Adamem Hiltawským tvoří neformální skupinu. Roky bakalářského studia Krzysztofovi uběhnou velmi

Krzysztof Gołuch, Kalwaria Zebrzydowska 2002.

Ruda Śląska, Galeria Fryna , 2012, autor Gola Arkadiusz.

rychle. Tou dobou intenzivně pracuje na svých dokumentárních cyklech *Pielgrzymi* (Poutníci), *Ślady* (Stopy), *W stronę morza* (Směrem k moři), *Wybierz mnie* (Vyber si mě) a *Przełamując stereotypy* (Prolomit stereotypy). Posledně jmenovaný soubor představuje jeden z jeho největších školních úspěchů. Velmi ho překvapí, když za jeden snímek z tohoto souboru získá v Bruselu ocenění na mezinárodní fotografické soutěži Evropské unie. Je to velmi významný úspěch i pro školu, která kromě možnosti pochlubit se úspěchy svého studenta získá i finanční odměnu. Krzysztof se svojí ženou tak jede do Lisabo-

Čtyři polští absolventi ITF Institut tvůrčí fotografie, Dům umění, Opava 2008.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

nu, který v tomto roce předsedá Evropské unii, osobně převzít ocenění a prohlédnout si vítězné snímky na výstavě. Jeho oceněný snímek zachycuje muže na invalidním vozíku před schody, které vypadají jako stěna. V zrcadle se odráží tvář hrdiny na záběru. Paradoxně jde o snímek, jenž vznikl jako část dokumentárního cyklu o poutnících v sanktuáriu Marie Panny Čenstochovské v Jasné Hoře. O něco později se jej Krzysztof rozhodl zařadit do stále se rozšiřujícího souboru *Przełamując stereotypy*. Tento úspěch neujde pozornosti vedoucího institutu Vladimíra Birguse, který ve svém posudku Krzysztofovy bakalářské práce píše: „Ke stále se rozšiřující plejádě talentovaných polských studentů ITF FPF SU, kteří se dnes výrazně uplatňují ve fotografické tvorbě u našich severních sousedů, patří i Krzysztof Gołuch. Během studia vytvořil řadu vynikajících prací zejména v oblasti reportážní a dokumentární fotografie. Za jednu z nich s výrazným humanistickým poselstvím získal prestižní cenu ve fotografické soutěži Evropské unie v Bruselu.“ [33]

Jako svoji praktickou bakalářskou práci překvapivě zvolí svůj soubor subjektivního barevného dokumentu nazvaný *Ślady*, snímky zachycují okamžiky z obyčejného života. Mohou připomínat i pouliční fotografii, ve které hraje velkou roli ostré slunce zesilující barevnost a výrazné obrysy předmětů, lidí nebo jejich stínů. Tyto fotografie navazují na tvorbu světově známých autorů, jako jsou Alex Webb, Carl De Keyzer a především Vladimír Birgus. Poslední z nich popisuje tyto snímky takto: „Gołuch objevuje v reálném světě nadreálné prvky, umí vystihnout absurdní konfrontace různých motivů a paralelních dějů, dokáže akcentovat pocit tajemství, ticha, melancholie. Jeho fotografie jsou navýsost vizuální a při pokusu převést jejich obsah do slov dochází k okleštění mnohoznačných podtextů.“[34]

33 Posudek bakalářské praktické diplomové práce Stopy, vedoucí práce: prof. PhDr. Vladimír Birgus.

34 Ibidem.

Kromě praktické práce Krzysztof obhajuje i práci teoretickou, jejíž název zní *Můj svět – moje realita* a vzniká pod vedením Jindřicha Štreita. Je výsledkem stejnojmenného projektu, který autor realizoval na svých dílnách pracovní terapie v centru Caritas v Knurówě. Krzysztof si uvědomil, že během digitální revoluce se fotografická technika stala mnohem dostupnější i lidem, kteří již nemusejí mít žádné odborné fotografické znalosti, a dal digitální fotoaparáty do rukou svěřenců centra. Jediným cílem bylo pokusit se zachytit svět postižených lidí prostřednictvím fotografického záznamu, vytvořeného jejich vlastníma rukama. Inspirací pro tento otevřený přístup k médiu fotografie pro Krzysztofa byl historický projekt společnosti Farm Security Administration a projekty realizované na ITF: *Lidé Hlučínska devadesátých let 20. století*, *Zlín a jeho lidé* a také *Opava na prahu nového tisíciletí*. Mezi účastníky projektu se v jeho různých fázích objeví i dvacet svěřenců Centra Matky Boží uzdravení nemocných v Knurówě. Velký rozmach projektu způsobil, že se Krzysztof rozhodl požádat své tři kamarády ze školy, aby se ho zúčastnili jako dobrovolníci. Šlo o Arkadiusze Golu, Marcina Liberského a Stanisława Heydu, kteří se na fotografickém kroužku v rámci terapie postižených osob učí spolu s Krzysztofem používat fotografický přístroj. Výsledkem déle než rok a půl trvajícího projektu je více než osm výstav a prezentací. Mezi nejvýznamnější patří ta, jež byla i v programu Rybnického festivalu fotografie v roce 2007. Skvělou památkou, ale zároveň i jeho archivem se stane řada článků týkajících se projektu, jež se objevily v místním knurówském tisku.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

KRZYSZTOF
GOŁUCH

Krzysztof Gołuch, Kalwaria Zebrzydowska 2003.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

ANALÝZA TVORBY

POUTNÍCI

Jedno z prvních témat, které si ve své tvorbě Krzysztof vybral, souviselo s náboženstvím, jež v jeho životě od počátku hrálo zásadní roli. Jeho práce pro organizaci Caritas byla od samého začátku profesně spojena s katolickou institucí. Toto pro sebe velmi důležité téma se rozhodl fotograficky zpracovat dokumentováním míst náboženského kultu spolu s věřícími, kteří do něj přicházejí.

Všechno začalo v Kalvárii Zebřidovské, která po skvělém albu *Kalwaria* z roku 2001 Adama Bujaka přilákala mnoho milovníků fotografie, toužících zachytit toto zásadní téma nějakým vizuálně atraktivním způsobem.[35] Tato publikace završila dlouholetou práci na dokumentování Mysteria o utrpení Páně v Kalvárii Zebřidovské. První snímky vytvořil Adam Bujak v roce 1963 a poslední roku 2001. Téměř čtyřicet let fotografování pro pobožnost Poláků zásadního poutního cíle přineslo ovoce v podobě reflexe nad úlohou a funkcí náboženství v životě poutníků. Fascinaci místem a tématem podlehl i Krzysztof, který toto poutní místo během několika let mnohokrát navštívil. Ze začátku sám, ale po navázání přátelství s rovněž silně věřícím Piotrem Szymonem se pro ně společné cesty staly částečně ritu-

35 Adam Bujak, Kalwaria, vyd. Biały Kruk, Krakov, 2001.

álem. Přestože cyklus *Pielgrzymi* obsahuje snímky vytvořené i na jiných místech náboženského kultu, jsou poutníci z kalvárie jedním z hlavních motivů celého souboru. Tento soubor vznikal ve dvou vlnách, první fotografie vytvořil v roce 2001 a poslední, uzavírající celý cyklus, v roce 2015.

Krzysztof Gołuch, Częstochowa, 2005.

Vladimír Birgus, Olomouc, 1968.

Při prohlížení jednotlivých snímků z cyklu si můžeme všimnout pro Krzysztofa charakteristického humanistického přístupu při fotografování lidí. Snímky jsou formálně lyrické a subtilní. Čas od času zde vidíme i záběry blížící se reportáži, které se snaží zdokumentovat průběh poutí, ale jsou to pouze výjimky z jednolitého emocionálního zachycení poutníků. Na těchto záběrech můžeme vidět i zamilovanou dvojici, která se během procesí utrpení Páně tajně líbá, nebo dědečka sedícího spolu s vnukem před čerstvě pooraným polem. Nechybí zde ani přímo křesťanské motivy, například intimní scéna, kdy před bazilikou Panny Marie Čenstochovské leží žena tváří k zemi s roztaženýma rukama jako na kříži. Snímek velmi připomíná fotografii, již vytvořil Vladimír Birgus v roce 1968 v Olomouci. I na ní je zachycen člověk s rukama jako na kříži obrácený směrem ke kostelu na konci úzké ulice. Podobnost motivů je až zarážející (byť u Birguse ležící muž nepřipomíná jenom kříž, ale i pěticípou komunistickou hvězdu,

tedy symbol, který byl rok po okupaci v Československu mnohými velmi nenáviděný) a mohla by nám připadat jako důkaz univerzální pravdy, již je ve skutečnosti schopen nalézt pouze fotograf umějící hledat a dívat se. Je očividné, že tyto snímky jsou potvrzením Krzysztofova velmi osobního přístupu k náboženství a způsobu, jakým ho prožívají jeho blízcí.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

KRZYSZTOF
GOŁUCH

SMĚREM K MOŘI

Osobní přístup, ale tentokrát k mnohem formálnějšímu tématu, používá autor ve svém dalším cyklu *W stronę morza* (Směrem k moři). Soubor obsahuje snímky, jež Krzysztof Gołuch vytvořil během letních prázdnin u Baltického moře v okolí Jarosławiece, Bobolinu, Jestřebí Hory a Władysławowa v letech 2000 až 2010. Vidíme tady, že se soustředil na barvu, kompozici a světlo. Krzysztof Gołuch prázdninové snímky zjevně vnímá jako cvičení zápočtových úkolů na Institutu. Zvláštní úlohu zde hraje barva, která je zásadním formálním prvkem fotografie. Vedoucí Institutu Vladimír Birgus byl v české fotografii jedním z průkopníků barevné fotografie. I tady, stejně jako v případě záběru věřící ženy ležící jako na kříži před bazilikou, máme co do činění s podobností motivů obou autorů. Jakkoli to v předchozím případě mohlo být dílem náhody, v souboru *W stronę morza* již vidíme zřetelný vliv pedagoga Institutu na svého studenta. Modré nebe a moře je na snímcích Krzysztofa Gołucha doplněno teplem slunečního světla. Většina fotografií byla vytvořena během takzvané zlaté hodiny v pozdním odpoledni, která umožnila získat obrazovou hloubku a stíny, jež svým tvarem doplňují tvary reálných předmětů a lidí. Na těchto snímcích již nenajdeme reflexi individuálního života zachycených lidí, jde o záběry, které mají působit na diváka především svojí vizuální stránkou a podobně jako v případě Birgusových fotografií jej hypnotizovat barvou. Rozdíl, který bychom v případě těchto dvou autorů neměli přehléd-

Krzysztof Gołuch, Jarosławiec, 2011.

Krzysztof Gołuch, Ostrov Uljan, Chorvatsko, 2014.

nout, je v tom, že Vladimír Birgus do svých snímků vnáší existenciální prvky, jež dávají formálně estetickému obrazu i další obsahy.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

STOPY

Touto formální cestou pokračuje Krzysztof Gołuch i ve svém souboru *Ślady* (Stopy) z roku 2004. Barevný soubor je již bez dominující role blankytu, ale barva zapadajícího slunce a jako hlavní motiv bohatě zastoupené stíny přibližují fotografie k těm z cyklu *W stronę morza*. Opět zde máme co do činění s izolovanou rolí tvarů a barevné kompozice, které mají v divákovi vyvolat vzrušení zachyceným obrazem.

Jako záměr autora se zde jeví chuť ukázat divákovi skutečný svět nějakým překvapivým a doposud neviděným způsobem. Na snímcích však můžeme rozeznat reálné předměty i místa, ale až po delší době. Na první pohled mají v naší percepci a podvědomí vyvolat

Krzysztof Gołuch, Knurów , 2008.

Krzysztof Goluch, Knurów , 2008.

Krzysztof Gołuch, Knurów, 2008.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

PROLOMIT STEREOTYPY

Úplně jiný způsob vyobrazení okolní skutečnosti si Krzysztof Gołuch vybral při dokumentování života postižených. V tomto případě již žádné anonymní fotografování není možné. Do hry vstupuje zodpovědnost, nejen za způsob vyobrazení druhého člověka, ale také za interpretaci fotografie jejími diváky. Jak jsme se mohli dočíst v předchozích kapitolách, Krzysztofův bezprostřední přístup k postiženým do značné míry vychází z jeho profese. Jeho práce vedoucího dílny pracovní terapie v centru Caritas mu dala neobyčejnou možnost fotografování jednotlivých součástí takzvaného běžného života těchto lidí. Výsledkem bylo také to, že Krzysztof byl hrdiny svých snímků vnímán jako osoba, které mohou věřit, a díky tomu ukázat i sami sebe. Udělali to mnohem upřímněji, než by to dokázali v případě neznámého fotografa příležitostně navštěvujícího jejich centrum. Blízkost autora k tématu je jasně patrná při veřejných prezentacích snímků z cyklu *Przełamując stereotypy* (Prolomit stereotypy), kdy Krzysztof zpaměti vyvolává jména fotografovaných lidí, kteří pro něj nejsou jen anonymní postavy ze snímků, ale živými bytostmi. Mnohem osobnější přístup k postiženým je samozřejmě vidět i na snímcích, jež čas od času překračují konvence reportáže a jsou blíže intimnímu portrétu. Cyklus *Przełamując stereotypy* prezentuje postižené z neobyčejné blízkosti. Typickou vlastností dokumentární fotografie je fakt, že dokáže přenést diváka do oblastí života jiných lidí, které jsou pro něj zpravidla skryty. V případě tvorby Krzysztofa Gołucha můžeme tímto způsobem poznat prostřednictvím jeho tvorby soukromý život postižených osob. Je velmi důležité, že cena tohoto pohledu není příliš vysoká. Divák se bude moci

Krzysztof Gołuch, Ruda Śląska, 2002.

adidas

Krzysztof Gołuch,, Knurów, 2002.

Krzysztof Gołuch, Ruda Śląska, 2002.

z bezpečného pohledu návštěvníka galerie na chvíli stát postiženou osobou a pocítit starosti i radosti s tím související. Představme si situaci, ve které není prostředníkem dokumentární fotograf. Kdybychom chtěli vidět svět takovéto osoby, museli bychom s ní navázat kontakt, a to nezřídka i ten emocionální, vybudovat alespoň minimální vztah, který by nás nějakým způsobem k něčemu zavazoval. Hodně lidí by jakoukoli činnost v tomto směru vzdalo. Fotografie Krzysztofa Gołucha jim to však umožňuje úplně bez rizika. Přivádí je do světa, který je hodně vzdálený povrchní kráse a bezstarostnému obrazu života, jaký vídáme na komerčních reklamách, které nás všude obklopují. Jsou na nich tváře skutečných lidí bez Photoshopem upravených symetrií nebo dokonalých proporcí. Krzysztofovi se však v souboru *Przełamując stereotypy* daří ukázat poetiku obyčejného života a dát hodnotu běžným okamžikům, které lidé obecně nedoceňují a až teprve v kontrastu s postižením se stávají nevšední a tím i plné půvabu. Magický a plný sebevědomí je tady záběr chlapce stojícího s roztaženýma rukama na koni nebo mentálně

KRZYSZTOF
GOŁUCH

postižené osoby během hlasování ve volbách. Na jiném snímku si slepý chlapec s pomocí rukou terapeutky nadšeně hraje s kostkami. Můžeme se jen domnívat, že citlivý výraz spokojenosti na jeho tváři je výsledkem dotyku dlaně druhého člověka. Můžeme si díky tomu všimnout hodnoty tohoto jednoduchého gesta a položit si také otázku, kdy jsme naposledy mimo příležitost svítání drželi dlaň jiného člověka. Tato magická schopnost zmenšování odstupu, která doprovází prohlížení snímků Krzysztofa Gołucha, se mi jeví jako jedna z nejzajímavějších a zároveň velmi pozitivních vlastností v jeho fotografiích postižených osob. Lidé na jeho snímcích se nám stávají bližší, aniž by se ptali, jestli mohou. Vidíme, že mají svůj svět, který je vzdálený od našich negativních stereotypů. Pohled na cizí utrpení je bezpochyby, jak píše Susan Sontagová, pro většinu lidí

Krzysztof Gołuch, Ruda Śląska, 2002.

atraktivní.[36] Díky snímkům Krzysztofa Gołucha však, vhledem k našim stereotypům překvapivě, dostáváme šanci je prolomit. Můžeme se dívat na život postižených jako na svůj vlastní, ale plný potřeby blízkosti druhého člověka, nezbytné pro bezmála všechny lidi. Přesně podle záměru autora tak dostáváme možnost své stereotypy prolomit.

Krzysztof Gołuch, Ruda Slezská, 2002.

36 Susan Sontag, Widok cudzegocierpienia, vyd. Karakter, Krakov 2010.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

KRZYSZTOF
GOŁUCH

Krzysztof Gołuch, Knurów, 2006.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

ZVOLTE MĚ

Dalším, tentokrát malým cyklem vybízejícím diváky k reflexi je *Wybierz mnie*. Představuje snímky plakátů a volebních prohlášení, které vznikly během voleb do parlamentu a místních samospráv v letech 2006–2007. Jde o záběry jednak ironické, ale také plné reflexe, ukazující reklamní podoby politiků po volbách, kdy už nejsou potřebné a podléhají postupné degradaci a zničení. Jeví se jako skvělá forma metafory osobností politiků, kteří se pro potřeby voleb mění na velmi atraktivní, pěkně oblečené a usmívající se postavy, aby se po samotných volbách stali roztrhanou nebo zmačkanou podobiznou zajímavě navazující na kubistická nebo opartová umělecká díla.

V ranější fotografické tvorbě Krzysztofa Gołucha můžeme rozeznat dva charakteristické prvky. Z jedné strany je velmi poznamenaná malířskou formou, kdy autor čerpá z dřívějších zkušeností a z práce s barvou, světlem a kompozicí, dokonale rozvinutou během studií na ITF. K tomuto směru patří snímky z cyklů *Ślady* a *W stronę morza*. Z druhé strany na-

Krzysztof Gołuch, Zabrze, 2006.

cházíme v Krzysztofově tvorbě směr kladoucí velký důraz na dokumentaci lidského života. Jde tedy o humanistický směr, ve kterém se autor nebrání zpracování složitějších témat. V cyklu *Pielgrzymi* jsou jimi víra a náboženství a v cyklu *Przełamując stereotypy* pak život postižených lidí. Obě z pohledu lidské existence zásadní témata jsou prezentována s autorovou charakteristickou poetikou. Nepředstavují pro něj pouze motivy atraktivní pro široké publikum. Jde především o zámínku k hledání obsahu a smyslu v okolním světě plném nedokonalostí a krásy zároveň.

Krzysztof Gołuch, Rugbyisté.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

RUGBYISTÉ

První sérií, v níž se Krzysztof Gołuch rozhodl spojit formální sílu barevné expresivní fotografie s důležitým obsahem, který stojí za to zdokumentovat, je série nazvaná Rugbyisté. Autor se v něm opět vrací k problematice zdravotního postižení, tentokrát však vyzbrojen jinými formálními řešeními. Jeho předchozí barevné cykly Směrem k moři (Směrem ke moři), Stopy (Ślady) a Zvolte mě (Zvolte mě) byly vytvořeny s velkou precizností, s péčí i o ty největší kompoziční detaily, ale bez stejné pozornosti k problematice sdělení. Tyto cykly byly univerzální, a s velkou hloubkou, ale postrádaly emoce vlastní lidským osudům. Lidé se v nich objevovali jako vyobrazení na předvolebních plakátech (Zvolte mě) nebo jako neosobní siluety a stíny, jako v sériích Nohy nebo Směrem ke zdi. Rugbyisté jsou o krok dál, kombinují dokumentární sílu černobílých fotografií postižených lidí s formální virtuozitou barevné hry světla a stínu.

Série vzniká mimo jiné ve sportovní hale, kde fotograf pravidelně hraje fot-

Krzysztof Gołuch, Rugbyisté.

bal. Po práci při západu slunce Gołucha fascinují stíny, které se vkrádají na sportovní palubovku. Netrvá dlouho a čas věnovaný kátkému odpočinku se stane inspirací pro novou sérii fotografií. Tentokrát jsou to lidé s postižením hrající sport – ragby na vozíku. Tento sport je nesmírně dynamický, někdy dokonce působí agresivním dojmem. Dokonalý nástroj k vybití vnitřních konfliktů a frustrací spojený s uspokojením z vítězství a pocitem naplnění. „Autor popisuje protagonisty svých fotografií těmito slovy: Projekt Rugbyisté představuje skupinu sportovců s postižením, kteří provozují ragby na vozíku. U většiny z nich je jejich postižení důsled-

Krzysztof Gołuch, Rugbyisté.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

kem různých typů nehod. Navzdory těmto tragickým zkušenostem našli svou novou vášeň – ragby. Místo toho, aby naříkali nad svým osudem: žijí, pracují, učí se, studují a zakládají rodiny. Ragby není sport, který by patřil ke klidu a pohodě. Nikdo tu nikoho po hlavě nehladí. Je to tvrdý boj muže proti muži. Pro mnohé náhodné pozorovatele je sledování těchto soutěží překvapením, protože úroveň zdatnosti a divokosti se vyrovná mnoha profesionálním sportům. Můžeme vidět, že navzdory svému postižení jde o veselé lidi, kteří se nijak neliší od svých vrstevníků, až na to, že se musí více snažit, aby dosáhli toho, co nám někdy přijde bez větší námahy. Ragbisté jsou normální sportovci, jen se pohybují na vozíku."[37]

Krzysztof Gołuch, Rugbyisté.

Zdá se, že Gołuch zde mohl sáhnout po výrazových prostředcích, které se ve sportovní fotografii již dobře osvědčily. Rychlá závěrka by pravděpodobně umožnila zachytit snímky způsobem, který pomalé lidské oko nevidí. Stisknutí spouště v rozhodujícím okamžiku by bylo potvrzením vynikajících schopností sportovního fotografa. Gołuch si však zvolil cestu, kterou se důsledně ubírá již mnoho let a postupně ji upravuje. Světlo se zde navzdory dokumentárnímu charakteru fotografií zdá být zachyceno tak precizně, že se nám vybaví díla hyperrealistické malby. Divákovo překvapené oko hledá rušivé rozptýlené světlo a očekává, že uvidí výsledek focení, na němž se podílel celý tým lidí. Tento technický vhled však zaniká pod silou upřímnosti lidských gest zachycených na fo-

37 Prezentace během Rybnicki Festiwal Fotografii 2021, Rybnik 12.09.2021.

Krzysztof Gołuch, Rugbyisté.

tografiích. Vidíme zde dvojici na vozíčku, objímající se v gestu útěchy, radosti z vítězství a soutěžního zápolení, dívající se přímo do objektivu. Směrové světlo nám všude ukazuje, na co bychom se podle autora měli dívat. Teplo tohoto světla dodává snímkům intimitu, takže máme pocit, že tento okamžik je určen jen nám. Stává se tak magickým a my už nepochybujeme o tom, že se díváme na důležitý obsah – obsah, který si zaslouží být vyvěšen na stěnách galerie.

Tento soubor zaujímá v Gołuchově tvorbě zvláštní místo. Jak sám vzpomíná, cítí se nesmírně poctěn, když profesor Birgus na hodině dokumentární fotografie při prohlížení fotografií studentů poukáže na sérii Rugbyści jako na vzor příkladné práce s barvou. To je pro fotografa důležitým potvrzením jeho rozhodnutí věnovat se barevné fotografii.[38] Ta vyžaduje zcela odlišnou práci s kompozicí a světlem, které na Gołuchových fotografiích dominují v podobě jednotlivých barevných ploch. Je zde patrný vliv a inspirace tvorbou jeho učitele profesora Vladimíra Birguse.[39]

Dalo by se říci, že z vývojového hlediska je Gołuchova práce průlomová. Do světa fotografie lidí s postižením vnáší formální řešení, která byla doposud spojována s ateliérovou fotografií. Výsledkem jsou malířským dojmem působící fotografie, které jsou zároveň atraktivní svou formou. Přitahují divákovu pozornost, aniž by ho zahlcovaly smutným a reflexivním námětem. Potvrzením této promyšlené strategie je i samotný výběr obsahu. Gołuch dlouho přemýšlel o depresivním charakteru fotografií zobrazujících postiženého člověka, který se potýká s „banálními" překážkami každodenního života a vybral si sport. Zde se každý může stát vítězem, může překonat své limity, může pocítit sílu, kterou dává soutěžení. Tyto dvě výstižné volby formy a

[38] Rozhovor s Krzysztofem Gołuchem.

[39] Profesor Vladimír Birgus byl na počátku 80. let průkopníkem využití barvy v česko-slovenské dokumentární fotografii; Česká fotografie 20. Století. Průvodce , Vladimír Birgus, Jan Mlčoch, Praha 2005, s. 125; Česká fotografie 20. Století. Od humanistické fotožurnalistiky k podnětnému dokumentu, Vladimír Birgus, Jan Mlčoch, Praha 2010, s. 207.

obsahu naznačují autorovu pečlivou a vědomou přípravu na další sérii. S Rugbisty si začíná budovat svůj osobitý styl, který v budoucnu vyústí v další úspěšné soubory fotografií završené knižní publikací.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

Krzysztof Gołuch, Olimpionici.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

KRZYSZTOF
GOŁUCH

OLYMPIONICI

„Přeji si vyhrát, ale pokud nemohu vyhrát, ať jsem ve svém úsilí statečný.“[40] - to jsou slova slibu, který složili sportovci speciálních olympiád. Tuto větu pravidelně cituje Krzysztof Gołuch při mnoha setkáních se zájemci o jeho fotografickou tvorbu. Slouží jako úvodní slovo k dalšímu rozsáhlému cyklu tohoto dokumentaristy, který nese název Olimpionici. Tento soubor fotografií, na kterém autor pracoval po dobu čtyř let, seznamuje diváky s myšlenkou sportovního soutěžení lidí s postižením. V roce 2010 se Varšava stala hostitelem Letních speciálních olympijských her. V práci na sérii Rugbisté se Gołuch začal zajímat o nejrůznější sportovní aktivity, které mohou hrdinové jeho fotografií provozovat. První pokusy o zpracování tohoto tématu začaly vznikat už rok před velkou soutěží. Fotograf objížděl slezské kvalifikace (Rybnik, Žory, Zabře, Katovice) a pomalu se připravoval na varšavské hry. S využitím pověření místního týdeníku Przeglad Lokalny z Knurówa získal na tuto významnou sportovní událost i akreditaci. Organizace speciálních olympiád působí ve 180 zemích a má 3 miliony sportovců.[41] Sportovní klání, které se konalo v polské metropoli ve dnech 18. až 24. září 2010, bylo arénou pro zápolení více než 1500 sportovců. Účastníky byli především lidé s mentálním postižením, kteří soutěžili v devíti disciplínách, včetně tenisu, silového

[40] Prezentace na Rybnickém Festivalu Fotografie 2021, Rybnik 12.09.2021.

[41] https://pl.wikipedia.org/wiki/Europejskie_Letnie_Igrzyska_Olimpiad_Specjalnych_2010

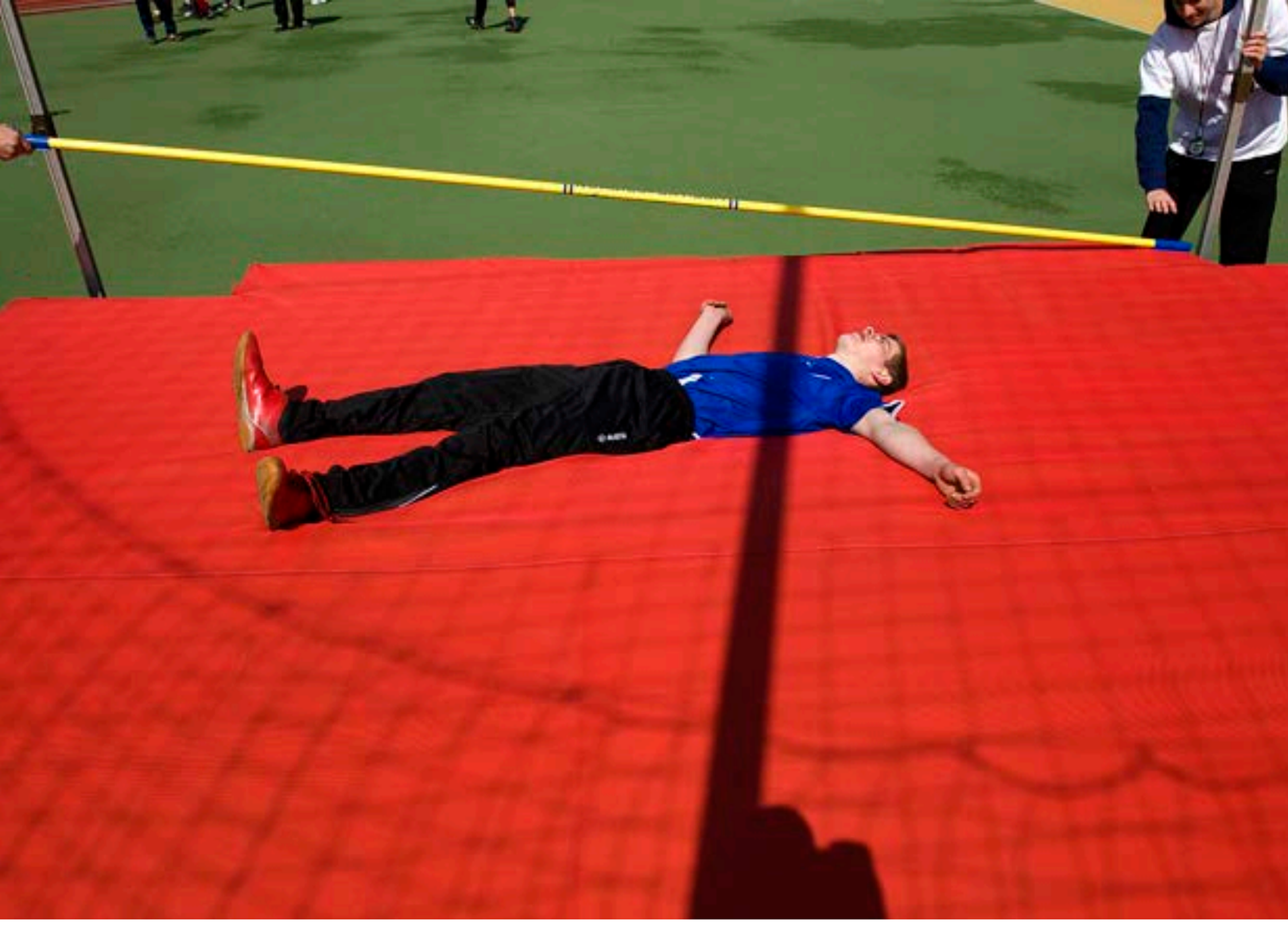

trojboje, bowlingu, atletiky a badmintonu. Gołuch měl poprvé možnost zúčastnit se tak rozsáhlé sportovní akce. Během soutěže sledoval zkušené fotoreportéry, mimo jiné Adama Nurkiewicze. Ti používají dlouhé, světelné, a proto drahé objektivy, které díky malé hloubce ostrosti dokonale oddělí hlavní motiv od pozadí. Díky nim a rychlým časům závěrky dosahují dynamických snímků sportovců „zamrzlých" v pohybu. Ve své podstatě tato fotografie ctí koncept rozhodujícího okamžiku, jehož autorem je ikonická postava dějin fotografie Henri Cartier-Bresson.[42] V Gołuchových fotografiích však vliv tohoto fotografického stylu, který vládne v novinách a sportovních časopisech nenajdeme. Většina jeho snímků byla pořízena širokým objektivem, takže sportovec je zachycen v širší perspektivě. Prostor zde často hraje kompoziční, ale i symbolickou

Krzysztof Gołuch, Olimpionici.

[42] Dějiny fotografie, editorka Juliet Hacking, Varšava 2014, s. 366.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

roli – hrdinu na záběru vidíme často samotného. Díky tomuto zpracování zůstává divák s portrétovanou osobou sám, což zvyšuje psychologickou hloubku portrétu. V některých případech ji podtrhuje intenzivní, sytá barevnost vyvedená hrou světla, která se tak dobře osvědčila v sérii Hráči ragby. Nesmíme však zapomínat, že tyto dva soubory fotografií vznikaly téměř současně, z čehož vyplývají různé stylistické výpůjčky. Olympionici jsou však souborem fotografií, které jsou tvarově mnohem rozmanitější. Najdeme zde fotografie, které by jistě mohly být díky své formální podobnosti zařazeny do série Ragbisté, ale také ty, které se od ní zásadním způsobem liší. Převažují statické kompozice a motivy, například momentka soustředění vzpěrače, portrét bruslaře nebo golfisty se zdviženou holí. I v situacích, kde je zachycen pohyb, jenž je tolik charakteristický pro sportovní zápolení, fotograf pracoval statickým způsobem a dosáhl vyvážené kompozice se zcela zastavenou dynamikou pohybu. Pohyb přestává na fotografiích hrát

Krzysztof Gołuch, Olimpionici.

jakoukoli roli. To je patrné zejména na záběrech sportovců běžících po parketu nebo dvou hráčů v červených dresech, kteří jako by viseli ve vzduchu. Ačkoli z obsahu snímku tušíme, že jde o nějakou formu pohybu, samotný způsob zachycení působí dojmem, jako by pohybu odporovala. Divák má pocit nesouladu a zároveň se mu v mysli objevují asociace blízké malbě. Tento směr se v budoucnu ukáže jako Gołuchova cesta, po které se odvážně a velice úspěšně vydá.

Kromě čistě fotografických hledisek hraje v autorově dokumentární tvorbě samozřejmě důležitou roli i obsahový základ. Krzysztof Gołuch ve své tvorbě klade zvláštní důraz na problémy a boje lidí s postižením. Zdůrazňuje to nejen ve většině svých fotografických cyklů, ale také při setkáních propagujících jeho tvorbu. Nejinak je tomu i v případě snímků ze souboru Olympionici, který takto představil během prezentace své tvorby na Festivalu fotografie v Rybniku v roce 2021:

Krzysztof Gołuch, Olimpionici.

„Prostřednictvím dokumentární fotografie bych rád představil zmáhání svých hrdinůl se sportem a s těžkostmi každodenního života. Sportovci speciálních olympiád jsou lidé, kteří jsou kvůli svému postižení často vyloučeni z různých sfér společenského života. Soutěže speciálních olympiád jsou událostí, kde se lidé s post-

KRZYSZTOF
GOŁUCH

ižením mohou realizovat jak sportovně, tak společensky. Prostřednictvím fotografie a jejího uměleckého odkazu na realitu bych chtěl prezentovat pohled na část života svých hrdinů a zahrnout ji do fotografického rámce. Sport je dnes prosycen reklamou, byznysem a všudypřítomným dopingem, který narušuje představu o sportu. Dnešní sportovci si často nezadají s celebritami z titulních stran barevných časopisů. Speciální olympiády jsou naproti tomu místem pro ušlechtilé soutěžení a účast na sportovních akcích."[43] V těchto slovech fotografa je implicitně obsažena péče a odpovědnost za sdělení, které jeho práci provází. Nejde jen o uspokojení divákovy zvědavosti na zobrazení postižení, ale také o zprostředkování reflexe, která provází autorovu dlouholetou práci na tomto nelehkém a náročném tématu.

[43] Prezentace snímků na Rybnickém Festivalu Fotografie 2021, Rybnik 12.09.2021.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

KAŽDÝ SEDMÝ

KRZYSZTOF
GOŁUCH

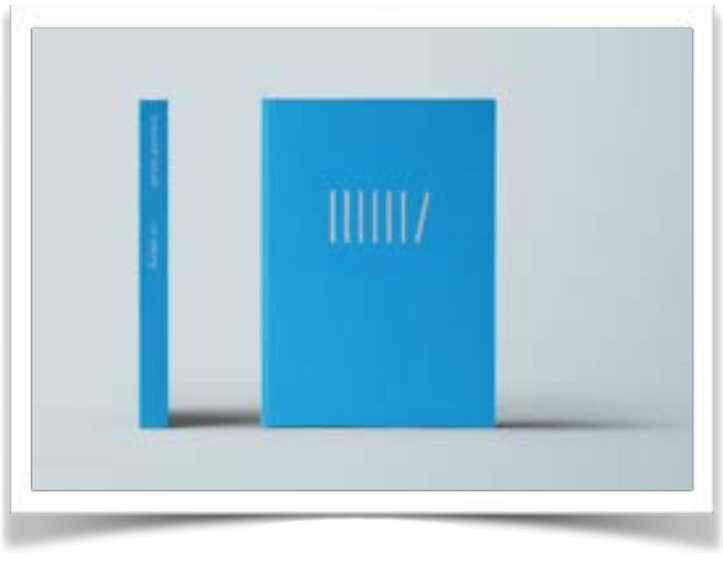

Krzysztof Gołuch, obálka knihy Každý sedmý.

Úvahy o zdravotním postižení v následujících letech přinášejí myšlenku bilancování vlastní černobílé tvorby. Přibližně na počátku druhé dekády 21. století začínají fotografové, pravděpodobně tváří v tvář krizi novinářské a reportážní fotografie a záplavě internetové fotografie, uvažovat o médiu, které by dalo jejich tvorbě exkluzivní charakter. Východiskem se zdá být nový žánr fotografické publikace nazvaný fotografická kniha. Dřívější knihy fotografií získávají podobu dosud spojovanou s tradiční knihou. Také technická revoluce digitálního tisku nabízí nové možnosti rozvoje. Fotografické publikace doposud vyžadovaly velký náklad a tedy i obrovské finanční prostředky. Digitální revoluce umožňuje menší náklad, nižší cenu, ale zároveň mnohem větší volnost, pokud jde o grafický design a kvalitu tisku. Gołuch tyto změny vítá a sleduje, jak jeho kolegové na ITF nové médium skvěle využívají. V roce 2011 vydalo Slezské zemské muzeum knihu Hraniční státy, jejímž autorem je Gołuchův kolega z ITF Ar-

Krzysztof Gołuch. Knurów. 2004.

kadiusz Gola.[44] Přestože kniha svou horizontální orientací připomíná album, svou formou se již jedná o moderní publikaci využívající nové tiskové technologie. Na měkké černé obálce není úvodní fotografie, ale je v ní kruhový otvor, který umožňuje vidět fragment černočervené fotografie na první straně. To vše dobře ladí s použitou typografií. Kniha vybízí čtenáře, aby ji otevřel a seznámil se s jejím obsahem, kterým jsou Golovy upřímné nostalgické černobílé dokumentární fotografie z Horního Slezska. Další inspirací pro Gołuchovu fotografickou knihu je Rafał Milach, rovněž bývalý student ITF, který byl právě přizván k vedení kurzu Autorská kniha. Na svém kontě má řadu publikací a tvoří tandem s fotografkou, knižní designérkou a grafičkou Annou Nałęckou Milach. 7 Rooms (2011)[45] , Black See of

[44] *Hraniční státy*, vydalo Slezské muzeum v Katovicích, Katovice 2011.

[45] 7 Rooms, Kehrer Verlag, Heidelberg a Treemedia, Rusko; "IS(not)", skupinový projekt, Sputnik Photos, Varšava 2011.

Concrete (2013)[46] nebo The Winners (2014)[47] , jsou některé z Milachových publikací inspirovaných moderními fotografickými knihami vytvořenými na Západě. Absence fotografie na obálce, vertikální orientace a jednotná obálka jsou charakteristickými znaky tehdy navržených knih. Milach je reprodukuje a obratně přizpůsobuje obsahu svých fotografií. Gołuch je nadšený z nových forem fotografických publikací, ochotně navštěvuje kurzy Autorské knihy a pozorně sleduje vyprávění o fotografiích zařazených do knih.

Krzysztof Gołuch se zamýšlí se nad obsahem své první publikace. Přirozenou volbou je série Breaking

Krzysztof Gołuch, Borowa Wieś, 2009.

[46] Černé moře betonu, vlastní publikace; "V autě s R", Czytelnia Sztuki, Gliwice 2011; "Vzdálené místo", skupinový projekt, Centrum vědy Koperník, Varšava 2012; "Stand BY", skupinový projekt, Sputnik Photos, Varšava 2013.

[47] The Winners, GOST Gallery, Londýn; "Psopplaainnd. Mapping the Blind Spots", skupinový projekt, Sputnik Photos, Nophoto; "Contact sheets. Vybrané fotografie. Vol II', skupinový projekt, Postcart Edizion, 2014.

Krzysztof Gołuch, Katowice, 2011.

Stereotypes, která by si svým rozsahem a délkou trvání jistě zasloužila větší a ambicióznější publikaci než jen katalog k výstavě. První výběr fotografií byl proveden digitálně, kdy Gołuch prohlížel nespočet skenů a digitálních souborů. Nejlepší snímky byly vytištěny na běžné inkoustové tiskárně a následně začal proces výroby makety knihy. Metoda, která dokonale funguje u knižních projektů Vladimíra Birguse, Krzysztofa oslovila. V prosinci 2016 přijel s fotografiemi nalepenými na prázdných stránkách A4 na konzultaci ITF v Horní Bečvě. V jedné z místností se shromaždila skupina studentů; dalo by se o nich říci, že svým způsobem šlo o elitu mezi studenty ITF. Byli mezi nimi Arkadiusz Gola, Artur Reszko, Adam Hiltawski a Milan Biegoń. Na pokoji probíhala Několikahodinová diskuse, pořadí snímků se opakovaně měnilo, fotografií byly přidávány a ubírány, až nakonec vznikl výsedný návrh, který Gołuch odnesl profesoru Birgusovi, jenž v souladu se svou zásadou „méně je více" provedl ještě omezenější výběr. Nakonec publikace obsahovala 53 fotografií.

S takto vytvořenou maketou začal Gołuch shánět prostředky na vydání své vysněné publikace. Zaklepal na mnoho dveří. Společensky závažné téma podané

KRZYSZTOF
GOŁUCH

zkušeným fotografem v duchu humanistického dokumentu by, zdá se, mohlo přilákat své příznivce. Nebylo to však tak snadné. Gołuch samozřejmě mohl počítat s podporou školy, vždyť je studentem Institutu tvůrčí fotografie, na kterého může být univerzita hrdá. Ještě stále

Krzysztof Gołuch, Pszczyna, 2002.

Krzysztof Gołuch, Knurów, 2002.

doznívají ohlasy na cenu, kterou získal v mezinárodní soutěži Evropské unie o nejlepší umělecké školy EU. Rozhodující část dákladů na publikaci si však musel najít sám. Obrátil se na Annu Krzysteczko, která je na radnici v Rudě Śląské zodpovědná za kulturu, školství a sociální péči. Krzysteczko díky své dlouholeté práci se zdravotně postiženými vidí v jeho projektu potenciál a tak Gołuch opouští její kancelář s polovinou peněz za knihu a příslibem uspořádání premiérové výstavy v Městském muzeu Maxmiliána Chroboka. Gołuch je tedy v polovině cesty, lae druhou část vzdálenosti musí překonat co nejrychleji. Navštívil spřátelené podnikatele a zároveň rozvíjel své marketingové schopnosti. Získávání finančních prostředků bývá na vlastní knize, zejména pokud se jedná o první publikaci, tou nejméně uspokojivou částí práce. Autor musí přesvědčit případné sponzory slibem, že z makety vytvoří prvotřídní vydání. Jak je Gołuch ve svém úsilí úspěšný, naznačuje návštěva jednoho

Krzysztof Gołuch, Częstochowa, 2003.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

z prezidentů místní úspěšné firmy. Po zhlédnutí konceptu a fotografií se fotografovi přiznává, že i on má ve své blízké rodině postiženého člověka. Zároveň poznamenává, že je to přesně tak, jak zněl tehdejší pracovní název Krzysztofovy makety. Jak autor ze statistik zjistil, je každý sedmý člověk žijící v Polsku zdravotně postižený. Připomeňme si, že Každý sedmý je modifikací souboru Boříme stereotypy. Jak říká sám Gołuch: „Původně se série jmenovala Překonávání stereotypů, ale tento název mi nevyhovoval. Našel jsem si statistiky a podle mého názoru je název ‚Každý sedmý' pro diváky výstižnější."[48] V rodině generálního ředitele je sedm lidí a právě jeho pátá dcera se narodila s Downovým syndromem. Gołuch tak získal finanční prostředky, a to jej utvrzuje v tom, že vybraný název je správný. Sil-

Krzysztof Gołuch, Knurów, 2004.

[48] https://tvs.pl/informacje/krzysztof-Gołuch-i-jego-co-siodmy-fotografuje-niepelnosprawnych-od-16-lat/

ný a přitažlivý název je pro připravovanou knihu velice důležitý. Většinu prvků publikace tak měl připravenou, chyběly už jen pouze dva – text a grafická úprava.

Při pátrání po autorovi, který by napsal text do knihy, se Gołuch řídí jedním ze základních principů svého přístupu k lidem s postižením. Tento princip přesně vyjádřil na jednom ze svých vystoupení na každoroční sociologicko-fotografické konferenci pořádané v Zabrze. Tam mimo jiné řekl: „Důležitým prvkem fotografie a poselstvím je pro mě vyhýbání se dramatizaci vyplývající ze životních situací lidí s postižením, stejně jako absence glorifikace a přibarvování reality těchto lidí."[49] Veden právě touto myšlenkou mi navrhl, abych o něm napsal. Známe se již od dob Slezského fotografického spolku, ale teprve po mém přijeté na ITF se naše spolupráce prohloubila. Psaní textu trvalo dlouho, ale jeho konečná verze se Krzysztofovi líbila. Text se vyhýbá klišé a stereotypům, klade otázky, aniž by hledal snadné odpovědi.

Poster výstavy Každý sedmý

Podle některých studií je každý sedmý polský občan osobou se zdravotním postižením.

Každý sedmý[1] z nás má zdravotní postižení.

Který to je?

Kterým bychom nechtěli být?

Což naštěstí nejsme?

[49] K. Gołuch, text publikovaný ve sborníku článků Život ve slezské postindustriální krajině po 1. mezinárodním sympoziu o fotografii a sociologii Industriální dědictví v dokumentární fotografii, Katowice 2015, s. 43.

Odsouzeni k přítomnosti druhých. Ti, kdo je povedou, nakrmí, oblečou, zahřejí...?

Co mohou ostatní, tato postižená osoba, dát na oplátku za pomoc?

Sám?

Zdravotní postižení není otázkou volby. Rozhoduje o něm osud, který nás poznamená postižením v důsledku úrazu, nemoci nebo stáří..... Koneckonců osud mohl ukázat na šest jiných. Těch, kteří byli před nebo po sedmém, ale zastavil se u Nás.

Od této chvíle budeme jíst, pít, dýchat, probouzet se a usínat díky těm, kteří nám to umožňují. Bez nich bychom museli být dokonalí a soběstační. Takoví však jako lidé s postižením nebudeme.

Osud nám to nedovolí, vloží nám do ruky ruku někoho jiného a bude vyžadovat, abychom se o ni opřeli. Bude nás vydírat, že když to neudělá, nepřežijeme. Chytneme se jí a od té chvíle se učíme blízkosti. S obtěžováním druhých, s tím, že jsme na obtíž, s tím, že nám zabírá čas.

Postižení lidé jsou zřejmě osamělí? Není to pravda!

Sami by nepřežili!

Co myslíte - co sedmého - je vyvolené nebo odsouzené, blízké nebo osamělé....?

Potřebuje jich šest sedmý?

Potřebuje sedmý z nich šest?

Michal Szalast

1 Podle Světové zdravotnické organizace (WHO) je zdravotně postižený člověk ten, kdo není schopen vést samostatně, částečně nebo zcela, běžný individuální a společenský život v důsledku vrozeného nebo získaného tělesného nebo duševního postižení [zdroj: Wikipedia].

Grafickou úpravu knihy svěřil Gołuch do rukou začínající grafičky Katarzyny Wolné, která je dcerou dlouholetého přítele Józefa Wolného, zakladatele Slezské fotografické společnosti. Výsledkem několika schůzek, telefonických a e-mailových rozhovorů byl návrh grafické úpravy, v němž Wolna přesvědčila Krzysztofa, aby použil různé formáty jednotlivých fotografií a většinu snímků rozmístil odvážně na dvojstrany. Tím se publikace stala dynamičtější, ale objevily se i výtky, že to knihu zbavilo klidu a přehlednosti, které jsou pro reflexivní Gołuchův fotografický styl charakteristické. V některých případech nešťastné rozbití skladby dvojstran dokonce způsobilo nečitelnost hlavního motivu fotografie. To můžeme vidět například na první

Krzysztof Gołuch, Knurów, 2002.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

dvojstraně, kde zlom stránky je přesně v tom místě, kde se nachází hlavní postava fotografie – osoba na invalidním vozíku. To ale víme pouze v případě, že známe původní verzi fotografie. Jakoby na oplátku je Wolna autorkou zdařilého nápadu na obálku. Světle modrá barva spojená s barvou parkovacích míst pro invalidy je zde doplněna sedmi svislými čárkami, z nichž poslední je nakloněná, čímž se zřetelně odlišuje od ostatních. Tisk knihy proběhl v Arcidiecézní tiskárně v Katovicích, kde Gołuch na práci tiskařů osobně dohlížel. Začínali tisknout v pátek a pokračovali v pondělí, mezi tím přes víkend tištěné stránky „odpočívaly". Krzysztofovi se podařilo spřátelit se s hlavním tiskařem, který se mu svěří, že je i on sám v jistém smyslu invalidní, protože prodělal mrtvici. Dokumentarista však není s konečným výsledkem spokojen a jak přiznává, čtrnáct dní byl znepokojený a zklamaný.[50] Vše se naštěstí vrátilo do nor-

Krzysztof Gołuch, Katowice, 2004.

[50] Rozhovor s Krzysztofem Gołuchem.

W obiektywie z czułością

W ubiegły piątek w Rudzie Śląskiej odbył się wernisaż wystawy fotografii Krzysztofa Gołucha zatytułowanej „Co siódmy". Wydarzenie było okazją do promocji właśnie wydanego albumu pod tym samym tytułem

Fotograf z kuratorem wystawy Michałem Szaistatem (z prawej)

7 kwietnia o godz. 17.00 w rudzkim Muzeum Miejskim im. Maksymiliana Chroboka zjawili się przyjaciele, sympatycy, a także osoby uwiecznione na fotograficznych kadrowskiego artysty. Muzycznym akcentem była gra Orkiestry KWK „Knurów" pod batutą Mariusza Kowalczyka. Skąd wziął się tytuł wystawy i towarzyszącego jej albumu? Otóż, jak wykazują badania, co siódmy Polak jest niepełnosprawny.

To właśnie niepełnosprawni są bohaterami fotografii Krzysztofa Gołucha, składających się na wystawę. 37 czarno-białych prac stanowi zwieńczenie podsumowanie ważnego etapu pracy autora z lat 2002-2015.

Obiektyw Gołucha towarzyszy bohaterom zdjęć w codziennym życiu, czasem w bardzo osobistych chwilach. To spojrzenie jest zarazem dyskretne i intensywne. Gdy myślimy o niepełnosprawności, w pierwszej chwili przychodzi nam skojarzenie z nieszczęściem, cierpieniem. Fotografie Krzysztofa Gołucha przełamują ten stereotyp, podważają nową optykę – niepełnosprawność, choć silą rzeczy obecna, zostaje odsunięta na drugi plan. Artysta przypatruje się bohaterom swoich dzieł z empatią i czułością. Eksponuje ich potencjał, energię, piękno, emocje, jakimi nasycone jest życie każdego z nas. Kochamy, wychowujemy dzieci, pracujemy, uprawiamy sporty, rozpiera nas radość, borykamy się z trudnościami, przełamujemy bariery, czujemy satysfakcję, szukamy bliskości, miłości, nadziei. W perełkach codzienności uwiecznionych przez Krzysztofa Gołucha chyba każdy może się odnaleźć. Zdjęcia dokumentują rzeczywistość, chwytają chwile, ale kompozycja czarno-białych kadrów jest starannie przemyślana. Warto wybrać się do Rudy Śląskiej, warto zaopatrzyć się w album, by móc co pewien czas wracać do tych fotografii. Wystawa będzie czynna do 28 kwietnia.

MiNa

Przegląd Lokalny

málu, protože po určité době zjistí, že stránky konečně uschly a vypadají, že jsou v nejlepším pořádku. Nezbývá než premiéru knihy zahájit výstavou, která se bude konat v Městském muzeu Maksymiliana Chroboka v Slezské Rudě. Gołuch přistupuje k propagaci knihy i výstavy velmi profesionálně. Na sociálních sítích založil profil s názvem Každý sedmý.[51] Jedná se o moderní způsob, jak přímo oslovit publikum zajímající se o fotografii a zároveň o skvělý způsob propagace nejrůznějších akcí spojených s projektem. Aby přiblížil příběh svých protagonistů, rozhodl jsem se jako kurátor výstavy s Gołuchem, vytvořit několik filmových spotů, které představí vybrané osoby, jež se v průběhu let na autorových fotografiích objevily. V těchto klipech se objevuje i pozvánka na výstavu, na které bude prezentována i kniha.[52] Vznikl také film s virtuální prohlídkou knihy, což je dnes velmi oblíbený způsob prezentace publikací. Gołuch si chtěl být jistý, že nebyl opomenut ani ten nejmenší detail. Po jednání s ředitelem muzea naplánoval program akce, v němž nechybělo ani vystoupení hornického orchestru. Orche-

[51] https://www.facebook.com/CoSiodmy

[52] https://www.youtube.com/watch?v=GwLDCaXyglA
https://www.youtube.com/watch?v=71DmaWIZsTk
https://www.youtube.com/watch?v=kushKNeAUu8
https://www.youtube.com/watch?v=LnBw1f8B6b4

KRZYSZTOF GOŁUCH

str byl tak velký a hlasitý, že se jeho vystoupení muselo uskutečnit na vstupních schodech do budovy. Tyto schody jsou strmé a pro postižené se jeví jako nepřekonatelná překážka, ale si pronajal speciální ocelové rampy, které umožnily vozíčkářům dostat se dovnitř. Zahájení výstavy se konalo 7. dubna 2017 v 19 hodin a já jsem měl možnost na slavnostním zahájení promluvit. Jako kurátor výstavy jsem řekl: „Z Krzysztofových fotografií se dozvídám, že život i přes své výzvy pro nás má také spoustu radosti, a to je na těchto fotografiích vidět. Myslím, že je to velmi důležité, zejména pro ty lidi, kteří jsou na těchto fotografiích zachycení, a kteří jsou tu dnes s námi.“[53] Zhruba desítka lidí, kteří se v té době v muzejní galerii nacházeli, tak mělo neobvyklou příležitost poznat na fotografiích sama sebe. Tento záži-

O albumie, który budzi refleksje, czyli opowieść Krzysztofa Gołucha o zwyczajnym życiu zwyczajnych ludzi

Krzysztof Gołuch podczas pracy

Na odległość oddechu

MARIA SZTUKA

Fotografie ludzi dotkniętych chorobą, upośledzonych umysłowo czy osób w podeszłym wieku przywykliśmy kojarzyć z nakłanianiem nas do pomocy, interwencji, są więc one najczęściej wzruszające, ale jednocześnie ponure i przygnębiające. Bohaterowie zdjęć są bezradni, samotni, żyją wyłącznie we własnym (zwykle niewielkim) świecie, w którym poza chorobą nic nie istnieje. Ten stereotyp wprawdzie porusza, ale jednocześnie generuje podział na sprawnych i niepełnosprawnych, sugerując, że ludzie dotknięci chorobą, kalectwem czy starczym zniedołężnieniem, stanowią wyodrębnioną społeczność, skazaną na wieczny smutek i monotonię.

Album zatytułowany *Co siódmy* autorstwa Krzysztofa Gołucha zdecydowanie przeciwstawia się owym stereotypom. Zbiór ponad siedemdziesięciu fotografii jest swoistym tekstem, z pozoru luźne, nie korespondujące ze sobą obrazy tworzą czarno-białą opowieść o życiu codziennym ludzi niepełnosprawnych, życiu wypełnionym obowiązkami, pokonywaniem barier, ale i zabawą, pokazuje świat zmuszający do refleksji, wypełniony jednak uśmiechem i naturalną radością. Jakakolwiek bowiem niepełnosprawność nikogo nie wyklucza ze zwyczajnego życia, przeciwnie – zmusza do niego, choć wymaga to czasem pokonania niewyobrażalnych wręcz trudności.

Krzysztof Gołuch jest fotografem dokumentalistą. Ze środowiskiem ludzi niepełnosprawnych – jak sam mówi – kontakt miał niemal od zawsze. Zaczynał jako wolontariusz, pierwszą pracę (w latach dziewięćdziesiątych) podjął w Borowej Wsi, obecnie jest kierownikiem Warsztatu Terapii Zajęciowej w Ośrodku Matki Bożej Uzdrowienie Chorych w Knurowie, prowadzonym przez Caritas Archidiecezji Katowickiej. Ukończył Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego, ze specjalizacją: pedagogika opiekuńczo-wychowawcza. Czy praca zainspirowała fotografika, czy tam zrodziła się jego pasja? Odpowiedź nie jest jednoznaczna, ponieważ przed fotografią było… malarstwo. Trudno więc oprzeć się wrażeniu, że chęć udokumentowania tego, co go fascynuje, jest wewnętrzną potrzebą artysty. Może więc dlatego jego obrazy bardzo introwertyczne, przybrały formę abstrakcji, pozwalając przyszłemu fotografikowi dokumentaliście nie tylko dotrzeć do najgłębiej skrywanych emocji, ale także, a może przede wszystkim, przekroczyć granicę konwencji, czego efektem są zapewne fotografie przełamujące stereotyp. Zainteresowanie malarstwem, choć zaowocowało kilkoma wystawami ustąpić musiało jednak nowej pasji – fotografii.

Podobnie, jak w przypadku malarstwa abstrakcyjnego, które wyrosło na gruncie buntu wobec zastanej konwencji, podstawowym imperatywem zajęcia się fotografią przez Krzysztofa Gołucha było niezadowolenie ze zdjęć, dokumentujących różnego typu uroczystości i wydarzenia, w których uczestniczyli ludzie niepełnosprawni, wzbogacały one wprawdzie kronikę placówki, dalekie były jednak od rzeczywistości. Zdaniem pana Krzysztofa – czegoś im brakowało. Zaczęło się więc od portretów, potem przyszedł czas studiów fotograficznych.

Miesiecznik Ślask

[53] https://www.youtube.com/watch?v=5Q9k61ydoTs

WYWIAD Z KIMŚ TAKIM JAK TY

Przełamują ograniczenia

Na ludzi powinno się patrzeć nie przez ich ograniczenia, lecz przez ich potencjał i codzienne zajęcia, w których najlepiej się realizują. Z takiego założenia wychodzi urodzony w naszym mieście fotograf Krzysztof Gołuch, którego wystawę „Co siódmy" do 28 kwietnia można zobaczyć w Muzeum Miejskim im. M. Chroboka. W albumie znajduje się trzydzieści siedem czarno-białych fotografii, na których w centrum ukazany jest człowiek niepełnosprawny, przedstawiony w różnych sytuacjach życiowych.

Wernisaż wystawy odbył się w Muzeum Miejskim.

– „Co siódmy" to podsumowanie Pana kilkuletniej pracy. Co znaczy dla Pana ta publikacja?

– To rzeczywiście podsumowanie prawie piętnastu lat mojej pracy fotograficznej, która skupiła się na fotografowaniu ludzi niepełnosprawnych. Pierwsze zdjęcie, które znalazło się w tym albumie powstało w 2002 roku, a ostatnie w 2016 roku. Ta książka zamyka pewien okres mojej twórczości i czarno-białej fotografii. Ważny jest dla mnie także fakt, że mogłem zaprezentować ją w Muzeum Miejskim w Rudzie Śląskiej. W mieście, w którym się urodziłem.

– Co przedstawiają fotografie, które znajdują się w albumie?

– Fotografie tworzą kilka cykli. Na przykład kolekcje „Olimpijczycy" i „Rugbyści", które ukazują sportowców z ograniczeniami ruchowymi. Z kolei bohaterami cyklu „W pracy" są osoby, dla których przełamywaniem niepełnosprawności jest podejmowanie pracy zawodowej. Natomiast „Przełamując stereotypy" ukazuje bardziej intymną stronę życia niepełnosprawnych, czyli na przykład ich spotkania z przyjaciółmi, codzienność osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, które żyją w małżeństwie i wychowują dzieci.

– Co takiego jest w ludziach niepełnosprawnych, że zdecydował się Pan właśnie ich pokazać na zdjęciach?

– Na co dzień pracuję z niepełnosprawnymi, więc dzięki temu mogłem bardziej poznać ich życie, czy problemy. Mam z nimi lepszy kontakt i wgląd w ich środowisko. Zaczęło się od kilku zdjęć, a z czasem było ich coraz więcej. Wielu moich przyjaciół fotografów, obserwując moje początki, stwierdziło, że to jest taka moja „działka", że powinienem się tym zająć, bo jest niewiele osób, które podjęły się pokazywania takiego tematu.

– Czy ludzie niepełnosprawni chcą i lubią być fotografowani?

– Różnie to wygląda. Bohaterami moich zdjęć są osoby niepełnosprawne, jednak są różne rodzaje niepełnosprawności. Są to osoby niepełnosprawne intelektualnie oraz osoby sprawne intelektualnie, ale niesprawne fizycznie. Są też ludzie po wypadkach, którzy zostali niepełnosprawni na skutek różnych życiowych przejść. Najlepszy kontakt udaje mi się nawiązać z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie i tych ludzi fotografuje się najlepiej. W innych przypadkach staram się dobrze poznać konkretnego człowieka, zrozumieć go i zapracować sobie na jego zaufanie.

Agnieszka Lewko

Wiadomości Rudzkie

KRZYSZTOF
GOŁUCH

tek je mimořádný a těžko se přeceňuje, neboť galerie je ve své podstatě místem, kam se diváci obracejí, aby zažili něco krásného, ale také významného. Na stěny nevěšíme banální díla, ale v naprosté většině jde o artefakty, které návštěvníka nutí nějakým způsobem přemýšlet a vzbuzují v něm pozitivní estetický zážitek – zkrátka jsou inspirativní. Vidět sám sebe na fotografii, která visí na stěně galerie, je nepochybně zušlechťujícím zážitkem, zvláště pokud je fotografie pořízena v duchu humanistického dokumentu, jako v případě snímků z cyklu Každý sedmý Krzysztofa Gołucha.

Jedním z nejpodstatnějších prvků fotografické knihy je obrazové vyprávění, podle kterého autor provádí čtenáře fotografickým příběhem. Kniha Každý sedmý začíná třemi přílohami, z nichž každá představuje jednu fotografii. Do vizuálně vyprávěného příběhu nás zve první fotografie, na níž je zachycena osoba na invalidním vozíku, která se snaží překonat strmou rampu tím, že se drží madel, která se sbíhají uprostřed

Robert i Basia; zawody w rugby na wózkach w Zabrzu w 2008 roku.
Popołudnie przy ośrodku Caritas w Mikołowie-Borowej Wsi.
Krzysztof Gołuch ze swoimi zdjęciami.

Krzysiek Gołuch był uczniem zawodówki w Rudzie Śląskiej. Pewnego dnia po lekcji religii wikary z Halemby **powiedział mu: „Jedziesz ze mną na kolonie charytatywne".**

Ludzie, co dają radę

Przemysław KUCHARCZAK
przemyslaw.kucharczak@gosc.pl

Wikary nawet nie zapytał, czy chłopak ma ochotę pojechać, po prostu go o tym poinformował... „Będziesz tam pomagał" – dodał.

To zmieniło życie Krzysztofa Gołucha. Zamiast zostać mechanikiem samochodowym, po kilku latach Krzysiek zaczął zawodowo opiekować się niepełnosprawnymi.

Dzięki temu możemy też zobaczyć teraz w Rudzie Śl. wystawę z absolutnie niezwykłymi zdjęciami, które Krzysztof zrobił niepełnosprawnym przez ostatnie 15 lat.

Wciągnęło mu nogi

Wikarym, który lekko przymusił nastoletniego Krzyśka do wyjazdu na kolonie charytatywne, był ksiądz Krzysztof Bąk, który dzisiaj jest... dyrektorem Caritas Archidiecezji Katowickiej. Pierwsze takie kolonie odbyły się w Ustroniu Polanie. Krzysiek Gołuch został tam opiekunem niepełnosprawnego. Odtąd jeździł co rok.

– Następnym moim podopiecznym był Marian, ale w rzeczywistości to on się mną opiekował – wspomina. – Marian był wcześniej górnikiem. Jechał na taśmie, wciągnęło mu nogi i połamało kręgosłup. Wspaniały człowiek, a przy tym bardzo kochany przez swoją rodzinę. Zawsze wstawał o szóstej rano, był ogolony i umyty, choć jeździł na wózku. Spałem na piętrowym łóżku nad nim, więc to on mnie budził, uderzając po rurkach: „Młody wstawaj, siódma!" – śmieje się.

Krzysztof skończył zawodówkę i technikum, a później zaczął pracować w elektrowni w Halembie. Po pół roku dostał propozycję, żeby przyjść do pracy w dworzańskiej Caritas. Akurat wtedy, w 1990 roku, po upadku komunizmu, Caritas szybko się rozwijała. Krzysiek skończył pedagogikę opiekuńczo-

fotografie. Sbíhající se madla vedou náš pohled k postižené osobě a jejímu úsilí o pohyb. Jedná se o jasnou metaforu, která se i formálně – prostřednictvím diagonálních linií – dokonale hodí k úvodu. Jediné, co se zdá být nešťastné, ale pravděpodobně neúmyslné, je to, že spojení stránek spadá přesně do místa, kde je na fotografii hlavní postava snímku. Tato chyba může být způsobena nevědomostí grafika, který nepředpokládal,

Autorem zdjęć jest Krzysztof Gołuch, urodzony w Rudzie Śląskiej fotograf, dokumentalista. Tym razem zaprasza publiczność do świata osób niepełnosprawnych

Będzie nowa wystawa w Muzeum Miejskim

Fotografia Co siódmy Polak jest osobą niepełnosprawną. O tym przypomina Gołuch

MAGDA MIKRUT-MAJERANEK

Co siódmy - to tytuł nowej wystawy fotograficznej, którą możemy od dziś oglądać w Muzeum Miejskim im. Maksymiliana Chroboka w Rudzie Śląskiej. Autorem zdjęć jest Krzysztof Gołuch, nadinżynier z urodzenia, fotograf, dokumentalista i doktorant Instytutu Twórczej Fotografii w Opawie, zajmujący się tą tematyką od ponad 15 lat.

Warto dodać, że autor został nagrodzony w międzynarodowym konkursie uczelni artystycznych "Breaking Stereotypes", organizowanym przez Komisję Europejską. Jest też dwukrotnym stypendystą Marszałka Woj. Śląskiego w dziedzinie kultury (2008 i 2014) i członkiem Związku Polskich Artystów Fotografików.

Na wystawie zostanie zaprezentowanych 37 czarno-białych fotografii, które powstały w latach 2002-2015.

- Bohaterami zdjęć są osoby niepełnosprawne. Według statystyk co siódma osoba w społeczeństwie może być określona jako niepełnosprawna - mówi Krzysztof Gołuch.

Czarnobiałe fotografie przedstawiają inne niż zazwyczaj spojrzenie na zjawisko niepełnosprawności, w którym centrum fotograficznej idei znajduje się człowiek, niezależnie od stanu zdrowia czy intelektu.

- Fotografie przedstawiają ludzi poddanych przez los ciężkiej próbie życiowej przez zbieg nieoczekiwanych wypadków. Pomimo wielkiego obciążenia i trudów życia ludzie ci starają się normalnie żyć - mówią organizatorzy wystawy.

Wernisaż wystawy zaplanowano na piątek, 7 kwietnia, na godz. 17:00. Otwarciu wystawy będzie towarzyszyć promocja książki „Co siódmy". Publikacja jest podsumowaniem kilkuletniej pracy fotograficznej autora, który dokumentował środowisko osób niepełnosprawnych na terenie Śląska.

Na wernisaż wstęp wolny. Wystawę będzie można zwiedzać w Muzeum Miejskim do 28 kwietnia. ●

Dziennik Zachodni.

že toto spojení snímek lokálně zkreslí a omezí jeho čitelnost. Samozřejmě, že na ploché obrazovce zobrazující grafický návrh je uprostřed rozpětí jen tenká čára, ale v procesu sešívání a lepení publikace jej změní v trojrozměrnou ohýbající se plochu, což je náročné zejména u knih, které se neotevírají „naplocho". S podobnou situací se v knize Každý sedmý setkáváme několikrát, naštěstí v některých případech bez tak drastických důsledků na čitelnost sazby. Následné fotografie ukazují muže o berlích před fasádou kina a muže na vozíku před stěnou schodiště. Tyto snímky mají atmosféru zamyšlení a lze je číst jako výzvu k hlubšímu pozastavení se nad obsahem publikace. Následuje několik důsledně umístěných obrázků, každý na jedné stránce. To naznačuje, že preciznost V práci s velikostí a obsahem snímku vyžaduje uvažování v klidu a že doplnění dalších fotografií by byla jen zbytečnou komplikací sdělení, ve kterém je autorovým cílem metaforické a klidné zamyšlení. V této části je zyobrazena hra a činnosti spojené se štěstím a radostí. Vše plynule přechází do

KRZYSZTOF
GOŁUCH

oddílu věnovaného rodině. Nápadným motivem společným jednotlivým fotografiím je zde gesto objetí, které stejně plynule přechází v motiv ruky vedoucí diváka po postupných rozkládacích plochách. Několik skupinových portrétů obnovuje atmosféru zamyšlení. Jsou kontemplativní a jakoby pozastavené v čase. Toto chvilkové zpomalení nabývá dynamiky u fotografií zachycujících různé činnosti během terapeutických workshopů nebo sportovních akcí, aby se za okamžik opět změnilo v reflexivní portréty. Příznačné je, že fotografie mají optimistický charakter. Lze v nich také spatřovat technickou zdatnost charakteristickou pro dobrého fotožurnalistu, ale nepochybujeme, že to není autorovým hlavním cílem. Pro něj je nejdůležitější zmenšit odstup, přesněji řečeno vytvořit pocit blízkosti. Momentky zachycené na fotografiích jsou plné soustředění a nedovolují nám ani tušit přítomnost fotografa. Díky této fotografem zvolené strategii získáváme pocit, že protagonisty snímků dobře známe a že si před námi nemusí vytvářet bariéru bezpečí. Krzysztof Gołuch si pro nás, diváky, získal důvěru svých postav a díky tomu máme možnost být jim tak neobyčejně blízko. Každý sedmý končí nesmírně reflexivní, ale zároveň symbolickou fotografií ženy s mentálním postižením, která při volbách sedí nad listem papíru a drží prst v ústech, tvář plnou myšlenek. Toto zamyšlení sdílíme i my, když knihu zavíráme.

Vyšších hodnot ukrytých v Gołuchovových černobílých snímcích si všimli i výtvarní kritici a teoretici. Takto o jejich percepci píše historička umění Małgorzata Malinowska-Klimek:

„Při pohledu na tyto fotografie máme dojem, že autor své modely neokoukává, ale velmi asertivně je doprovází v různých životních situacích. Cítíme z něj úctu, kterou chová k člověku, zachovává jeho intimitu a právo na příznivou prezentaci svého obrazu. Proto záběry často ukazují protagonistu zezadu nebo z boku, aniž by naru-

šily jeho soukromí a zároveň nastiňují situaci, v níž se nachází a v níž aktivně žije. Dokonalé rámování a obratné zacházení s nalezeným světlem neslouží sterilní estetice, ale naopak odhaluje vnitřní krásu lidské existence, i když je poznamenána obtížemi." Výstava a také kniha měly velmi dobrý mediální ohlas. Přispěly k tomu samozřejmě autorovy velmi kvalitní fotografie, ale také téma, jehož společenský význam je pro zveřejnění v tisku zcela zásadní. První informace o výstavě se objevily v denících Przegląd Lokalny (6. 4. 2017 a 13. 4. 2017) a Dziennik Zachodni (7. 4. 2017). Vyvrcholením je článek v největším polském společenském týdeníku Gość Niedzielny, který vyšel v předvečer výstavy 16. dubna. Celek shrnuje zpráva o vernisáži, která vychází 19. dubna v deníku Wiadomosci Rudzkie. Vyvrcholením tiskových publikací týkajících se cyklu Každý sedmý je článek ve společenském a kulturním měsíčníku Silesia. Maria Sztuka v článku, který má podobu medailonu, o autorovi a jeho způsobu fotografování napsala: ... „Krzysztof umí skvěle rozlišovat mezi uměle vytvořenými situacemi a situacemi nevynucenými a skutečnými. Příležitostní fotografové navštěvující centrum nemají přístup nejen k mnoha zachyceným situacím, ale ani k většině těchto lidí a jejich každodennímu životu. Gołuch byl s nimi na vzdálenost nádechu." [54]

Série Každý sedmý spolu s knihou představuje v umělecké kariéře Krzysztofa Gołucha určitý zlom a předznamenává mnohem profesionálnější přístup autora k jeho tvorbě. Je to zkušenost, do níž fotograf zapojuje všechny dovednosti, které získal během své dosavadní tvorby a studia na ITF. Zpracování dlouhodobého fotografického projektu, práce na knižní publikaci, získání nemalých finančních prostředků na jeji realizaci, upoutání zájmu výstavních institucí svou výstavou, propagace na sociálních sítích, ale i v masmédiích, to jsou jen některé z dovedností, které musel autor prokázat, aby mohl tak složitý a časově náročný projekt vůbec

54 Slezský sociálně-kulturní měsíčník, září 2017, č. 9 (262), s. 64.

realizovat. Jak sám Gołuch přiznává, vydání knihy Každý sedmý mu přineslo pocit sebevědomí, o který dříve vždy usiloval.[55] Díky hodinám managementu fotografie během studia na ITF si uvědomil, jak by měl o své tvůrčí výstupy pečovat. Po dubnové výstavě a předchozí intenzivní práci na první publikaci přicházejí letní prázdniny 2017, během nichž měl Krzysztof chvíli na odpočinek a přemýšlení. Položil si zásadní otázku: Co by bylo možné s knihou dělat dál? Rozhodl se zintenzivnit své aktivity a zahájit sérii setkání s milovníky dokumentární fotografie. Prezentace jeho fotografií nikdy nepatřila k jeho oblíbeným činnostem. Jako přirozený introvert si během mnoha let fotografování lidí zřejmě osvojil určité komunikační dovednosti. Fotografování ho, stejně jako mnoho dalších lidí, kteří vzali do ruky fotoaparát, donutilo být otevřenější a kontaktnější. Něco jiného je však mluvit i se skupinkami lidí a něco jiného je veřejný projev, kdy je pozornost posluchačů zaměřena vlastně jen na přednášejícího. Tam, kde se jiní cítí jako ryba ve vodě a spouštějí v sobě gen baviče, musel Krzysztof se svou plachostí bojovat a své prezentační dovednosti vybudovat tvrdou prací. Zkušený pedagog ví, že proces učení není okamžitý a nejtrvalejší výsledky přináší postupný rozvoj dříve naučených návyků. Hledal podporu ve veřejném vystupování, a proto mě požádal o účast na svých autorských setkáních. První z nich se konal v Čenstochové, kde na pozvání Sławomira Jodłowského vystoupil v Regionálním kulturním centru. Sál byl plný, ale Krzysztof svoji trému překonal. Vyprávěl o počátcích svého zájmu o dokumentární fotografii a pak přešel k hlavnímu bodu představení své knihy. Na závěr nezapomněl na dobrý školní zvyk ITF, a to na skupinovou fotografii. Gołuch se rozhodne nepolevit a další setkání se uskuteční 21. září v Městské veřejné knihovně v jeho rodném městě Ha-

[55] Rozhovor s Krzysztofem Gołuchem.

lemba. Setkání se zúčastnil i rudzký básník a prozaik, autor 12 knih Krystian Gałuszka. Tato prezentace má pro autora zvláštní význam nejen kvůli místu konání, ale především kvůli velkému počtu zdravotně postižených lidí z místního centra pomoci. V listopadu se uskutečnila dvě setkání. První bylo v Prudniku, který se nachází nedaleko hranic s Českou republikou, kde Krzysztof v návaznosti na prezentaci v místním kulturním centru představil svůj cyklus formou výstavy. Druhý autorský večer se uskutečnil ve *Fotokavárně*, která je provozována za podpory Regionálního kulturního institutu Wojciecha Korfantyho. Vystoupí zde mimo jiné profesor Waldemar Jama a početná skupina tehdejších studentů ITF v čele s Tomaszem Jodłowskim a Rafałem Klimkiewiczem. Diváci mají možnost vyslechnout si technické podrobnosti o procesu navrhování grafického designu a tisku, včetně pohledu na přinesené vzorky tisků. Krzysztof přiznává, že by si přál, aby jeho fotografie dokázaly vyvolat takové emoce jako hudba.[56] Podobná setkání, rovněž komorního charakteru, se uskutečnila v Jastrzębie-Zdróji, kde se konala propagace knihy ve Fotografickém klubu a během Sosnovských dnů fotografie, kdy se konalo autorské setkání pod heslem „Práce na fotografické knize“. Vystupování před velkým publikem je však pro Krzysztofa stále velmi náročné. Soukromá fotografická škola Fotoedukacja každoročně pořádá celodenní přehlídku fotografií, během níž se nadšenci a studenti školy seznamují se známými osobnostmi polské fotografické scény. Akce, která byla původně zamýšlena jako komorní záležitost, se rozrostla ve velkou událost s více než 100 diváky. Rozsah a trvání akce dobře odráží její název, který zní *13. Slezský fotomaraton*. Tentokrát se v programu objevily takové osobnosti jako Krzysztof Gierałtowski – nestor polské portrétní fotografie, barvitá postava, která umí o fotografii vyprávět anekdotickým způsobem, Tomasz Jodłowski, dlouholetý fotoreportér spojený s tituly slezského tisku a právě Krzysztof Gołuch, pro kterého bylo

[56] https://www.youtube.com/watch?v=pZItxlyvq9I&t=82s

toto setkání skvělou příležitostí představit svoji první fotografickou publikaci. Jak později přiznává, není to pro něj snadná zkouška.[57] Zvládá ji však skvěle, mluví příjemným hlasem, správně klade důraz na důležité okamžiky a velmi dobře komunikuje s publikem. Krzysztof cítí, že po introvertovi, kterým býval, už při veřejném vystupování není ani stopy.

Autorská setkání jsou pro Krzysztofa skvělou školou, jak mluvit před publikem. Stejně produktivní jsou i výstavy, o které není nouze. Po dubnové premiéře v Městském muzeu v Slezské Rudě mají možnost fotografie z cyklu Každý sedmý vidět obyvatelé Knurówa, města, kde autor žije a pracuje. Vernisáž v galerii Sztukateria má velkou návštěvnost a přátelskou atmosféru, kterou vytvářejí autorovi přátelé a svěřenci. Výstava je k vidění od 9. do 30. května a je součástí IX. knurówských integračních dnů „Buďme spolu". V září se konají již 30. Świdnické dny fotografie a Krzysztof je se svou výstavou pozván do prostoru radniční věže. Zvláště rád vzpomíná na setkání se Sergiuszem Sachnem, známým svou divadelní, filmovou a módní fotografií. [58] Téměř rok po výstavě v Rudě je výstava Každý sedmý k vidění v galerii ZPAF v Katovicích. Scénografii výstavy zdařile navrhuje sám Gołuch, když ji rozděluje do tří částí. Činí tak v souladu s dispozicí galerijního prostoru. V roce 2018 se Krzysztof již věnuje dalšímu projektu s názvem V práci. Každý sedmý bude ještě vystaven jako publikace na stáncích Blow up press během festivalů v Arles a Unseen v Amsterdamu a také na mnoha výstavách Institutu tvůrčí fotografie, počínaje Prague Photo, Měsícem fotografie v Bratislavě nebo Transphotographique ve francouzském Lille.

.

[57] Rozhovor s Krzysztofem Gołuchem.

[58] Rozhovor s Krzysztofem Gołuchem.

Krzysztof Gołuch, V práci.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

KRZYSZTOF
GOŁUCH

V PRÁCI

Charakteristickým rysem umělecké tvorby Krzysztofa Gołucha je hledání změn, které by se daly charakterizovat slovem vývoj. Nezůstává stát na místě, a to nejen co se týče formy jeho fotografií, ale i jejich obsahu. Tématu zdravotního postižení je samozřejmě věrný, ale snaží se měnit úhel pohledu na problematiku, která je mu tak blízká. Projekt Každý sedmý představil postižení pohledem okamžiků, které jsou spojeny s každodenním životem každého z nás. Čtenář i divák tak mohl objevit zákoutí života postižených. Všechny ty momenty, ke kterým by neměli přístup, nebýt přítomnosti fotografova fotoaparátu. Kniha končí symbolickou fotografií z voleb. Tato fotografie dává podnět k zamyšlení a inspiruje Krzysztofa k tomu, aby své publikum překvapil tím, že ukáže sféru života, která není ani v nejmenším spojena s postižením. Málokdo si uvědomuje, že i lidé s mentálním postižením mají jako plnohodnotní občané země právo volit které mohou uplatnit. Proto vznikla minisérie, či spíše reportáž o volební účasti. Gołuch se v ní zaměřil na samotné hlasování. Na jedné z fotografií vidíme osobu stoupající po schodech, na jejichž úpatí je ponechán vozík. Moment vhození hlasovacího lístku do urny je zobrazen motivem, který zde má několik verzí. Jedna z nich ukazuje ruce zavěšené v gestu vhození těsně nad mezerou, zatímco vedle se objevuje jiná, zdánlivě náhodná ruka, která se dotýká úst muže na vozíku. Fotografie ukazuje skutečnost neviditelnou lidským okem, jen dvojí tváří a dokazuje, že autor nefotografuje náhodně, ale zachycuje rozhodující okamžiky. Na dalším motivu z voleb je muž v černém tričku se státním znakem na hrudi, který vhazuje volební lístek do volební urny. Celý snímek je zakomponován do světlého rámu, kterému dominuje bíločervená vlajka a státní znak. Autor se také snaží zachytit momenty naznačující určitý obsah, jako je snímek, na němž vidíme

na jedné straně člověka, který hlasuje, a na druhé straně další osobu, která se drží za ruce jakoby v gestu modlitby. Na fotografii muže stojícího zády k volební urně působí výmluvným dojmem také zastrčené kalhoty. Krzysztof fotografoval během několika voleb, ale tento soubor se nikdy nerozrostl do samostatné série, pouze z něj vytvořil určitý kompaktní celek pro fotografické soutěže, kterých se autor účastní. Krzysztof si z té doby bude pamatovat především problémy se získáváním povolení od obvodních volebních komisí k fotografování a jeden „volební incident", kdy jeden z lidí členů komise si dovolil poučovat postiženou osobu ve volební místnosti. Není jasné, zda se toto poučování týkalo toho, jak volit, nebo koho volit, ale takové jednání bylo v rozporu s volebními pravidly a bylo velmi kontroverzní.[59] Krzysztof se rozhlíží po novém způsobu vidění a dosud neviděné sféře života svých svěřenců a začíná přemýšlet o práci. Dosud se na jeho fotografiích obvykle objevovaly činnosti spojené s hrou, sportem, terapií nebo divadlem.

V květnu 2015 papež František při audienci pro 7 000 zástupců italských sdružení v souvislosti s největšími problémy současného světa upozornil na práci a její roli v lidském životě. „Nedostatek práce bere životu důstojnost a plnost, a proto vyžaduje rozhodnou odpověď"[60] to jsou papežova slova, která upozorňují zejména na Krzysztofa. Jako zaměstnanec Caritas (charitativní organizace zřízené katolickou církví a působící ve většině zemí světa)[61] ví, že v rámci provozu svých středisek pomoci provozuje speciální Združení aktivních zaměstnání (zkráceně ZAZ). Jedná se o místa, kde mohou lidé s postižením pracovat, rozvíjet své dovednosti, ale i vydělávat peníze. Gołuch často při nejrůznějších

[59] Rozhovor s Krzysztofem Gołuchem.

[60] https://natemat.pl/143531,papiez-franciszek-apeluje-do-tysiecy-zwiazkowcow-walczcie-o-czlowieka-nie-o-pieniadze
https://www.polskieradio.pl/129/3/Artykul/1448614,Papiez-Franciszek-brak-pracy-odbiera-godnosc-i-pelnie-zycia

[61] https://pl.wikipedia.org/wiki/Caritas_(organizacja)
https://cs.wikipedia.org/wiki/Caritas_Internationalis

Krzysztof Goluch, V práci.

Krzysztof Gołuch, V práci.

autorských setkáních nastoluje téma slezskosti a zvláštního kultu práce, který ji provází. Celý život strávený v Horním Slezsku, pozorování a ponoření se do jeho kultury mu umožňuje vidět v životě lidí význam práce. Práce poskytuje nezávislost, ale hlavně pocit užitečnosti. Nepřináší jen materiální výhody v podobě vydělaných peněz, ale také, nebo možná především, pocit sebeúcty. Jak barvitě popisuje Krzysztof, člověk s postižením, který vydělané peníze přinese domů a odevzdá je svým pečovatelům nebo rodičům, se může cítit hrdý sám na sebe, získává na sebeúctě a je ostatními oceňován. Fotograf chce ukázat, jak si lidé s postižením budují svou důstojnost a začíná hledat pracoviště, která by byla dobrou kulisou pro jeho příběh. Caritas provozuje několik pracovišť. Dokumentarista navštěvuje různá místa. Ve Wodzisławu Śląském navštěvuje místní čistírnu oděvů, kde mohou lidé s postižením prát, žehlit, čistit nebo mandlovat. Na radnici v Łaziskách Górných fotografuje kancelářské práce. Tato místa ho vizuálně neuspokojují, a tak se vrací do Borové vsi, na stejné místo, kde před několika lety začal pracovat s postiženými. Je zde také prádelna, ale Krzysztofa nejvíce zajímá statek. Pod dohledem terapeutů zde pracuje asi 40 lidí, kteří chovají krávy, pracují na zahradě a pěstují

KRZYSZTOF
GOŁUCH

plodiny.[62] Pro představu o rozsahu tohoto podniku stojí za zmínku, že obhospodařuje 60 hektarů orné půdy, louky, ovocné sady a zeleninové záhony, přičemž využívá různé zemědělské stroje a traktory. Jedná se o rozsáhlý prostor, kde jsou postavy na Krzysztofových fotografiích zachyceny v kontaktu s přírodou a příroda dokáže být mimořádně fotogenická. Stejně jako všechny jeho předchozí projekty je samozřejmě i tento dlouhodobý. Krzysztof využívá plynutí času a střídání ročních období a navštěvuje Borovou Ves několikrát. Při jedné z těchto návštěv ho doprovázím se svým fotoaparátem. Účelem filmu, který natáčíme, je propagace Krzysztofovy práce. Jezdím tam s neskrývanou zvědavostí, především proto, abych zjistil, jak komunikuje se svými objekty. Na místě Krzysztofa všichni znají a je zřejmé, že tu není poprvé. Míříme do kravína, kde potkáváme Davida – mladíka v příliš velké zelené mikině a nepadnoucích brýlích. Krzysztof navazuje rozhovor, v němž se Dawida ptá, jaké to je žít ve středisku a zda raději pracuje v kravíně, nebo na zahradě. David je tro-

Krzysztof Gołuch, V práci.

[62] http://www.borowa-wies.pl/zaklad-aktywnosci-zawodowej-w-mikolowie-borowej-wsi-gospodarstwo-rolno-ogrodnicze/

chu odtažitý, váhavě přešlapuje z nohy na nohu, ale odpovídá velmi upřímně. Muži se rychle začnou usmívat poté, co fotograf konstatuje, že zvířata mají Davida ráda.

Krzysztof se ptá: – Pracujete v ZAZ už dlouho?

David: – V květnu to budou dva roky. Přímo ze školy.

Krzysztof: – A jakou školu jsi absolvoval?

David: – Nikdy jsem tam nechodil na odbornou školu ani na střední školu. Tam bych si nevěděl rady.

Krzysztof: – Myslím, že bys to zvládl. Jsi chytrý kluk. Zvládl bys to.

David: – Ostatní mají jiný názor.

Krzysztof: – Ale myslím, že jsi chytrý. Koneckonců vidím, jak skvěle pracuješ. Ve škole bys to dokázal. Trochu se učit bys přece zvládl, ne?

David: – Obecně jsem měl ještě chodit do školy, ale nějak to tak vyšlo.

Tato krátká výměna názorů mi ukázala, že Krzysztof umí lidi nejen fotografovat, ale také s nimi mluvit. Položí otázku, ale není vlezlý, snaží se najít záminku k úsměvu, aby vyjádřil podporu po chvíli, kdy je David zklamaný z postoje ostatních k němu. Tento dialog jsem reprodukoval velmi přesně, protože pochází z nahrávky, kterou jsem pořídil v té době, v roce 2017. Je pro mě příkladem setkání, které je podstatou humanistického dokumentu, v jehož středu stojí člověk. Fotograf zde stojí přímo naproti fotografované osobě a oba společně diskutují. Fotografovaná osoba vypráví svůj příběh, otevírá se, zatímco dokumentarista ji na oplátku vyslyší a vyjádří porozumění.

Krzysztof jako obvykle dlouho přemýšlí o názvu svého nového projektu. Nakonec jej nazval V práci, protože chce, aby byl samotný fenomén práce zdůrazněn hned při prvním kontaktu diváka s fotografiemi. V nové sérii se Gołuch, jako obvykle náchylný ke změnám, snaží představit nejen nový obsah, ale také novou formu. Dosavadní fotografie z velké části zobrazovaly postižené osoby v detailním záběru nebo v blízké kompozici. Toto pravidla má samozřejmě i výjimky, jako je fotografie muže o berlích před kinem nebo portréty postižených vzpěračů. Pravidlem Gołuchových snímků se však stává zachycení najednou několika silných prvků obrazu. V případě nového souboru se však Krzysztof rozhodl „udělat krok zpět".[63] Je to výsledek jeho dlouhodobé analýzy vlastních fotografií. Jak sám zdůrazňuje, vliv školy, rozhovory s jinými fotografy a především prohlížení si vlastních fotografií s odstupem, mu naznačují novou formu,

Krzysztof Gołuch, V práci.

[63] Rozhovor s Krzysztofem Gołuchem.

kterou na novém materiálu důsledně zkouší. Dokumentace práce na statku tuto volbu také velmi dobře zdůvodňuje. Významnou roli zde hraje příroda – vegetace a zvířata, která slouží jako pozadí pro předmět díla a portrét postiženého člověka. Ten se však zdá být pouhým náznakem, v

KRZYSZTOF
GOŁUCH

Krzysztof Gołuch, V práci.

němž je více nedořečenosti než konkrétních informací, z nichž bychom mohli sestavit obraz fotografované osoby. Gołuch se snaží zprostředkovat atmosféru místa tím, že často zachycuje hru světla a stínu a zvýrazňuje textury například skleníkové fólie. Vytváří tak snový dojem, v němž je pro diváka obtížné daný záběr časově zařadit. To, co na fotografiích vidíme, již nepřipomínají dřívější výstižně zachycené okamžiky, ale okamžiky, které jako by trvaly nekonečně dlouho. To je patrné zejména na snímcích skleníku, kde se objevují geometrické půlkruhy, sbíhající se linie konstrukce, sněhem či listím pokryté textury. Aby „prodloužil čas" používá Krzysztof na svých fotografiích často motiv „čekání". Ten je patrný na několika fotografiích, kde jsou stojící lidé otočeni hlavou k okraji záběru. Vidíme to na fotografii s mužem s oranžo-

Krzysztof Gołuch, V práci.

vou lopatou, který vyhlíží něco, co se odehrává mimo záběr. Nevíme, co to je, a tak jsme nuceni aktivovat svou představivost. Tento trik nejen upoutá naši pozornost, ale také nás donutí strávit před snímkem delší dobu. Fotograf obratně využívá naši zvědavost. Velmi podobný snímek zachycuje dělníka uklízejícího stodolu, který se na chvíli zastavil a hledí z okna. Práce byla přerušena, ale my jako diváci nevíme proč, protože nevidíme, na co se náš protagonista dívá. Dalším příkladem je muž u obilného sila, který je mimo budovu. Díváme se na něj zevnitř místnosti a hranicí, od níž začíná pracovat naše představivost, je okenní rám, který vytváří dojem vnitřního rámce tohoto záběru. Celé to vypadá jako hyperrealistický obraz zavěšený na zdi, v němž se malíři podařilo s největší přesností vykreslit světelné nuance. I zde se portrétovaná osoba, která je hlavním motivem fotografie, dívá kamsi do dálky, za okraj okenního rámu. Motiv vnitřního rámu můžeme vidět i na noční fotografii, kde dělník se spuštěnýma rukama stojí v ocelových dveřích. Vypadá, jako by tam stál odjakživa a nehodlal se pohnout. Celé to zřetelně připomíná hyperrealistickou malbu, v níž mají motivy nehybnosti přednost před dynamickými scénami, které je na plátně mnohem obtížnější zachytit. Statičnost a očekávání jsou patrné zejména na fotografii budovy a zemědělského sila, kde uprostřed záběru opět vidíme zárubně dveří zvýrazněné umělým světlem přicházejícím zevnitř budovy a v něm nehybného muže stojícího v pozoru. Zastavení času je jedním z charakteristických rysů série V práci. Neméně důležitý je zde přesun divákovy pozornosti od lidí, kteří dominovali autorovým předchozím cyklům, na určité místo. Charakteristickým prvkem, který to naznačuje, je skutečnost, že lidé jsou na fotografiích často zachyceni bez jejich obličeje, jsou otočení nebo ve značné vzdálenosti. Vidíme to například na náladové

Krzysztof Gołuch, V práci.

fotografii zahradníka zalévajícího rostliny ve skleníku, který stojí za fólií, která účinně skrývá jeho identitu. Podobná anonymita je i na fotografii muže s vytetovanou maskou s ostrými zuby, jenž je k nám otočen zády, takže se můžeme jen dohadovat, jak vypadá jeho tvář. Také fotografie ženy držící košatě rozrostlé zelí skrývá identitu pracovníka za listy. Další fotografie zachycuje muže pohybujícího se za spletí kabelů, zde je tvář zobrazena pouze z profilu a mírně zezadu, což nám také neumožňuje si fotografovanou osobu zblízka prohlédnout. Nejvýraznějším příkladem přítomnosti člověka bez odhalení jeho identity je fotografie muže držícího převrácenou fólii. Zvedá ji tak, že

KRZYSZTOF
GOŁUCH

prakticky zakrývá celou jeho postavu. Stejnou centrální kompozici najdeme i na fotografii koně umístěného uprostřed skleníku. Za uzdu ho drží jeho ošetřovatel, jehož tvář je stejně jako v ostatních případech prakticky skryta. Zatajení identity osob na fotografiích, zastavení času a vyčkávací atmosféra snímku mají v sérii V práci zřejmě jeden společný cíl. Je možné, že se jedná o záhadu, nevyřčenou otázku, na kterou se jako diváci snažíme najít vizuální odpověď. Naše úsilí však, pravděpodobně v souladu s autorským záměrem, není odměněno žádnou odpovědí. Výsledkem je, že zíráme na nesmírně zajímavou a pozornost upoutávající fotografii.

Dlouhodobou prací na projektech se Gołuch dostává do situace, že nas svých cyklech pracuje paralelně. Nejinak je tomu i v případě projektu V práci. Jednou z prvních veřejných prezentací souboru je XXII. ročník mezinárodní fotografické soutěže Zestav. Ta se konala v srpnu 2016 ve Švídnici. Krzysztof v soutěži získal druhou cenu v kategorii Reportážní fotografie.[64] Podobného úspěchu se dočkal i o několik měsíců později v Olštýně, kde na XII. otevřeném mistrovství ve fotografii získal Zlaté sklo v kategorii Člověk.[65] V následujícím roce 2017 získal druhou cenu na Národním bienále fotografie *Milovat člověka*.[66] V únoru téhož roku Krzysztof poprvé vystavuje cyklus V práci. Kurátorka a zároveň vedoucí fotografické sbírky Muzea umění Olomouc Štěpánka Bieleszová fotografa pozvala do komorní galerie Café Amadeus. Na vernisáži výstavy, která se konala 15. února, pronesl úvodní slovo Prof. Jindřich Štreit a doc. Mgr. Jiří Siostrzonek, který Gołuch ocenil slovy, že „...je nejenom osobnost po stránce fotogra-

[64] https://krzysztofGołuch.blogspot.com/2016/08/

[65] https://krzysztofGołuch.blogspot.com/2016/10/dobre-wiadomosci-z-olsztyna-zote-szko-w.html

[66] https://krzysztofGołuch.blogspot.com/2017/03/dobre-wiadomosci-z-oswiecimia-druga.html

Krzysztof Gołuch, V práci.

fické, ale také jako osobnost po stránce lidské...“ a dodal, že k fotografování postižených lidí jsou předurčeni lidé, kteří mají“... morálku, citlivost, vhled, ale přede vším dobrou znalost tohoto tématu...“.[67] Projekt V práci se prosadil i na celostátní polské fotografické scéně. Dostal se do finále prestižní soutěže Grand Press Photo, kde so-

[67] https://www.youtube.com/watch?v=263otzfHiPw&t=190s

KRZYSZTOF
GOŁUCH

utěží s dalšími čtyřmi sériemi o hlavní cenu.[68] Ze čtyř soutěžních souborů jsou oceněny dva, bohužel Krzysztofův projekt mezi nimi nebyl. Nenechal se však odradit a o rok později ve stejné kategorii představil pokračování cyklu, ale pod změněným názvem – Hotel. Tentokrát oslavil úspěch a mohl se těšit z prvního místa. Na začátku roku 2018 dostal Gołuch pozvání od Kulturního centra Prudnik v rámci projektu Umění nás spojuje. Jeho projekt V práci se na výstavě dokonale doplňoval s výstavou českého fotografa Davida Macháče, který ve svém rozsáhlém cyklu Zahrádkáři zachycuje milovníky zahrádek z různých evropských zemí. Oba autoři se znají z Institutu tvůrčí fotografie v Opavě, což přispívá k přátelské atmosféře na vernisáži, která má velkou návštěvnost. Stejně tak je tomu i kousek za hranicemi v Opavě v České republice, kde je Krzysztof pozván doc. Jiřím Siostrzonkem do prostor galerie KUPÉ. Tento kulturní umělecký prostor nese svůj název podle železniční stanice Opava východ, která se nachází hned vedle. Samotná budova je bývalou vodárenskou věží, která sloužila k plnění nádrží parních lokomotiv. Areál koupil podnikatel Vladimír Peringer, milovník kultury i umění a následně jej přestavěl na galerii, v níž je nyní umístěna rozsáhlá sbírka soch významného českého umělce Kurta Gebauera. Vernisáž Krzysztofových fotografií se koná 19. dubna, ale už o několik dní později se uskuteční setkání v podobě odborné diskuse pod heslem O smyslu

[68] https://grandpressphoto.pl/lista-nominowanych-grand-press-photo-2017/. V kategorii Dokumentární projekt se do finále dostaly čtyři projekty:
Reborn/Reborn - projekt Karoliny Jonderko (Napo Images) o adopci reborn panenek, které mají mimořádnou terapeutickou sílu. Ženy, které nemohou mít vlastní děti, trpí syndromem prázdného hnízda, ztratily dítě nebo potratily, nacházejí útěchu v držení takové panenky v náručí. Projekt se skládá z 24 fotografií.
Pod - projekt Marty Rybické (Forum Polska Agencja Fotografów), který ukazuje cestující varšavského metra, jejich soukromý prostor na veřejném místě. Projekt obsahuje 15 fotografií.
V práci - projekt Krzysztofa Gołucha (*Local Review*), který ukazuje Centrum odborných aktivit v Borové Vsi, které provozuje moderní farmu a kde pracují zdravotně postižení s instruktory a pečovateli. Projekt obsahuje 25 fotografií.
Kombinat - projekt Dawida Żuchowicze (deník *Gazeta Wyborcza*), který vypráví o mladých lidech z Troszyna a jejich hledání štěstí na místě, kde se zastavil čas. V době, kdy fungoval Kombinat Państwowych Gospodarstw Rolnych (Státní zemědělský kombinát), byl Troszyn prosperujícím pracovním centrem v Západopomořanském vojvodství, ale se změnou politického systému se kombinát rozpadl a velká část obyvatel zůstala bez práce. Projekt obsahuje 30 fotografií."

utrpení, chloubě a smrti..... Zdá se, že fotografie polského fotografa velmi dobře zapadají do různých myšlenek rozhovoru pozvaných hostů.[69] Protagonisté Krzysztofových fotografií nemají možnost přijet z Borové Vsi do Opavy, ale příležitost vidět se na fotografiích se naskytne o prázdninách 2018, kdy se v obchodním centru Agora v Bytomi koná další díl výstavy V práci. Na vernisáži je přítomno několik lidí ze Združení aktivních zaměstnání a také jejich vychovatel.

[69] http://www.itf.cz/index.php?text=976-vystava-fotografii-krzysztofa-go-ucha-v-kupe-v-opave
Česká anotace k projektu V práci „Právo na práci je jedno z nejdůležitějších občanských práv, které může společnost svým občanům nabídnout. Řada postižených občanů s ohledem na svět zdravotního postížení nemůže určité profese vykonávat. Během posledních let se v Polsku objevují instituce, které nabízejí postiženým občanům adekvátní práci. Tato pracovní místa poskytují možnost integrace, rehabilitace a získávání osobní i sociální důstojnosti. Přijetí práce je pro mnohé postižené občany důležitým krokem k zařazení se do běžného života. Vystavený projekt Krzysztofa Gołucha byl dlouhodbě dokumetován v obci Borová Ves nedaleko města Gliwic, kde postižení pracují v moderním zemědělském provozu pod dohledem instruktorů a pečovatelů. Práce na poli a se zvířaty vytváří důležité vztahy s přírodou a sociálním prostředím. Specifická atmosféra se stala námětem celého fotografického souboru, který kromě informací také přináší emocionální prožitky."

KRZYSZTOF
GOŁUCH

Krzysztof Gołuch, Hotel.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

HOTEL

Dobrý ohlas série *V práci* povzbuzuje Krzysztofa k pokračování a zároveň k rozšíření tématu. Příležitost se mu naskytne, když je vedením Caritas požádán, aby vytvořil propagační fotografie Centra odborných aktivit sv. Martina v Katovicích. Jedná se o hotel, který kromě ubytování nabízí také stravovací a prádelenské služby. Zaměstnává 39 osob s různým stupněm postižení. Úhledné, ale především útulné prostory hotelu jsou příznivé pro styl fotografování, kterému se Gołuch v poslední době věnuje. Rád pracuje na několika sériích souběžně a současně se zabývá propagací publikace *Každý sedmý*, fotografuje soubor *V práci* na farmě a dokumentuje činnost hotelu. To vše se odehrává v roce 2017, který je pro autora z hlediska tvůrčí práce velmi intenzivní. Desítka návštěv je minimum nutné k vytvoření série aspirující na výstavu. Během četných návštěv dochází k zábavným situacím, o kterých se Krzysztof rád zmíní při autorských setkáních. Jedna z nejvtipnějších nastane, když se fotografovi během jedné z návštěv podaří vyslechnout rozhovor o sobě mezi dvěma zaměstnanci - "Podívejte se, on je tady už asi podesáté. Možná se tyhle fotky teprve učí dělat." A tak se na něj podíváme. V hotelu Krzysztof pracuje velmi podobným, již vyzkoušeným způsobem jako v Borové Vsi. Obvykle fotogra-

fuje jednu osobu, kterou doprovází při plnění jejích povinností. Zpočátku se snaží svůj objekt poznat tak, že mluví i o sobě. Dochází k jakési výměně, při níž má portrétovaný možnost důvěřovat fotografovi díky vytvoření přátelské atmosféry. Během jedné z Krzysztofových návštěv v katovickém hotelu jsem ho doprovázel při tvorbě filmu pro propagační účely projektu. Měl jsem tedy možnost být svědkem takového dialogu:

Krzysztof - A máš přítelkyni?

Mariusz - Samozřejmě, že ano.

Krzysztof - Jak se jmenuje?

Mariusz - Dorota

Krzysztof – No-Doroty jsou cool holky. A odkud je z Nové Bytomi?

Mariusz - Z Gliwic.

Krzysztof - Sakra, na rande jsi hodně daleko.

Mariusz - E tam na rande. Už jsme spolu deset let.

Krzysztof - Děláš si legraci.

Marius - Víš, že je to bomba. Bezva holka a je chytrá.

Krzysztof - To mě velmi těší. A co to dělá.

Mariusz - Pracuje v nemocnici. Stará se o starší lidi.

Krzysztof - Co myslíš, že je to vážné?

Marius - No, samozřejmě. Jo,

Krzysztof - No, fotografa na svatbu už máte.

V citovaných slovech můžeme najít dovednosti dokumentárního fotografa, které Krzysztof využívá. Zahajuje rozhovor o tématu, které je v životě většiny lidí velmi důležité - o lásce. Když vidí, že jeho protějšek je hrdý

Krzysztof Gołuch, *Hotel*.

na to, že má přítelkyni, vyptává se ho na podrobnosti a umožňuje tak protagonistovi mluvit o té části jeho života, která ho činí šťastným. Tímto způso ji bem Krzysztof získává důvěru, dává dotyčnému pocit hrdosti a získává možnost fotografovat co nejupřímněji.

Právě takové fotografie, plné intimity a soustředění, vznikají v cyklu, který se s každou Krzysztofovou návštěvou svazku rozrůstá. V určitém okamžiku se stává natolik rozsáhlým a zároveň formálně uceleným, že se jej Gołuch rozhodne oddělit od projektu *V práci* a dát mu samostatný název *Hotel*. Fotografie z farmy a fotografie z hotelu se samozřejmě obsahově liší. Liší se jak místo, tak druh práce, kterou postižení vykonávají. Možná důležitějším rozdílem jsou zde však formální odlišnosti. *Hotel* je laděn do teplých barev, mezi nimiž dominuje červená a oranžová. *V práci* je přirozeně zelená, tak charakteristická pro farmu. Ve souboru z Borové Wsi

Krzysztof Gołuch, Hotel.

se Krzysztof soustředil na umístění lidí pracujících v prostoru, kde se tato práce vykonává, a často se vyhnul zobrazení jejich tváří. To budovalo náladu tajemna, ale zároveň způsobovalo, že diváci přicházeli o možnost podívat se postavám přímo do očí. Při předávání cen jedné z fotografických soutěží, na níž Gołuch prezentoval cyklus ***V práci,*** vyjádřila porota překvapení, když si v popisu souboru přečetla, že jde o práci lidí s postižením. Krzysztof z této zkušenosti vyvodil závěry a V práci na projektu *Hotel* nezanedbává personalizaci svých portrétů a dbá na to, aby byly vidět tváře fotografovaných lidí. Samozřejmě i zde najdeme výjimky. Jako je například fotografie dvou uklízeček stojících na chodbě, které jsou otočeny k divákovi, ale změna je dramatická a patrná zejména v případě fotografií, kde jsou k nám

KRZYSZTOF
GOŁUCH

osoby otočeny zády. Fotograf nám pak dává možnost spatřit tvář v odrazech, které visí na stěnách zrcadlových místností. Pro sérii *Hotel* je nejcharakterističtější oneirická atmosféra zastavení v čase. Čisté kompozice velkých ploch vyplněných jednolitou barvou jsou statické. To živě kontrastuje s tématem díla, pro které je dynamika pohybu téměř přirozeným rysem. Vynikajícím příkladem je fotografie muže nesoucího prázdnou sklenici. Jeho silueta je hranou zdi rozříznuta napůl, přičemž přesnost kompozice je zdůrazněna tím, že zábradlí schodiště směřuje šikmo přesně do místa, kde se nachází zmíněná sklenice. Motivem, který jako by provázel diváka celou sérií, je fotografování lidí, kteří se dívají skrze okna hotelových pokojů nebo chodeb. To jako by kopírovalo myšlenku ze souboru V práci, v němž se fotografovaní lidé často dívali směrem k okraji záběru nebo na místo, které divák fotografie nevidí. V Hotelu se postižení lidé také dívají na něco, co pro diváka zůstává tajemstvím. Tak je tomu například na fotografii muže v červeném tričku, jehož tvář se téměř dotýká závěsu, který účinně zakrývá to, na co se portrétovaný dívá. Portréty, které jsou podstatou cyklu, se autor rozhodl prokládat nenápadnými detaily, jako je klíč ležící na posteli nebo židle stojící v řadě či chodba osvětlená tajemným pruhem světla. Na otázku, jakým způsobem pracuje s obrazem, Krzysztof odpovídá: "*Obecně do obrazu nijak výrazně nezasahuji, nevyřezávám. Dělám samozřejmě všechny postupy obvyklé ve fotografii: ořez, sytost, kontrast nebo ze-*

Edward Hopper's City of Dreamers WSJ

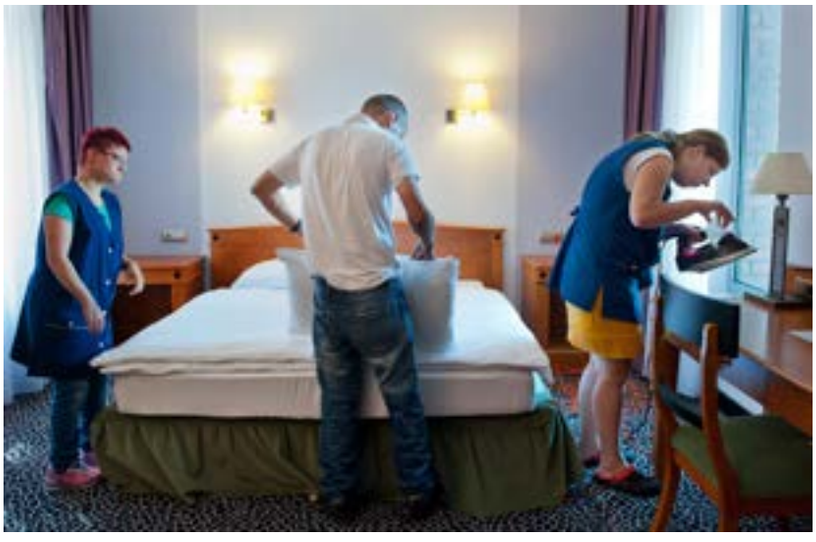

Krzysztof Gołuch, Hotel.

světlení. To jsou však zcela základní věci."[70] Světlo spolu s barvou používá Gołuch v Hotelu s virtuozitou, jejímž konečným cílem je vybudovat harmonický cyklus plný atmosféry tajemna.

Ideálním testem pro ověření přijetí nové série fotografickou komunitou je Krzysztofova účast v soutěži Grand Press Photo, kterou pořádá největší polský měsíčník pro média. Krzysztof je zde již veteránem, který se zúčastnil mnohokrát. V ročníku 2018 si opět vyzkouší kategorii každodenního života. V předchozím ročníku se dostal do úzkého finále mezi tři autory v kategorii dokumentárních projektů. Tehdy se mu podařilo obsadit třetí místo, které však nebylo spojeno s finanční odměnou. Tentokrát se poučil a přihlásil svou reportáž do kategorie, v níž všichni první tři autoři získali finanční satisfakci. Získává první cenu.

Po své první fotografické knize *Každý sedmý* získává Gołuch touhu, odvahu a zkušenosti, aby vymyslel další, tentokrát barevnou. Původně dokumentarista uvažuje o tom, že by obsahem další publikace byly fotografie z farmy. Vzniká maketa, která se rychle dostává do rukou Vladimíra Birguse. Ten Gołuchovu tvorbu dobře zná, včetně posledního cyklu *Hotel*, který je ještě pod starým názvem *V práci* prezentován v rámci Měsíce foto-

70 Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Univerzita ve Vratislavi, Vratislav 2016, s. 38.

Krzysztof Gołuch, Hotel.

grafie v Bratislavě v listopadu 2018. Organizátor festivalu profesor Václav Macek se rozhodl umístit výstavu Krzysztof do gotické kaple svatého Jana Evangelisty v historickém centru Bratislavy. Kurátory výstavy byli Vladimír Birgus a já. Prostor patřící ke kostelu si již dříve pronajali organizátoři Měsíce fotografie, ale když farář vidí Krzysztof fotografie spolu s obsahem, který představují, vzdává se jakýchkoli peněz za pronájem kaple. Jedná se o první takto rozsáhlou Gołuchovu výstavu prezentovanou na mezinárodní úrovni. Zvláštní zásluhu na uspořádání výstavy má Vladimír Birgus. Jeho dlouholetá spolupráce s ředitelem Mackem má nezanedbatelný vliv na program bez výjimky každého ročníku Měsíce fotografie. Není tedy divu, že Gołuchova výstava patří k nejúspěšnějším v rámci celého letošního ročníku festivalu. V lednu 2019 se fotografie na ní vystavené stanou součástí souborné výstavy *Made in Opava*,

Krzysztof Gołuch, Hotel.

která je prezentována v Muzeu historie Katovic. K tradici výstav ITF patří i setkání po vernisáži v hospůdce. Během kuloárních, neformálních rozhovorů má Krzysztof možnost ukázat svému profesorovi rozšířenou verzi série *Hotel*. Ten si nové fotografie pozorně prohlíží a přemlouvá Krzysztofa, aby projekt *Hotel* zařadil ***do*** své nové barevné fotografické knihy. Jak vzpomíná sám fotograf: ***"Tehdy jsem projektu uvěřil a pak jsem se rozhodl, že udělám Hotel".***[71] Začíná náročný proces shánění finančních prostředků na velmi náročnou barevnou publikaci. Gołuch vystavuje *Hotel* poprvé ***v*** září 2019 v komorní havířovské galerii Krystal. Poté se mu podaří sérii zaujmout Muzeum fotografie v Janově Lubelském, kam se výstava přesune koncem února 2020. Tychy Press Photo zve dokumentárního fotografa do galerie Obok. Od 10. června do 30. srpna je výstava *Hotel* k vidění v pobočce Muzea města Katovic v turistické čtvrti Nikiszowiec. V říjnu se Gołuchovy fotografie stanou součástí Opolského festivalu fotografie. V roce se také účastní akce Plener Spotkania Fotograficzne, kterou pořádá Galeria Ślędzińskich z Białystoku. Gołuch má možnost představit svůj projekt kurátorce Anie Szymańské Sierko. Té se fotografie natolik zalíbily, že umělci nabídla výstavu spojenou s publikací. Krzysztof na takovou příležitost netrpělivě čekal. Několik měsíců pravidelně telefonoval, aby se ujistil, že se plány galerie nezmění. Klade si jedinou podmínku, a to, že si chce grafika vybrat sám. Krzysztof se radí s Arkadiuszem Golou, který

Obálka knihy Hotel.

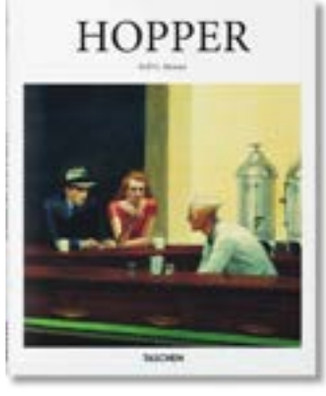

Hopper, Renner Rolf G., Taschen 2019.

71 Rozhovor s Krzysztofem Gołuchem.

mu doporučí někoho, s kým spolupracoval na svých vlastních projektech. Volba padne na Zosiu Oslislo, zkušenou grafičku, dceru bývalého rektora Akademie výtvarných umění v Katovicích profesora Mariana Oslisla. Spolupráce probíhá mimořádně hladce, a to i přesto, že Zosia je mladá matka, která musí dělit svůj čas mezi práci a péči o dítě. Při analýze své první knihy *Každý sedmý* Krzysztof dochází k závěru, že nejlepší bude zvolit klasickou publikaci s designem připomínajícím jeho tolik oblíbenou řadu Taschen s malířskou klasikou. Asociace s malířstvím není náhodná, protože Krzysztofovi se po jeho výstavách často říká, že jeho fotografie připomínají divákům obrazy amerického malíře Edwarda Hoppera. To je srovnání, kterého se Gołuch nebojí, ba co víc, lze předpokládat, že on sám se jako milovník malířství vědomě či podvědomě vizuálně inspiruje dílem světoznámého mistra amerického realismu. Při pohledu na Hopperovy obrazy v nich nacházíme motiv okna, známý z Gołuchových fotografií. Doprovází ho světlo, které proniká do místnosti a mimořádně plasticky osvětluje obrysy postav a předmětů. Všechny tyto formální prostředky vytvářejí atmosféru tajemství, zastavení času a především samoty. Zosia je zkušená designérka, díky níž se Krzysztof dokáže vyhnout nervozitě, která provázela proces tisku publikace *Každý sedmý*. V případě *Hotelu* fotograf ani nejede do tiskárny, která se koná v Lublinu. Kontrola proběhne převzetím náhledů zaslaných poštou. Publikace má nakonec 90 stran, obsahuje 41 fotografií a je vytištěna v nákladu 1 000 kusů. Krzysztof se rozhodl svěřit text knihy do mých rukou. Měl jsem z toho velkou radost, protože jsem si vzpomněl na úspěšnou spolupráci na titulu *Každý sedmý*. Rozhodl jsem se vyfabulovat začátek textu, abych slovy představil nebo popsal specifickou atmosféru, kterou se fotografovi podařilo v jeho dílech zachytit. V následující části jsem se rozhodl představit svou interpretaci sdělení, které fotografie tvořící knihu *Hotel* předávají.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

HOTEL

MICHAŁ SZALAST

Vybroušené zoubky na klíči zapadají v pološeru do zámku, následuje otočení proti směru hodinových ručiček. Ruka zatlačí do dveří a silné světlo pronikne do zorniček, které se nestihly zúžit. Trvá to jen krátký okamžik a iluminace ztrácí svoji oslepující sílu. Muž vchází do pokoje. Lhostejně na něj zírá prázdný věšák. Záclonka se jako bílá sukénka pohne oživená poryvem průvanu. Postel v naprostém nepořádku vypovídá o minulé přítomnosti někoho, kdo už je teď možná daleko odsud.

Muž sem přichází téměř denně a pokaždé nachází stopy něčího pobytu. Otevřené skříňky a rozválené postele spolu s přemístěným vybavením pokoje jako by samy provokovaly myšlenky a činnosti. Muž ví, že je to jen část jeho dnešní práce. Kdysi potřeboval seznam činností, ve kterém si znamenal již vykonané úkony. Postupoval přesně podle zapsaných pokynů. Dnes už žádné postupy nepotřebuje. Aby vrátil čas a zbavil se stop, musí pracovat v souladu s osvojenými schopnostmi. Čistí žárovky, mění povlečení a utírá stoly, aby se zakrátko všechny věci ocitly na místech určených v původní harmonii. Postel uvádí do bezvadného stavu. Nové povlaky těsně pokrývají přikrývku i polštář, jako by čekaly na odlití dalších tvarů. Koupelna musí být sterilní a vypadat, jako by v ní nikdo nebyl. Sterilní koupelnový reset končí výměnou ručníků a toaletních potřeb. Pod postel se vždy dívá s určitou zvědavostí. Tam nejčastěji končí zapomenuté předměty, které se svému majiteli ztratily. Dílo doplňuje vysavač pohlcující i mikrostopy, jimž se podařilo zkušenému zraku uniknout. Ještě jeden pohled na celek, pak zavření okna, aby se stav hotelového pokoje vrátil do výchozího bodu. Od tohoto okamžiku čeká hotel na dalšího hosta, aby se spustil nový běh událostí a odrazil

svoji osobnost a tvar v přemístěných předmětech a vyhlazeném povrchu lůžka.

Hotel je místo, ve kterém každý den začíná znovu. Je to svět, v němž čas dokáže odvrátit směr svého běhu.

Fotografie z cyklu Hotel Krzysztofa Gołucha zachycují práci postižených osob a zároveň jsou i reflexí nad osudem člověka. Statické postavy ze snímků se jeví jako zastavené. Nikdo tady neběhá, nepospíchá, neválčí s plynoucím časem. Neuspěchaná práce, obklopená barvou a zalitá sluncem, nemá konce. Na záběrech nenajdeme nic zbytečného a čistota kompozice se opírá o specifický postoj postav, rozmístění předmětů a barev. Pro obrácení pozornosti na svět postižených používá autor čitelnou kompozici a výrazné barvy, jež nám evokují malby Edwarda Hoppera. Hopperovský realismus Gołuchových snímků, spočívající ve vyplnění velkých ploch obrazu čistou barvou a klimatickým světlem, působí stejně silně jako malířství amerického umělce. Všechno se pak jeví, jako by bylo umístěno v teritoriu, ve kterém čas ztratil jakýkoli význam. Profesor Vladimír Birgus pak o fotografiích z cyklu Hotel říká: „Autor snímků prostřednictvím čisté promyšlené kompozice balancuje na rozhraní mezi klasickým dokumentem a inscenovanou tvorbou."

Krzysztof Gołuch se ve své tvorbě již přes dvacet let zabývá tematikou postižených osob. Takto dlouhá doba je zárukou, že nejde o chladný záznam zvenku přicházejícího pozorovatele. Můžeme si být jisti, že nejde o omračující výjevy utrpení, které rychle a snadno upoutají pozornost veřejnosti, nebo snahu zaujmout obrazovou virtuozitou. Dějiny fotografie obsahují mnoho příkladů cyklů věnovaných tematice postižených, které jsou ve své formě velmi rafinované, ale jinak velmi povrchní. Mnoho fotografů nemělo možnost toto téma zpracovat do hloubky, protože se ve světě postižených pohybovali příliš krátce a často bylo jejich cilem pouze uspokojit divákovu zvědavost. Krzysztof Gołuch si ve své fotografické tvorbě vybral jinou cestu. Dlouholetá a důsledná práce autora se postupně rozvíjela. Jeho cyklus Rugbyisté, zachycujici postižené sportovce, a především kniha fotografil Každý sedmý jsou nejlepšími příklady naprosto

opačného přístupu ke zpracování tématu. Autor připomíná, že podle statistik je každý sedmý člověk v Polsku osobou postiženou. Říká také, že dobrý zdravotní stav nám není dán na celé období našeho života. Tato triviální, ale zároveň krutá pravda vybízí k vnímání postižených lidí z úplně jiné perspektivy. Právě takovou reflexi fotografie Krzysztofa Gołucha nabízejí. Přestáváme se na postižené osoby dívat z pohledu komfortu zdraví. Naše pozice už není vzhledem k lidem potřebujícím pomoc nijak privilegovaná. Dochází k neobvyklé záměně. Postižení plní roli učitelů ukazujících, jak si bez majetku, obdivu a jednodenní slávy udržet fundamentální hodnotu, tedy pocit vlastní hodnoty, Postižení, kteří nemají možnost soupeřit v boji o úspěchy se zdra-vými lidmi, jsou zdánlivě ve ztracené pozici. Nemůžeme se však více mýlit. Práce je jedna ze základních hodnot jejich života. Dokáže přinést únavu, ale i zadostiučinění. Zabírá čas, za nějž vrací pocit potřebnosti, užitečnosti a důležitosti. Díky ní mohou zdraví, stejně jako postižení být na sebe hrdí a získat odměnu nepřeveditelnou na žádnou světovou měnu - pocit důstojnosti.

Zoptimalizovaný svět, ve kterém žijeme, spěje k minimalizaci úsilí a maximalizaci zisků. Již dnes roboti zastávají práci, kterou doposud vykonávali lidé. Těžiště se přenáší z práce na spotřebu. Všeobecně přijatou touhou je pracovat co nejméně a co nejvíce vydělávat a utrácet. Tento spěch za světem dobra, jenž není vykoupený žádným úsilím, se jeví jako nezadržitelný. Aby se tak nestalo, potřebujeme pokoru a příklad, díky kterému budeme schopni najít jinou cestu. Všechny tyto základy šťastného a uspokojivého života najdeme ve fotografiích Krzysztofa Gołucha, který ve svém vyprávění o postižených osobách prozrazuje, jakým způsobem dává práce lidskému životu cíl[72]

72 Hotel, Krzysztof Gołuch, Galeria Ślędziński w Białymstoku, Białystok 2021.

Nejtěžší je hodnotit vlastní tvůrčí práci, proto si dovolím citovat recenzi Piotra Nowaka, který knihu *Hotel* popsal na stránkách Kwartalniku Fotografia[73] . V prvních odstavcích článku redaktor píše, že: "*Hotel* mi vizuálně velmi připomíná obrazy Edwarda Hoppera. Stejná pozorovací citlivost, stejný smysl pro vidění a přizpůsobení barev a světla, který je pro oba autory rozhodující při tvorbě výsledného obrazu."[74] , a o několik vět dále dodává: "Často připomínají záběry z filmů Roye Anderssona, které vytvářejí téměř divadelní prostředí, pauzu života. V této pauze můžeme vidět něco úplně jiného, než co viděl sám kameraman, to nás u daného obrazu ještě na delší dobu zastaví."[75] Recenzent dále přiznává, že když začal psát článek, rozhodl se nečíst "...ani rozhovory, ani dokonce úvod ke knize".[76] aby nepodléhal slovním sugescím a interpretačním podnětům. Jak sám zdůvodňuje: "Dělám to velmi často tak, že do světa před sebou vstupuji v 'čistých botách', aniž bych měl v hlavě slova a názory druhých."[77] Dále Piotr Nowak cituje rozsáhlý úryvek mého textu z knihy.[78] Tak, že v dalším odstavci zcela uzavírá: "Potvrzuje se tím už poněkolikáté, jak je citlivost vidění, cítění u mnoha umělců podobná a slova se překrývají. Nejen ta, která vycházejí z poznání umění, ale i ta intimní, vytěžená ze samotného prožívání díla."[79] Těmito slovy editor

73 https://kwartalnikfotografia.pl/

74 Kwartalnik Fotografia, Hotel Krzysztof Gołuch, č. 40/2022 září, s. 66.

75 Kwartalnik Fotografia, Hotel Krzysztof Gołuch, č. 40/2022 září, s. 66.

76 Kwartalnik Fotografia, Hotel Krzysztof Gołuch, č. 40/2022 září, s. 66.

77 Kwartalnik Fotografia, Hotel Krzysztof Gołuch, č. 40/2022 září, s. 66.

78 Zde je následující úryvek: "Fotografie z cyklu Hotel Krzysztofa Gołucha zachycují práci postižených osob a zároveň jsou i reflexí nad osudem člověka. Statické postavy ze snímků se jeví jako zastavené. Nikdo tady neběhá, nepospíchá, neválčí s plynoucím časem. Neuspěchaná práce, obklopená barvou a zalitá sluncem, nemá konce. Na záběrech nenajdeme nic zbytečného a čistota kompozice se opírá o specifický postoj postav, rozmístění předmětů a barev. Pro obrácení pozornosti na svět postižených používá autor čitelnou kompozici a výrazné barvy, jež nám evokují malby Edwarda Hoppera. Hopperův realismus Gołuchových snímků, spočívající ve vyplnění velkých ploch obrazu čistou barvou a klimatickým světlem, působí stejně silně jako malířství amerického umělce. Všechno se pak jeví, jako by bylo umístěno v teritoriu, ve kterém čas ztratil jakýkoli význam. Profesor Vladimír Birgus pak o fotografiích z cyklu Hotel říká: "Autor snímků prostřednictvím čisté promyšlené kompozice balancuje na rozhraní mezi klasickým dokumentem a inscenovanou tvorbou."

79 Kwartalnik Fotografia, Hotel Krzysztof Gołuch, č. 40/2022 září, s. 68.

Nowak nejenže přiznává, že Gołuchowovy fotografie vyvolávaly podobné asociace jako Hopperovy obrazy, ale také zdůrazňuje, že recepce samotných fotografií byla "čtena" téměř stejným způsobem. Jako by tento postřeh potvrzoval, najdeme v úvodu článku několik paralel k první části mého textu v knize *Hotel*. Jsou jimi především poetická forma ledu (Piotr Nowak je kromě fotografa a editora také básníkem) a motiv otevírání dveří, jímž začíná jak kniha, tak článek o ní. Recenzent začíná recenzi tímto způsobem: "Otevírám hotelové dveře a první, co mě zarazí, je osamělost barev. Pak nastane ticho, v němž se nenápadně prochází světlo. Přitahuje můj zmatený pohled, nenápadně mě vede, zve mě k objevování pro mě neznámého světa."[80] Pro srovnání začátek již citovaného textu knihy zní: "Vybroušené zoubky na klíči zapadají v pološeru do zámku, následuje otočení proti směru hodinových ručiček. Ruka zatlačí do dveří a silné světlo pronikne do zorniček, které se nestihly zúžit. Trvá to jen krátký okamžik a ilumina-

Krzysztof Gołuch, Hotel.

80 Kwartalnik Fotografia, Hotel Krzysztof Gołuch, č. 40/2022 září, s. 66.

ce ztrácí svoji oslepující sílu. Muž vchází do pokoje."[81] Když jsme si všimli těchto podobností, nepřekvapí, že článek v časopise *Kwartalnik Fotografia* obsahuje věty v posledním odstavci: "Rozhodně stojí za to mít tuto položku (*Hotel*) doma a především se do témat, která Krzysztof Gołuch nastoluje, opírat a vracet se k nim, protože připomínají, a co je důležité, nově učí."[82]

Z výše uvedených rozsáhlých úryvků je patrné, že publikace byla velmi dobře přijata i v tak renomovaném odborném časopise, jakým je *Kwartalnik Fotografia*. Vernisáž výstavy se koná 17. července 2021 a je skvělou příležitostí oslovit zkušené kurátory a teoretiky fotografie ke konfrontaci. Ti zavítají na fotografický festival Interphoto 2021 v Bialystoku.[83] Jedním z nich je Marek Grygiel, který Gołuchovu knihu s uznáním prolistuje. Několik článků o ní vychází v takových titulech, jako je měsíčník *Silesia*, *Gazeta Wyborcza*, časopis *Format* nebo kulturní portál Culture.pl (zde pod starým názvem *V práci* jako vítěz soutěže Grand Press Photo)[84] . Dobré přijetí výstavy a doprovodná publikace povzbuzují nabídky dalších galerií. Výstava tak bude pokračovat během příštího ročníku Rybnického fotografického festivalu, kde je tradicí vystavovat festivalové výstavy ve společných výstavních prostorách místního kulturního centra CHP. Gołuch však svou výstavu prezentuje v prostorách Městského muzea v Rybniku, které nese jméno otce Emila Drobného. I zde, stejně jako v případě výstavy *Každý sedmý* v Slezské Rudě, je vernisáž výstavy doprovázena vystoupením hornické dechovky a velkou účastí návštěvníků. V následujícím roce je výstava

81 Hotel, Krzysztof Gołuch, Ślędziński Gallery in Białystok, Białystok 2021.

82 Kwartalnik Fotografia, Hotel Krzysztof Gołuch, č. 40/2022 září, s. 69.

83 https://www.interphoto.pl/exhibitions/krzysztof-Gołuch/
Na Interfotu 2021 vystavovali například Krzysztof Gołuch, Gvido Kajons, Chirag Jindal, Hannes Jung, Pavel Mára, Andreas Müller-Pohle, Aleksandras Ostašenkovas, Evgenyi Pavlov, Ania Ready, Jozef Sedlák, Aleksei Shinkarenko, Sigrid Viir, Stanisław Ignacy Witkiewicz / Witkacy, Grzegorz Zygier, Paweł Żak nebo představitelé české fotografie 60. let jako např: Hajn Jan, Ladislav Postupa, Rupert Kytka, Stibor Miloslav, Vávra Jaroslav, Pikous Jan, Reichmann Vilém, Přeček Ivo, Gribovský Antonín, Kolářová Běla, Kohoutek Jaromír, Sapara Vojtěch, Kubíček Jan, Krátký Čestmír, Medková Emila.

84 https://culture.pl/pl/dzielo/krzysztof-Gołuch-fotografia-z-serii-w-pracy

prezentována v komorní galerii, ve vestibulu sídla Polského rozhlasu Katovice, které se nachází na ulici Juliusza Ligonia, a ve výše zmíněné galerii KUPE v Opavě.

Obálka knihy Chuť života.

CHUŤ ŽIVOTA

Po úspěchu série ***Hotel*** se Krzysztof obává návratu k černobílé fotografii, ale ve svých archivních snímcích stále vidí velký potenciál. Mnohé z fotografií nenašly své místo v publikaci *Každý sedmý*. Fotograf pro ně hledá nápad a rozhodne se ukázat smutné i veselé prvky každodenního života postižených lidí. Charakteristickým rysem Gołuchových projektů je jakési vyvážené

rozdělení na dvě stránky života, pozitivní a negativní. V souborech *V práci* nebo *Hotel* je světlou stránkou tématu práce a její hodnota v životě lidí, zatímco temnějšími prvky existence jsou pocit osamělosti a čekání. Tento interpretační klíč lze nalézt i v dalším autorově projektu, který nese výmluvný název *Chuť života*. Když jsem se Krzysztof zeptal na genezi tohoto názvu, odpověděl, že chtěl, aby název odkazoval na hořkosladkou chuť, která provází pohled na život lidí s postižením.[85] S tuoto myšlenkou Gołuch prošel negativy a skeny fotografií, které byly pořízeny ve středisku Caritas, kde pracoval od roku 1994, a výsledkem je výstava, jejíž první, zkušební verzi může veřejnost vidět ve foyer kulturního centra dolu ve Szczygłowicích. Výstavu doprovází text umělcovy manželky Ewy Gołuchové, v němž formou výkladu představuje autorův záměr. Obrací se v něm na čtenáře s otázkou: "Dokázali bychom pochopit smysl života a najít jeho příchuť, kdybychom se ocitli v situaci postav zachycených v záběru fotoaparátu Krzysztofa Gołucha?" .[86]

Chuť života

Chuť života je nostalgický a hořkosladký fotografický příběh o lidské existenci. O lidech, které v ulicích měst potkáváme jen zřídka. O těch, které osud vystavil strádání, nemoci nebo postižení, kteří navzdory těžkostem života chtějí dát životu smysl a pocítit jeho chuť. O těch, kteří jsou kvůli svému psychickému a fyzickému stavu omezeni ve své nezávislosti. Ti, kteří chodí o berlích, na vozíku nebo potřebují pomoc druhých. Každý, kdo ztratil svou nezávislost, byť jen dočasně, zná omezení způsobená úrazem nebo obyčejnou zlomeninou končetiny. Jak se život mění a z čeho pak čerpáme sílu? Byli bychom schopni dát životu smysl a najít jeho příchuť, kdybychom se ocitli v kůži postav zachycených kamerou

85 Rozhovor s Krzysztofem Gołuchem.

86 Chuť života, Krzysztof Gołuch, vydala Galerie umění High, Sosnowiec 2022, s. 2.

Krzysztofa Gołucha? Právě tomuto nelehkému umění učí hrdinové fotografického příběhu s názvem Chuť života. Už asi tucet let se snímek za snímkem nostalgického příběhu, který Krzysztof Gołuch spřádá, natáčí na dobrém místě - ve Szpitalné 29 - v Centru Panny Marie Uzdravení nemocných, lidově zvaném Caritas v Kujavách. Teritoriálně nedaleko, místo je však pro mnohé Kujaváky neznámé. Snad ze strachu z jinakosti tohoto světa nebo z jiných důvodů? Nachází se mimo centrum místního a živého a množství problémů města a lidí. Pro obyvatele centra se stala středobodem života, kde důstojně prožívají svůj každodenní život, dávají mu smysl a nacházejí chuť do života. Prostřednictvím fotografií Krzysztofa Gołucha vidíme, že každodenní život zde získává nádech neobyčejnosti, které si v běžném životě možná nevšímáme? Chuť života zachycená v emocích postav je fascinující a autentická. Prožívá se upřímně, bez jakékoli falše. Ve strnulých záběrech nacházíme něco neuvěřitelně univerzálního. Lidské emoce prožívané bez ohledu na společenské či hmotné postavení, věk nebo pohlaví: utrpení, bolest, smutek, nostalgii, stesk po blízkých a rodinném domě, ale i radost, zábavu, štěstí, něhu, vděčnost a důstojnost. Při recepci fotografických obrazů jako bychom podléhali pravidlu obrácené nepřístupnosti. Něco, co je každodenní a bez omezení, obvykle ztrácí chuť na výjimečnost. V tomto případě je tomu přesně naopak. Tato psychofyzická omezení znamenají, že chuť života je zakoušena prostřednictvím mnoha každodenních událostí, které jsou širokou veřejností přehlíženy a podceňovány: společenství s milovanými a přátelskými lidmi, projevování něhy a péče o druhého, radost ze společenství, slavnostní prožitek sváteční pospolitosti, umělecká realizace během představení na jevišti, chvíle samoty a ústraní, modlitební rozjímání a náboženská spiritualita až po štěstí z bezstarostné hry. Autorovým záměrem tedy není ejakulovat jinakost nebo vzbuzovat v očích diváka lítost, ale zachovat paměť lidí a zdůraznit společenství potřeb - lásky a přijetí - při hledání smyslu života a lidskosti a zakoušet chuť existence, kterou nám osud daroval.

Výstava je populární, ale má místní rozměr. Příležitost představit výstavu širší "fotografické komunitě" se naskýtá při Gołuchově účasti na každoročních Sosnowieckých umeleckých setkaních, které pořádá Šenovský palác v Sosnowci. Během plenéru v Kaziměři Dolné dostává autor nabídku vystavovat svá díla ve Vysoké galerii. Autorem nabídky je majitel galerie Jerzy Chrapka, kterého zaujal zejména cyklus *Hotel*. Argumentem, který pomáhá fotografa přesvědčit, je plánování doprovodné publikace k výstavě, která bude mít podobu katalogu a fotografické knihy v jednom. Krzysztof, který nechce duplikovat další publikaci související s cyklem *Hotel*, navrhuje *Chuť života*, s čímž Jerzy Chrapka souhlasí.

Přípravy na výstavu jsou pro Krzysztofa jako obvykle náročné, ale také zábavné. Během vernisáže plánuje představení divadelního souboru působícího při středisku Caritas, kde už nyní působí jako režisér. Probíhají herecké a scénické zkoušky. Bohužel samotné představení je krátce před vernisáží zrušeno kvůli nemoci hlavní herečky. Samotná vernisáž se však koná a výstavu je možné zhlédnout od 29. července 2022. Současně se koná premiéra výše zmíněné katalogové knihy. Na padesáti devíti stranách v ní najdeme čtyřicet osm fotografií, což kontrastuje s předchozími Gołuchovými publikacemi, v nichž většinou jedna fotografie, aby nerušila klid diváka, dostala prostor celé dvoustrany, byť zabírala jen levou nebo pravou stranu. Vyprávění *Chuť života* je výsledkem Krzysztofove a mé práce. Snažíme se pracovat všude, takže nám nevadí, když se jednoho dne potkáme v McDonaldu, kde dlouze diskutujeme o maketě knihy. To samozřejmě přitahuje pozornost dalších hostů restaurace, mezi nimiž je shodou okolností i jeden z dlouholetých fotoreportérů slezské pobočky *Gazety Wyborczej*. Na obálce publikace je fotografie,

87 Chuť života, Krzysztof Gołuch, vydala Galerie umění High, Sosnowiec 2022, s. 2-3.

která by mohla být jakousi výkladní skříní autorovy tvorby. Najdeme na ní člověka, který, stejně jako tomu bylo u mnoha fotografií souboru *V práci* nebo *Hotel*, hledí z okna. Samozřejmě nevidíme to, co vidí portrétovaná osoba. Co se však oproti předchozí sérii změnilo, je natažená ruka v mávajícím gestu a upřímný optimistický úsměv na tváři portrétovaného.

NE/ZAPOMÍNÁNÍ

Z plenéru v Kaziměři Dolné, který vyústil v Gołuchovo pozvání do Vysoké galerie Jerzyho Chrapky, vy-

Krzysztof Gołuch, Ne/Zapomínání.

plývá i další fotografova aktivita. Tentokrát však půjde o pokus spojit tvůrčí fotografii Iwony Germanek s barevným dokumentem Krzysztofa. Během neformálních rozhovorů, které se odehrávají večer v hotelových pokojích na plenéru Sosnowieckých uměleckých setkání, pozve Krzysztof Iwonu ke společnému výstavnímu projektu. Iwona, která je již etablovanou umělkyní na polské fotografické scéně, na Krzysztofa velmi zapůsobí. Nebojí se proto konfrontací a srovnání, k nimž při výstavě dvou umělců musí přirozeně dojít. Je jisté, že aby byla výstava dvou fotografů úspěšná, musí mít k sobě velké sympatie, jinak hrozí konflikty během příprav a často také dlouholetá vzájemná zášť a křivdy. V případě dua Germanek-Gołuch jsou naštěstí oba velmi pozitivní. Na počátku je nápad na výstavu, ale chybí společné téma. Iwona fotografuje velmi osobně a niterně, zatímco Krzysztof se orientuje na druhého člověka a dokumentární pravdu o něm. Společně docházejí k závěru, že to, co může jejich fotografie spojovat, je téma paměti, respektive jejího nedostatku. Pracují na chytlavém, snadno zapamatovatelném názvu. Objevují se různé verze, od formálnějších *Kontexty paměti* nebo *Kolem paměti* až po poetické *Nepaměť*, *Vzpomínka* nebo *Nedeník*. Nakonec Krzysztof navrhuje - *Ne/Zapomínání* s lomítkem, které má symbolizovat dva extrémy názvu. Jak Krzysztof přiznává, problematika paměti a jejího mizení je jeho osobní zkušeností, kterou chtěl ve své tvorbě vždy přiblížit.88 Do paměti se fotografovi vryl zejména snímek z období covidu, kdy po několikaměsíčním pobytu v nemocnici umírá čtyřicetiletý svěřenec centra, jehož je Gołuch ředitelem, v důsledku komplikací vzniklých při infekci covidem. Krzysztof ho zná velmi dlouho a z dokumentů ví, že pacient byl v dětství surově bit svým otcem. Při pandemickém pohřbu se u jeho hrobu sejde jen pět lidí. Skromné hřbitovní ticho pak přeruší pláč matky, ženy, která se předtím o osud svého dítěte nezajímala a v jeho dětství byla zbavena rodičovských práv. Krzysztof se

88 Rozhovor s Krzysztofem Gołuchem.

hluboce zamyslí nad událostí, jíž je svědkem. Vzápětí se objevuje úvaha o paměti, která zůstává po životě člověka. Místem premiéry se stává zámek Sielec v Sosnovci. Gołuch zde již vystavoval společně s Markem Wesolowskim v roce 2016 a zanechal zde velmi dobrý dojem. To a úspěšná výstava ve Vysoké galerii vedou podle něj k opětovnému pozvání. Výstavní prostory zámku jsou velkolepé a rozsáhlé, proto se zde koná mnoho skupinových i malířsky zaměřených výstav. Fotografické výstavy v galerii, která nese název Extravagance, nejsou častou událostí. Potřeba akce spojené s fotografií vzniká s každoroční akcí, která se nazývá Sosnovecké dny fotografie. Správci galerie se nápad uspořádat výstavu vysoce grafických prací Germanek a malířských fotografií Gołucha jeví jako mimořádně vhodný. Souzní s charakterem Extravagance, která klade zvláštní důraz na výtvarné umění. Małgorzata Malinowska Klimek jako kurátorka výstavy nabízí oběma autorům dvě odhalení, téže výstavy, na dvou různých místech. První se koná v Niegalerii v Divadle Zagłębie v Sosnovci, kde se 15. ledna 2024 uskuteční první část vernisáže. Tento den bývá označován jako tzv. modré pondělí nebo nejde-

Iwona Germanek, Ne/Zapomínání.

presivnější den v roce.89 Jak však píše Gołuch na svém facebookovém účtu: "S Iwonou Germanek jsme však během vernisáže naší výstavy NIE/ZAPOMNIENIE v Niegalerii negativní dopady tohoto dne nijak nepocítili. Díky spolehlivému sosnoveckému publiku jsme si mohli během vernisáže užít skvělou atmosféru."90 Druhá část projektu se odehrává v prostorách hradu Sielec, rovněž v Sosnovci. Zde se zase vernisáž uskuteční 26. ledna 2024. Podle kurátorské koncepce se obě výstavy vzájemně doplňují, přičemž první v Divadle představuje

89 https://pl.wikipedia.org/wiki/Blue_Monday
"Pseudovědecký termín Blue Monday zavedl v roce 2005 Cliff Arnall - britský psycholog z Cardiffské univerzity. Arnall určil datum nejhoršího dne v roce pomocí matematického vzorce, který zohledňoval meteorologické (krátký den, málo slunečního svitu), psychologické (vědomí nedodržení novoročních předsevzetí) a ekonomické (doba, která uplynula od Vánoc, způsobuje, že splátky půjček spojených s vánočními nákupy se vyčerpají) faktory."

90 Příspěvek ze dne 16. ledna 2024 https://www.facebook.com/kris.golu

KRZYSZTOF
GOŁUCH

hlavní myšlenku výstavy, zatímco druhá, v galerii Extravagance, představuje její pokračování. 91

Iwona Germanek ve svých fotogramech připravených pro výstavu *Ne/zapomínání* představuje archivní fotografie zpracované autorkou pomocí výtvarných technik. Aby zhmotnila myšlenku paměti a zapomínání, pokrývá povrch fotografií voskem, který zde můžeme vnímat jako symbol času, a poté na jeho povrchu vytváří pomocí stylusu škrábance. Ostré čáry vytvořené na povrchu vosku jej modifikují a poškozují, stejně jako čas, který je v naší paměti vymazán, což je druh deformace.92 Sama autorka se k paměti vyjadřuje takto: "Nepamatujeme si dny, ale jednotlivé okamžiky. Pamatujeme si útržky snů, vůní, zvuků. Fascinuje mě, že naše mozky tyto informace ukládají, aniž by se nás ptaly na svolení nebo nám naopak blokovaly přístup k nim, aniž by braly ohled na to, co si myslíme. Někdy mě to děsí. Co když si jednoho dne nebudu schopen vzpomenout na přítomnost? Tváře lidí, kteří jsou mi blízcí? Co když si moje paměť odmítne vzpomenout? Jak se pak budu orientovat v tomto světě? Jaký bude tento můj nový svět? Bude ho někdo schopen rozpoznat a definovat? Kým budu sám pro sebe, až mi paměť zmizí?"93

Krzysztof Gołuch přistupuje k problematice paměti odlišněji a představuje ji jako paměť lidí odmítaných, vnímaných jako nepotřební, žijících na okraji společno-

---

91 https://www.zameksielecki.pl/galeria-extravagance/wystawa-aktualna/zapowiedzi

92 V doprovodném textu k výstavě Germanek píšu: "Fotografické archivy jsou pro mě nesmírně inspirativní. Od té doby, co jsem v matčině skříni našla staré rodinné album, mě tento druh fotografie nepřestává fascinovat. Vybledlé snímky, na nichž se postavy objevují jako duchové. Vybledlé tváře se rozmazávají, vybledlé tvary vibrují, nad nimiž se vznáší jemná vůně. Je to parfém času. Zavřu oči a obrazy mi začnou pulzovat pod víčky. Pomocí fotomontáže vytvářím novou realitu. Dětské fantazie živené okolním světem, vzpomínky. Přítomnost prolínající se s minulostí. A už vím, cítím, že k umocnění dojmu vzdálenosti, nedostupnosti lidí nebo míst zakletých v čase je třeba použít vosk. Rozžhavený vosk zaplaví obraz a po vychladnutí zahalí fotografii závojem zapomnění. Záleží jen na mně, zda chci část tohoto voskového obalu odstranit, nebo ne. Vybraných fragmentů fotografie se dotýkám ostrým nástrojem. Škrábu, obnažuji, zraňuji...".

93 https://www.zameksielecki.pl/galeria-extravagance/wystawa-aktualna/zapowiedzi

sti, lidí, které označujeme slovem postižení. Svou motivaci uvádí fotograf v následujících slovech, která doprovázejí oznámení o výstavě: "Stává se, že se v životě setkáváme se zapomněním blízkých. Kdo si tedy vzpomene na ty, kteří nemají žádné příbuzné ani rodiny? Projekt *Ne/Zapomínání* je pokusem o konfrontaci s mou osobní zkušeností nesouladu provázejícího nemožnost uchování paměti lidí žijících na okraji společenského fungování, kteří jsou nemocní, postižení, opuštění svými blízkými, v krajním případě si neuvědomují smysl své existence. Smyslem projektu je připomenout si lidi, o jejichž existenci se nedozvíme z žádných mainstreamových médií ani z rodinných příběhů. Těch, kteří jsou odsouzeni k *Ne/Zapomínání*. Gołuch na výstavě představuje 22 fotografií doplněných lightboxem a videoartem, v němž vidíme portrét postiženého člověka, který s časem bledne.

Iwona Germanek,
Ne/Zapomínání.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

KRZYSZTOF
GOŁUCH

KURÁTORSKÁ ČINNOST

Krzysztof Gołuch je fotograf, který nezapomíná nejen na tvorbu rozsáhlých fotografických cyklů, ale také na samotné výstavy a práci na nich. Práce kurátora je na jeho umělecké dráze přítomna prakticky od samého počátku. Své organizační schopnosti měl pravděpodobně možnost rozvíjet při své dlouholeté práci, kdy jako ergoterapeut a posléze vedoucí ergoterapeutické dílny musel pro své svěřence organizovat různé aktivity, často spojené s uměním. Spojení těchto dvou světů, tedy umělecké fotografie a terapie pro lidi s postižením, souvisí i s jeho zkušeností kurátora. Jako student Institutu tvůrčí fotografie vymyslel a následně realizoval rozsáhlý fotografický projekt pod názvem *Můj svět, moje realita*. Cílem projektu je fotograficky zdokumentovat každodenní život komunity střediska Caritas Panny Marie Uzdravující nemocné v Knurówě, kde Krzysztof pracuje. Navíc jsou fotografy svěřenci této instituce, kteří se v souladu s názvem projektu dívají na svět, v němž žijí. Jak o projektu píše Gołuch: "Déle než půl roku jedenáct postižených klientů fotografovalo svůj vlastní život. Celou dobu museli tito fotografové zdolávat nejen zdravotní omezení, ale také psychicko-fyzické překážky, např. nesmělost, strach z veřejného vystupování, nedůvěru ve vlastní síly. Pro mnoho z nich se to, co na začátku bylo jen zábavou, později změnilo na hobby nebo dlo-

uhodobější zálibu."94 Projekt měl takový úspěch, že vznikla dvě pokračování s mírně pozměněnými názvy: *Můj svět, moje město* a *Můj svět, jiný člověk*.95 Fotografie pořízené během těchto akcí jsou později vystaveny na výstavách, které Krzysztof pořádá v rámci Dnů integrace v Knurově. Tato akce je cyklická a koná se každoročně, představuje koncerty, výstavy a různé akce na podporu integrace zdravotně postižených mezi obyvatele Knurówa. Gołuch se stává kurátorem výstavní části Dnů integrace a každoročně zve do galerie Sztukateria výstavu fotografií nebo výtvarných děl na téma zdravotního postižení. V roce 2018 jsem tam měl možnost na pozvání Krzysztofa představit výstavu Albíni - lidé světla, během níž jsem prezentoval komunitu albínů žijících na ostrově Ukerewe nacházejícím se ve Viktoriině jezeře v Tanzanii.96 O rok později je tato výstava s pomocí Institutu tvůrčí fotografie a pod kurátorským vedením Gołucha prezentována v galerii Muzea historie Katovic.97 Krzysztof pomalu získává zkušenosti také se samostatnými výstavami. Událostí, při níž má možnost se hodně naučit, je bezpochyby organizace výstavy a premiéra knihy *Každý sedmý*. Jak již bylo zmíněno, Krzysztof se o finanční prostředky ucházel sám, s pomocí místopředsedkyně města Ruda Śląska Anny Krzysteczko, a také získal mnoho dárců z řad majitelů místních soukromých firem(Ruda Śląska, 7.4-28.4.2017). Zdá se, že pro Krzysztofa je kurátorská práce nejenčasově náročnou povinností, ale také příležitostí projevit svou kreativitu, a to jak organizační, tak

94 Krzysztof Gołuch, Můj svět - Moje realita- fotografický projekt - mentálně postižení fotografují, teoretická bakalářská práce, Slezská univerzita v Opavě, Opava 2007, s. 68.

95 https://info.wiara.pl/doc/173887.Knurow-Fotograficzny-projekt-niepelnosprawnych

96 Albíni, Michal Szalast, Kulturní centrum v Knurówě Sztukateria,18.5-18.6.2018.

97 Albíni, Michal Szalast, Muzeum historie Katovic - Divadelní a filmové oddělení, 19.9-11.10.2019.

uměleckou. Rok po premiéře cyklu *Každý sedmý* jej Gołuch představí v galerii ZPAF Slezský okres (5.4-30.4.2018). Galerijní prostor zde uspořádal tak, že jej rozdělil na tři části oddělené prostěradly s vytištěnými fotografiemi zavěšenými u stropu. Inspirován také výstavami v renomovaných muzeích lepí na stěny galerie text, jehož rozvržení odkazuje na jeho publikaci. Největším organizačním zážitkem se však pro Krzysztofa stává výstava, ke které ho přizval jeho přítel ze studií na ITF Arkadiusz Gola. Výstava s názvem *Neznámá stanice* představuje díla tří vynikajících umělců, mezi nimiž jsou kromě zmíněného Goly také fotografka Joanna Helander a básník Ryszard Krynicki. Záminkou k prezentaci tvorby těchto autorů bylo společné rodiště Helanderové a Goly, totiž Ruda Śląska.98 Fotografka, která již řadu let žije ve Švédsku, ráda navštěvuje Polsko a vystavuje zde svá díla, mezi nimiž jsou nejznámější portréty slavných Poláků spjatých s uměním. Tentokrát však chce představit své archivní fotografie z 60. a 70. let 20. století z místa, kde se narodila a vyrůstala, tedy z Rudy Śląské. Pokračováním fotografického dokumentu tohoto místa a lidí, kteří v něm žili, je rozsáhlá fotografická tvorba Arkadiusze Goly, který od konce 80. let až do současnosti průběžně fotografoval změny, k nimž v něm docházelo. Černobílé fotografie obou autorů doplňují básně Ryszarda Krynického, který v určitém období svého života v Horním Slezsku také žil. Výstava doplňuje hlavní cíl spolupráce fotografů, a to knihu prezentující fotografie v duchu klasického

98 Nápad na výstavu se zrodil po jedné z Helanderových výstav v Krakově, kdy při neformálním setkání v restauraci Helander a Gola v doprovodu Bo Perssona, Ryszarda Krynického a Janusze Zagajewského vtipkovali o svém původu z Rudy Śląské, která na rozdíl od Varšavy nebo Krakova není spojována s uměleckou bohémou. Když přemýšleli o výstavě, chtěli také společně ocenit místo, odkud pocházejí.

humanistického dokumentu. Největším problémem projektu, v němž se setkávají umělecké osobnosti tohoto formátu, je nalezení zlaté střední cesty, která by sladila aspirace všech stran. Krzysztof vzpomíná na náročná a zdlouhavá jednání, která provázela práci na výstavě. Designérkou knihy je Zosia Oslislo a právě ona nakonec navrhuje avantgardní řešení, tj. publikace má být oboustranná a mít dvě obálky. Na jedné bude fotografie Helandera a na druhé fotografie Goly. Obě fotografická vyprávění se setkají uprostřed knihy, přičemž každý z partnerů projektu bude mít na obálce jednu fotografii. Celé to ponese název *Neznámá stanice*, protože s podporou Anny Krzysteczko, výše zmíněné místopředsedkyně Rudy Śląské, se prostřednictvím Krzysztofa podařilo zajistit financování nejen publikace, ale také vernisáže spojené se slavnostním otevřením nového kulturního centra. To se nachází na modernizovaném nádraží v Rudě Śląské-Chebzie a je pobočkou městské knihovny, která je zároveň místním kulturním centrem. Působivá vernisáž výstavy se uskuteční 21. ledna 2019. Mezi mnoha pozvanými hosty nechybí jména jako Jindřich Štreit, Vladimír Birgus, Jiří Siostrzonek, Jukka Male nebo Andrzej Zygmuntowicz. Počet návštěvníků přesáhl 250. Výstava Neznáma stanice se ukazuje jako úspěšná nejen z hlediska návštěvnosti, ale i z hlediska uměleckého a vedle výstavy *Každý sedmý* je jednou z největších kurátorských výzev, kterým musel Krzysztof Gołuch čelit. Ve své práci v této oblasti s uspokojením pokračuje, mimo jiné společně s Iwonou Germanek, které poskytl kurátorskou péči během její výstavy *Růžová neexistuje* v katovické galerii slezské pobočky ZPAF.[99]

99 Růžová neexistuje, Iwona Germanek, Galerie Katovice, Zpaf Slezský okre, 3.8 - 2.9.2022.

O GOŁUCHOVI

Po seznámení se s životopisem Krzysztofa Gołucha si můžeme uvědomit, že jde o umělce, který se věnuje svému obrazu v široce chápané umělecké fotografické scéně i v mediálním prostoru. Proto nepřekvapí, že jeho výstavy obvykle doprovází velké množství článků v tisku, rozhlasových pořadů a dokonce i televizních vystoupení. Naši pozornost by však měly upoutat ty, které představují umělcův profil jako celek. Obvykle

totiž vypovídají o jeho postavení v kultuře v nejširším slova smyslu, stejně jako o jeho značném díle, které je přirozeným obsahem takových shrnutí.

Jednou z nejzajímavějších publikací tohoto typu je video, které je součástí rozsáhlé série *Szeroki Kadr*. Představuje známé polské fotografy formou krátkých filmů, které přibližují nejen jejich tvorbu, ale často ukazují i jejich pracovní postupy a osobnosti.100 Dozvídáme se příběh tvůrčí cesty fotografa, ale můžeme také vidět, jak pracuje na jednom ze svých projektů. Monografický charakter má také záznam v podobě ar-

chivovaného živého vysílání Andrzeje Grudzieńe na kanálu *Fotoforma LIVE- Z pasji do fotografii* pod názvem *Mistr fotografie - Krzysztof Gołuch*. Jedná se o téměř dvouhodinový rozhovor, který se dotýká mnoha témat, ale zvláštní pozornost věnuje sérii *Hotel*.101 V rozhlasovém pořadu Igy Niewiadomské, který se jmenuje *Głębia ostrości* a v němž vystupují polští fotografové, Gołuch hovoří o své definici umění a říká: "V tomto pořadu se objevují i polští fotografové: "Posláním umění dnes není poskytovat potěšení, ale dojímat nás a pro-

100 https://web.archive.org/web/20210831170928/https://www.szerokikadr.pl/fotograf-miesiaca/krzysztof-Gołuch

101 https://youtu.be/Bdrtytltkcc?feature=shared

bouzet k zamyšlení. Tato slova mě vždy provázejí."102 Výbornou příležitostí ke shrnutí fotografovy tvorby jsou autorská setkání, která nejenže představují fotografie, většinou již známé z výstav, ale jsou také skvělou příležitostí k představení vlastní osobnosti. K významnějším autorským setkáním patří ta, která se konají během: Slezský fotomaraton v Siemianowicích, Rybnik Foto Festival nebo Foto Art Festival v Bielsku-Białé. Jedná se o neobvyklé příležitosti, kdy je možné doplnit vystavený snímek příběhem, který se skrývá za jeho povrchem. 103

Vedle četných mediálních popisů díla Krzysztofa Gołucha se můžeme setkat i s odbornou prací, která srovnatelně odkazuje na široce chápanou oblast vědy a

Grand Press Photo, soubor Hotel .

102 https://polskieradio24.pl/130/6721/artykul/2635588,misja-fotografii-jest-przedstawienie-czlowieka-drugiemu-czlowiekowi-krzysztof-Gołuch-o-cyklu-co-siodmy

103 Jak uvádí Irena Lipská ve své práci o Gołuchovi:
"Spojení fotografií s příběhem nám dává mnohem větší možnost pochopit a procítit danou situaci, získáváme více detailů, které nám umožňují rekonstruovat svět Druhého. Během rozhovoru můj respondent poznamenal, že k vystaveným fotografiím stále častěji přidává komentáře, aby mohl jejich recepci obohatit o další souvislosti, které někdy nelze do fotografie zahrnout. Ne vždy se podaří zobrazit určitou situaci na sérii fotografií, protože příběh, který za nimi stojí, už pominul, není možné ho zachytit. A právě příběh často dává fotografiím smysl. Když divák nedostane žádný komentář, může si zobrazenou situaci vyložit špatně." Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Vratislavská univerzita, Vratislav 2016, s. 21.

fotografie, konkrétně na antropologii obrazu.104 Irena Lipská ve své bakalářské práci s názvem. "Fotograf jako badatel a zkoumaný". nahlížela na jeho dokumentární fotografie optikou teorie Kirsten Hastrupové. Tato 44stránková práce, představuje koncepty dánské antropoložky prezentované v jejích pracích: "Cesta k antropologii. Mezi zkušeností a teorií".105 A "O zakládání světů - empirické základy antropologie".106 Ve svých úvahách o práci antropologa klade zvláštní důraz na zkušenost. Tu zde definuje jako setkání mezi badatelem a zkoumaným, kteří spolu vedou jakýsi dialog.107 Obě strany dialogu se navzájem ovlivňují, jsou účastníky "světa druhých více či méně zapojených".108 Jak pro Hastrup poznamenává Irena Lipská: "Etnograf pracující v terénu se stává jakoby třetí osobou, zavěšenou mezi dvěma světy. Nepatří zcela do světa lidí, s nimiž je, ale zároveň je jejich vliv na něj nezpochybnitelný. Jeho identita tak zůstává dočasně pozměněna."109 Odtud plyne i návod, který Hastrup dává fotografovi ve výkladu Lipské: "Fotograf by měl rozpoznat a osvojit si slovník cizince, který mu umožní do jisté míry vidět jeho očima, a tak vnímat neobvyklé a zvláště důležité události. Svět, který všichni zažíváme, není ani obraz, ani text, je to zkušenost. Teprve prostřednictvím zkušenosti jsme schopni jej zkoumat. Nelze jej redukovat na popis nebo

104 Více o antropologii obrazu viz: Olechnicki, Oficyna Naukowa, Varšava 2003.
; Poznámky k antropologii obrazu, Tomasz Liboska, Fotografie a sociologie, ed. Jiří Siostrzonek, Slezská univerzita v Opavě, Opava 2011, s. 37-55.

105 K. Hastrup, Droga do antropologii. Między doświadczeniem a teorią, Nakladatelství Jagellonské univerzity, Krakov, 2008.

106 K. Hatrup, O ugruntowaniu się światów - podstawy empiryczne antropologii, [w:] Badanie kultury - elementy teorii antropologicznej. Kontynuacje, úvod, ed. M. Kempny, E. Nowicka, Varšava 2006.

107 Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Univerzita ve Vratislavi, Vratislav 2016, s. 6.

108 Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Vratislavská univerzita, Vratislav 2016, s. 7.

109 Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Vratislavská univerzita, Vratislav 2016, s. 8.

na sled obrazů, protože zkušenost je ve své celistvosti nepřeložitelná."110 V kontextu takto definované teorie je popis fotografických postupů Krzysztofa Gołucha, mezi nimiž Lipska nachází i postoje popsané dánským antropologem. V jeho práci spatřuje silnou potřebu trávit dlouhý čas s postiženými lidmi. Díky tomu, že se jim věnuje, získává "svobodu interakce" a "pohybuje se v jejich světě".111 Ponoření do světa jeho subjektů mu umožňuje lépe porozumět tomu, co se objevuje před objektivem jeho fotoaparátu. Blízkost také znamená, že emoce jsou upřímnější a mohou být zobrazeny "bez zbytečného přehánění".112 Jak to vidí autor, Gołuch se jako fotograf, ale zároveň i badatel, "stává tak trochu součástí světa postižených, do kterého chce vstoupit, ale stále nemůže zapomenout, že chce zkoumat, ukázat svět odlišný od jeho světa, takže ho nemůže dát na míru". 113

Společnými jmenovateli antropologa výzkumníka z Hastrupovy teorie a Krzysztofa Gołucha, dokumentárního fotografa, jsou v Lipského shrnutí: participace114 - chápaná jako účast na každodenních zkušenostech lidí s postižením, kultura115 - jako ponoření do světa lidí s

110 Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Vratislavská univerzita, Vratislav 2016, s. 9.

111 Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Vratislavská univerzita, Vratislav 2016, s. 19.

112 Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Univerzita ve Vratislavi, Vratislav 2016, s. 20.

113 Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Univerzita ve Vratislavi, Vratislav 2016, s. 22.

114 Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Univerzita ve Vratislavi, Vratislav 2016, s. 24.

115 Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Univerzita ve Vratislavi, Vratislav 2016, s. 25.

postižením, a procesuálnost116 jako proměna autora fotografie. Vše doplňuje proces registrace a popisu.117 Závěrem autorka bakalářské práce dochází k závěru, že Krzysztof Gołuch "pravděpodobně nevědomky, realizuje všechny nejdůležitější předpoklady dobrého antropologického výzkumu"118 . Zároveň tuší, že je to dáno jeho citlivostí. Shrnuto slovy Lipské: "Díky své empatii je Gołuch i bez znalosti Hastrupové koncepcí schopen realizovat její postuláty".119

Kromě publikací v médiích a vědeckých prací udělil papež František Krzysztofovi Gołuchovi medaili Pro Ecclesia et Pontifice, což je ocenění udělované hlavou církve za jeho práci ve prospěch církve a papeže. Velmi zajímavé je, že ve zdůvodnění udělení medaile se uvádí, že se uděluje fotografovi, který se věnuje lidem. Rozhodující je zde bezpochyby Christopherova práce pro Caritas, což je organizace, která je součástí katolické církve, ale také zde byla oceněna autorova fotografická práce a prostřednictvím postavení církevní instituce vyzdvižena.

116 Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Vratislavská univerzita, Vratislav 2016, s. 29.

117 Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Univerzita ve Vratislavi, Vratislav 2016, s. 30.

118 Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Univerzita ve Vratislavi, Vratislav 2016, s. 30.

119 Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Univerzita ve Vratislavi, Vratislav 2016, s. 30.

ZÁVĚR

"A čím déle tyto lidi znám, tím více fotografuji a tím více nových věcí objevuji."[120]

Krzysztof Gołuch

Fotografie utrpení přitahuje lidskou pozornost přímo magneticky. Jak píše Susan Sontagová ve své eseji Widok cudzego cierpienia (Pohled na cizí utrpení): "Hon za stále dramatičtějšími (jak jsou často nazývány) záběry pohání fotografický byznys a stal se tak v kultuře určitou normou, ve které je šok hlavní pobídkou konzumu a meřítkem hodnot."[121] A jak dále autorka shrnuje: "Vypadá to tak, že poptávka po

autor Diane Arbus.

120 Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Univerzita ve Vratislavi, Vratislav 2016, s. 36.

121 Susan Sontag, Widok cudzego cierpienia, vyd. Karakter, Krakov 2010., s. 31.

autor Diane Arbus.

snímcích zachycují-cích těla umučených je stejně silná jako po tělech nahých."[122] Kvůli tak přesným a záro-veň šokujícím postřehům si musíme položit základní otázku: Proč nás lidi tolik přitahuje utrpení? Tato filozofická otázka z jejích dvou největších oborů - ontologie a etiky - si nepochybně zaslouží hlubší a vyčerpávající analýzu. Rozhodl jsem se ji však uvésti do souvislostí a zařadit do shrnutí analýzy ranější tvorby Krzysztofa Gołucha, protože velice přesně odráží její význam, překážky a obtíže, které Krzysztof si svým výběrem tématu postižených jako svůj opus magnum zvolil.

Utrpení patří v životě člověka bezpochyby ke zkušenostem, kterými se snaží ze všech sil vyhýbat. Tato triviální pravda vede k paradoxu, v němž se to, co nechceme konzumovat sami, stává nejdůležitějším obrazem, který chce každý vidět. Sporné a vájemně si odporující pravdy vyžadují vysvětlení, jež by z naší myšlenkové mapy vyzařovalo překážející bod, který jsem jiříve označil jako paradox. Možná jde o úlevu, jakou cítí člověk dívající se na utrpení jiného a kdy si uvědomuje, že není postaven do tak těžké situace jako hrdina snímku. V případě pohledu na postižené lidi jde tedy o uspokojení s vlastní schopností diváka nebo přinejmenším s určitou převahou vycházející z o něco lepšího zdravotního stavu. Kdybychom potřebovali onen paradox vysvětlitu z pohledu behaviorálního přístupu, šlo by

122 Tamtéž, s. 52.

možná o pokus diváka smířit se s utrpením. Je pravda, že utrpení je nedílnou součástí života každého člověka, a počítat s tím, že se nám v žádné formě nedotkne, by nám mohlo být jež nejen jako příliš optimistické, ale dokonce povýšené. O to cennější je možnost si utrpení osvojit bez nutnosti prožívat nepříjemné důsledky, jež byly naším dílem v "pokusném utrpení". Bez ohledu na to, jestli je důvodem našeho zájmu o zachycení postižených lidí spokojenost s naším zdravím, nebo příprava na setkání s bolestí a nemocemi, zcela jistě můžeme říct, že pohled na utrpení má magnetickou sílu.

Na této síle je skoro jako na kyslíku závislý i umělec. Základní pohnutkou, která po celá staletí nutí příjemce vizuálního umění dívat se, je krása. Položme si tedy další otázku: Jak najít estetiku v utrpení, které se už při samotném vybavení si tohoto fyzického prožitku jeví jako svůj protiklad. Z teoretického úhlu pohledu nám s odpovědí po-máhá největší guru surrealistů André Breton, jenž ve své knize Nadja vyjadřuje bez-podmínečné varování: "Buď bude krása spontánní, nebo nebude vůbec."[123] V umělecké praxi se propagátorkou tohoto názoru ve fotografii stala Diana Arbusová. Fotografka, která z tématu módy a komerční tvorby postupně přenesla těžiště své tvorby na portrétování lidí na okraji společnosti, kteří byli všeobecně vnímáni jako nefotogeničtí. Jeden z jejích posledních fotografických cyklů, vytvořených těsně před jejím sebevraždou, se týkal lidí s mentálním postižením. Snímky vznikly v několika speciálních ústavech v okolí New Yorku. Zvláštní pozornost autorka věnovala různým událostem s kontroverzními výtvarnými prvky, jako jsou oslavy svátku Halloween nebo různá divadelní představení. Výsledkem byl soubor snímků, na nichž jsou postižení svěřenci v ústavech zachyceni v děsivých nebo groteskních maskách. Masky, které těmto lidem těsně zakrývají

123 La beauté sera CONVULSIVE ou ne sera pas, Nadja, 1928, vyd. pol. 1993, Oficyna Literacka.

autor Mary Ellen Mark, Undraborn: Extraordinary Child.

tváře, jim odebírají lidskost a mění je tak na pouhé prvky inscenace, které autorka vyhledává. Tyto snímky jsou nepochybně zajímavé, přitahují pozornost a spíše než dokumentem vyprávějícím příběh o těchto lídrech jsou vyobrazením autorčina způsobu vnímání skutečnosti. Diane Arbusová v dopise svému muži popsala snímek vytvořený v ústavu pro mentálně postižené jako "poetický, něžný a krásný".[124] Síla výrazu těchto snímků spojená pro Diane Arbusovou s charakteristickým úhlem pohledu způsobila, že se dostaly do análů dějin fotografického umění. Jako autorská vize okolního světa mohou být pro umělecké galerie vystavující fotografie bezpochyby atraktivní, ale jejich dokumentární charakter je autorčinou interpretací velmi potlačen. V pozdějších letech na tento styl, ale již méně portrétně a ve prospěch reportážního vyznění, navázala uznávaná americká dokumentaristka Mary Ellen Marková. Ve své knize nazvané *Undraborn: Extraordinary Child* zachytila děti ve dvou ústavech pro mentálně postižené na Islandu. Snímky zcela jistě vznikly s dovedností charakteristickou pro členy uznávané agentury Magnum. Avšak podobně jako v případě Diane Arbusové se i Mary Ellen Marková soustředila spíše na získání pozornosti a šokování diváka drastičností formy a obsahu než na zachycení osobností dětí na snímcích. Podobnost se snímky Arbusové je také zarážející, obzvláště pokud jde o záběry s maskami na amatérském divadle. Marková se však nesnaží o odlidštění a ukazuje tváře fotografovaných osob. Zároveň však může mít divák nepřipravený na

124 Lyrická, něžná a krásná, Diane Arbus, Revelations. New York: Random House, 2003. ISBN 0-375-50620-9.

autor Mary Ellen Mark, Ward 81.

neverbální pohled na tvář mentálně postižených problémů s jeho interpretací. Je to vidět hlavně na snímku chlapce v bazénu. Jeho tvář připomíná spíše masku než obličej člověka, který jsme schopni přečíst.

Mary Ellen Marková se věnovala tématu postižených již v sedmdesátých letech, kdy vytvořila knihu *Ward 81*. V souvislosti s tehdy ve Spojených státech vznikajícím filmem Miloše Formana *Přelet nad kukaččím hnízdem* získala zakázku na fotografování pacientů psychiatrického oddělení v oregonském Salemu. Spolu s novinářkou, která Markovou doprovázela, strávila na ženském oddělení pro jednaosmdesát nebezpečných pacientů celkem šestatřicet dní. Výsledkem byla skvělá kniha plná expresivních snímků, kterými však nechybí poetický půvab. Nejdůležitější však je, že její fotografie citlivým a zároveň poutavým způsobem sbližují diváka s

autor Mary Ellen Mark, Ward 81.

druhým člověkem. Sama autorka o svém díle *Oddělení 81* napsala:

"Nemohu přestat myslet na ženy, jež jsem poznala v Oregonské státní nemocnici a které se mnou podělily o své životní a nejintimnější okamžiky. Překvapilo mě, co všechno se Mary Frances a její sestře stalo, jsou stále naživu? Zajímalo by mě, co všechno se stalo všem těm ženám, obzvláště brzy poté, co jsem tento projekt dokončila. Mnoho ústavů pro mentálně postižené zavedlo nová pravidla a mnoho pacientek tak skončilo na ulici. Nejsem si jistá, jestli všechny ženy, jež jsem poznala na oddělení 81, jsou schopny se o sebe postarat."[125]

Drastická zkušenost s více než měsíčním pobytem na psychiatrickém oddělení přinesla ovoce v podobě neobyčejně intimních portrétů lidí, míst a atmosféry, která

125 WARD 81, fotografie Mary Ellen Markové, text Karen Folger Jacobs, 2008, Damiani, Itálie.

tam převládá. Zcela jistě jde o jeden z nejdůležitějších fotografických souborů, díky nimž se jejich divák mohl dostat do světa, od něhož jej většinou odděluje vysoká zeď. Podobně tématu se již v roce 1963 věnoval i Richard Avedon. Navštívil tehdy jeden z nejstarších amerických ústavů pro psychicky nemocné East Louisiana State Mental Hospital v Jacksonu. Obrovské pracoviště, kde bylo "léčeno", nebo spíše izolováno více než šest stovek pacientů a kde ještě stále platila rasová diskriminace. Autor při vstupu do tohoto prostoru měl osobní bolestné vzpomínky související s psychickým traumatem, kdy ve věku dvaačtyřiceti let jeho sestra Louise, která byla diagnostikována schizofrenie, spáchala právě na jednom izolovaném oddělení sebevraždu.[126] Snímky, které Avedon v obrovské nemocnici pro duševně choré vytvořil, zachycují pacienty velmi odlidštěně. Přitom nešlo jen o zachycení podmínek předcházejících v ústavu, ale i o samotné tváře, které však v mnoha případech nejsme schopni rozeznat. Tyto snímky vytvořil fotograf, na jehož tvorbu se soustředila pozornost širokého publika a jehož snímky se nepochybně stanou významným argumentem ve společenské debatě o tom, jak je mentálně postiženým lidem "pomáháno". Avedon na divácích provádí šokovou terapii a do tváře jim přímo křičí otázku: Kde je lidskost? Z

autor Richard Avedon,
East Louisiana State Mental Hospital.

126 Jacob Pagano, Nothing Real Can Be Threatened: Richard Avedon, Khalik Allah, and Communities of Portraiture, https://medium.com/@jakepagano/giving-soul-richard-avedon-khalik-allah-and-the-touch-of-the-photograph-e4a-0d79d0aae.

druhé strany si však zvyká na myšlenku, že mentálně postižená osoba není člověk. Jak je možné mít empatii, jaký máme vztah k pacientům?

Diane Arbusová a Richard Avedon jsou považováni za jedny z nejzajímavějších (a tím i nejobdivovanějších) autorů v dějinách fotografie. Neměl by nás tedy překvapit fakt, že jejich příklad uvádím v souvislosti s tvorbou Krzysztofa Gołucha. Chtěl bych však upozornit nikoli na podobnost, ale na propastný rozdíl ve způsobu prezentace stejného tématu. Diane Arbusová a Richard Avedon ukazují utrpení mentálně postižených jako esteticky nezajímavou a zároveň svojí "ošklivostí" přitažlivou vizi skutečnosti. Mohli bychom říct, že forma jde s obsahem. Tyto snímky tak bezpochyby představují důležitou součást dědictví umělecké fotografie.

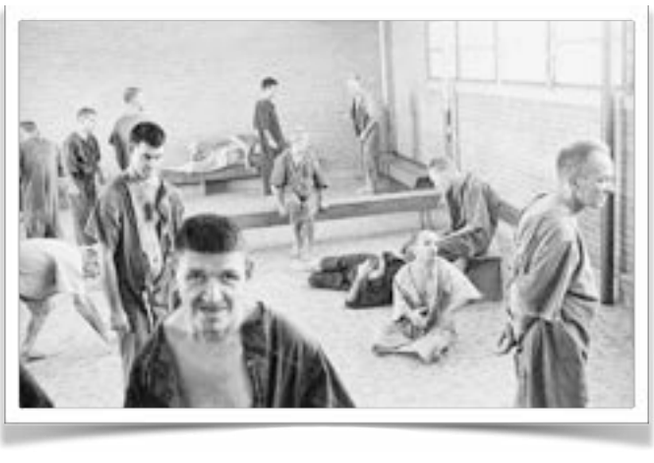

autor Richard Avedon, East Louisiana State Mental Hospital.

Krzysztof Gołuch by ve své fotografii mentálně postižených mohl po tomto dědictví klidně také sáhnout, rozhodl se však jít úplně jinou cestou, na které se snažil najít u lidí, které portrétuje, osobitost a příběh, přesně ve šlépějích humanistického dokumentu, kde utrpení a nepřízeň osudu vyzdvihují fotografem nalezenou hodnotu. Tento dokumentární přístup se již několikrát v ranější Gołuchově fotografické tvorbě objevil. Mohlo k tomu dojít díky Piotru Szymonovi, ale především Jindřichu Štreitovi, jenž ve své fotografické tvorbě nejednou dokazoval pravdivost slov, která ve své době řekl jeden z nejuznávanějších fotografů André Kertész: "Fotoaparát je

KRZYSZTOF
GOŁUCH

autor Jindřich Štreit.

můj nástroj, díky němuž dávám smysl všemu, co mě obklopuje."[127] Známost s osobou a tvorbou Jindřicha Štreita je pro Krzysztofa Gołucha nepochybně velmi inspirující. Tento dokumentarista, jenž se nevyhýbá žádnému tématu, fotografoval člověka často v podmínkách jen stěží umožňujících mu uchovat lidství. Jeho fotografické cykly z vězení, hospiců, dětských nemocnic nebo z ubytoven pro bezdomovce jsou plné humanistického přístupu, který pomáhá mu pomáhá co nejdůrazněji ukázat lidskou důstojnost tváří v tvář fyzickému nebo psychickému dramatu, pocitům viny nebo prostému neštěstí. Jak říká sám Štreit říká: "K životu postižených v ústavech i mimo ně mě přivedl především zájem o sociální fotografii a vztahy mezi lidmi."[128] Mezilidské vztahy hrají hlavní roli téměř na všech Štreitových snímcích. Kde jiní nacházejí pouze samotu, on pátrá po instinktivním setkávání s druhým člověkem a navzdory nepříznivým podmínkám vytváření emocionálních vazeb, které k lidskému druhu neodmyslitelně patří. V bohaté Štreitově tvorbě najdeme i cyklus s názvem Život místo ústavu, jenž se skládá z mikropříběhů jednotlivých svěřenců centra péče o postižené, jejich rodiny a pečovatelů.

Jindřich Štreit během svého dlouholetého fotografování tohoto tématu komentoval změny, k nimž v přístupu k postiženým došlo, takto: "Protože jsem tyto

127 André Kertész, On Photography, Susan Sontag, s. 216, vyd. Karakter, Krakov 2009.

128 Život místo ústavu. Štreitovy fotografie ukazují příběhy postižených, iDNES, 10. února 2013, https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/fotograf-jindrich-streit-vystavuje-v-liberci.A130208_144858_liberec-zpravy_tm?galerie.

ústavy fotografoval u nás od šedesátých let, znal jsem velmi dobře poměry, které u nás panovaly. Proto jsem byl fascinován, když jsem podobná zařízení navštívil například ve Francii, Anglii, Japonsku nebo Brazílii. Bylo neuvěřitelné, jak se tam o tyto lidi starají, jak byli daleko. Jsem rád, že se to konečně v devadesátých letech začalo měnit k lepšímu i u nás. Proto jsem tento projekt podpořil." [129]

Při pohledu na tvorbu tohoto dokumentu musím s podivem uznat, že se velmi odvážně věnuje těm nejsložitějším tématům lidské existence, a to nejen s ohledem na jejich vizuální atraktivitu, ale aby se s nimi utkal a nalezl smysl tam, kde zdánlivě žádný není.

Tuto cestu, velmi výrazně naznačenou Jindřichem Štreitem, nacházím i v Gołuchově ranější tvorbě. Jeho pracovní nasazení a osobní kontakt s postiženými lidmi zaručily, že Krzysztof toto téma nepojal povrchně. Neprosazoval ji však ani při prezentaci vlastního autorského pohledu na efektivitu, ale spíše v tom, jak chodil ve Štreitových stopách a ujal se zodpovědnosti za příběhy, které na snímcích zachytil. Gołuch si dobře uvědomuje, že jeho snímky budou svědectvím života lidí, kteří jsou na nich zachyceni. Důležité také je, že možná přežijí i své hrdiny a stanou se památkou na ně. Z tohoto úhlu pohledu jsou jeho snímky vzpomínkou na lidi a jejich život. Navíc jsou také skvělou ukázkou toho, jaké zásadní věci nás mohou v životě potkat. Žijeme v době, ve které se samostatnost a s ní související samota jeví jako ideální a stále snadněji dosažitelný cíl. Mentálně postižení na Gołuchových snímcích ukazují, kolik významů a radosti můžeme najít už jen při pouhém, ale nezbytném setkávání s druhým člověkem. Pro dosud zdravé lidi jde o bezcennou lecci, pro postižené pak o pocit, že mají svůj cíl, bez kterého je život pouhou prázdnou existencí.

129 Život místo ústavu. Štreitovy fotografie ukazují příběhy postižených, iDNES, 10. února 2013 https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/fotograf-jindrich-streit-vystavuje-v-liberci.A130208_144858_liberec-zpravy_tm?galerie.

Jak vidíte, není důležité jen to, co fotografujeme, ale také to, jak děláme, a z toho můžeme poznat, kdo jsme. Jak řekl Krzysztofovi napsal jeho kamarád Arkadiusz Gola: "Aby někdo mohl tak vroucně vyprávět o příčinách postižených, nemocných, osudem zlomených, musí prostě být dobrý člověk. Krzysztofovy snímky mají skrytý kód, který způsobuje, že lidé na nich zachycení mě zvláště obohacují. Pokaždé v nich nalézám odpovědi na otázky po hierarchii životních hodnot. Existuje mnoho snímků zachycujících postižené, na kterých jsou našim očím postižení jen předhazováni, a už nic jiného. Na Krzysztofových snímcích vypadají skvěle, mám pocit, že jsou úplně zdraví, a to je tajemství velké fotografie - lidi nemocné ukázat jako zdravé, místa temná rozeznit a ve zdánlivé ošklivosti nalézt krásu." [130]

Fotografování lidí s postižením bylo pro Krzysztofa Gołucha samozřejmostí. Jak sám přiznává: "Na jedné straně jsem měl přístup k lidem s postižením, k objektům, k lidem. Znal jsem je, ale na druhou stranu pro mě byly některé náměty příliš samozřejmé a způsobovaly, že jsem některé věci přehlížel. Musel jsem se pak znovu učit určitému způsobu pohledu a definování tohoto fotografického pohledu."[131] Zároveň Ilona Lipská ve své bakalářské práci píše o Gołuchově bytí se svými objekty následující: "Jsem si jistá, že kdyby je nedoprovázel při jejich každodenních pracích, radostech i strastech, kdyby nepoznal jejich svět,

autor Jindřich Štreit.

130 Arkadiusz Gola, člen Slezské odbočky Svazu uměleckých fotografů ZPAF (Polský svaz fotografů) (publikováno v časopise Listy 4/2009).

131 Szeroki Kadr, Krystian Bielatowicz, 21.11.2016.
https://www.szerokikadr.pl/inspiracje/krzysztof-Gołuch?fbclid=IwAR1ySYmZoqoSvNqgSx874UIJfi7tBYkrZzhd-cUBE6xdl-n1su8ADReGzfQ0

kdyby se nestal jeho součástí, my, posluchači a účastníci diskuse, bychom pociťovali akutní nedostatek. Obrazy nepodložené jejich vlastními zkušenostmi by byly sterilní. Koneckonců jediné zkušenosti, ke kterým máme přístup, jsou ty naše vlastní."[132]

Jozef Wolny, další osobnost, se kterou se na své fotografické cestě Krzysztof setkal, o něm a jeho tvorbě napsal: "Postižení", to slovo je klíč. Samozřejmě víme o jejich existenci. Chápeme, že postižení může být fyzické nebo psychické, způsobe-né nehodou nebo věkem. Dokážeme své nedokonalosti zamaskovat. Oni to nedělají. Máme svou podporu. Oni nespěchají. Ukaž mi své snímky a já ti řeknu, kdo jsi... Krzysztof má znalosti a zkušenosti psychologů, vychovatele a pěstouna. Sleduje, všímá si, fotografuje s pochopením. Díky tomu zůstávají jeho snímky v paměti a jsou odměňovány na zahraničních soutěžích. Mám Krzysztofovy fotografie rád, protože jsou reportážní a nemají v sobě přehnanou snahu o pečlivý výřez nebo estetickou sladěnost. Cítíme důležitost 'rozhodujícího okamžiku' a odpovídající několikaplánový popis události. Myslím, že Krzysztof má před sebou snímky, které pro mnoho lidí budou znamenat otázku a odpověď zároveň." [133]

Jak tedy můžeme vidět, autorova osobnost má rozhodující vliv na jeho vnímání skutečnosti, jež ho obklopuje. V případě Krzysztofa Gołucha můžeme mluvit o cestě k vyšším hodnotám. Ze začátku se objevila v jeho zaujetí pro náboženství. Našel si vizi světa, ve kterém by chtěl žít, jenž je plný pochopení, pomoci, lásky a podpory. O tako-vém světě sní asi každý z nás a chtěl by se v něm probudit daleko od rivality, bezo-hlednosti a krutosti v naší obyčejné všední existenci. I Krzysztof v ní musí žít. V další etapě jeho života dominuje snaha ukázat, jak zásadní je v lidském životě po Krzysztof

132 Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Vratislavská univerzita, Vratislav 2016, s. 3.

133 Krzysztof Gołuch, Narušování stereotypu, (článek v časopise Listy 3/2011).

moc, spo-lupráce, blízkost nebo pocit užitečnosti. Na jeho fotografiích můžeme tohle všechno vidět, a pokud to pochopíme, můžeme získat pocit smysluplnosti. Velmi si cením, že se na ně mohu dívat a že mě nutí k hlubšímu pozastavení se nad lidskou existencí, přestože ta není ani dokonalá ani dobře fungující.

Fotografie vytvořené umělou inteligencí AI Mid journey verze 5.2

V první etapě fotografické tvorby můžeme velmi jasně vidět rozdíl mezi barevnou fotografií, ve které klade Krzysztof velký důraz na formální stránku, a černobílou tvorbou, kde se nachází obsah a sdělení jeví jako dominující intence autora. Při analýze jeho další tvorby vidíme, že pomalu spěje k syntetickému spojení obou těchto prvků. Z černobílých cyklů o postižených Krzysztof přebírá důležitá témata s existenciálním obsahem. Ze souborů W stronę morza a Ślady pak využívá vyzkoušenou, či přímo nacvičenou schopnost zachycení světla, ovládnutí práce s barvou a kompozicí. Kombinací obou způsobů vzniká cyklus *Rugbyści* (Ragbisté) o invalidech na vozíku hrajících rychlý a někdy i brutální sport - ragby vozíčkářů. Dosavadní vývoj jeho fotografické tvorby dosáhl výrazného mezníku v novém barevném cyklu *Hotel*, který s mimořádnou obranou-zovou vytříbeností ukazuje handicapované pracovníky speciálního katovického hotelu. Vidíme tedy, že Krzysztof Gołuch nezůstává na místě a formuje svoji tvorbu způsobem, který má zajistit složitému tématu postižených pozornost a zamyšlení nejširšího publika.

Tvorba Krzysztofa Gołucha je bohatá na existenciální obsahy. S ubíhajícími roky však i ona podléhá

významným změnám. Není pochyb, že se Krzysztofovi v posledních letech po umělecké stránce velmi dařilo. Do světa umělecké fotografie však vstupují nové výzvy, kterým bude muset ve své tvorbě čelit. Umělá inteligence mění tvář světa a už nevytváří texty, které vypadají, jako by vyšly z pera živého člověka, ale také generuje nádherné snímky téměř fotografické kvality. V kontextu těchto změn bude smysl existence tvůrčí umělecké fotografie stále více zpochybňován. Příkladem toho je experiment, který jsem se rozhodl provést na možnosti replikace a vytvoření stylu barevné fotografie Dove, a to prostřednictvím nejnovější verze umělé inteligence (použil jsem službu AI Mid journey verze 5.2 v lednu 2024). Z fotografií Dove, které jsou součástí série Hotel, umělá inteligence vygenerovala své verze snímků. Výsledky, které jsem získal, vypadají úžasně. Vysoká míra mimiky v kombinaci s téměř fotografickou kvalitou snímku dokáže vystresovat téměř každého fotografa. Pokud jde o formální stránku snímků - světlo, kompozici, barvy - byly vygenerovány téměř dokonale. Takové experimentální výsledky vyvolávají zásadní otázku, jaký je smysl fotografie? Dá se očekávat, že s tím, jak se bude technologie vyvíjet stále rychleji, budou snímky v budoucnu dosahovat takové kvality, která zpochybní smysl jakékoli snahy o skutečné fotografování existujících lidí nebo objektů. Umělá inteligence si vede skvěle a pravděpodobně si povede ještě lépe, ale pouze s formálními prvky fotografie. Fotografie má však stále obsahovou stránku. V tomto ohledu je obzvláště silná dokumentární fotografie, jejíž největší hodnotou je právě to, že zobrazuje živé lidi, podává svědectví o jejich existenci. Dívám-li se na Gołuchovu formálně malířskou fotografii z dokumentárního hlediska, nemám obavy o její přežití. Možná, nebo spíše určitě, stále

Fotografie vytvořené umělou inteligencí AI Mid journey verze 5.2

KRZYSZTOF
GOŁUCH

nové verze, umělé inteligence, budou schopny vytvářet formálně dokonalé obrazy, ale nebudou skutečné. Na Krzysztofových precizně komponovaných obrazech je nejpřesvědčivější to, že zobrazují skutečné, existující lidi. Dovedu si představit záplavu krásných, uměle generovaných obrazů, která nás v budoucnu čeká, ale zároveň si také dovedu představit, že na stěnách galerií zůstanou ty nejvzácnější, nenahraditelné, dokumentární fotografie zobrazující realitu.

Fotografie vytvořené umělou inteligencí AI Mid journey verze 5.2

KRYSZTOF GOŁUCH O FOTOGRAFOVÁNÍ

"Velmi inspirativní myšlenky, které mi pomohly podívat se na to, co dělám ve fotografii, v jiném, širším uměleckém kontextu, byla slova slavné polské kurátorky Andy Rotenbergové. Jednou jsem na YouTube viděl video, v němž zmíněna kurátorka během komentované prohlídky výstavy říká mladým lidem: "Existují témata a oblasti každodenního života, kterých se snažíme nevšímat a které si každý den připomínáme. Existují umělci, kteří nám tento závoj odkrývají a říkají: 'Podívejte se, jak žijí někteří lidé, o kterých nepřemýšlíte'. Sáhnou po drastických tématech, protože posláním umění dnes není přinášet nám potěšení - má nás dojímat a nutit k zamyšlení." [134]

"Při fotografování je kromě přemýšlení o snímku důležité nechat se překvapit a zaujmout. Pokud se v určitém prostředí zdržíte dlouho, musíte se naučit dívat znovu. Jednou se mi taková situace stala: do centra, kde pracuji, přišel můj přítel a fotil pro složku, kterou vydává Caritas. Byl jsem překvapen, protože vyfotografoval věci, které jsem neviděl. Je to jako s lékařem - po určité době vás už žádný pacient nemůže překvapit. Tohle překvapení jsem se musel naučit. Není to samozřejmé. Byl to proces, musel jsem si nově definovat svůj pohled. Na druhou stranu mi to ale pomáhá: mám čočky, takže je to pro mě jednodušší. Když pracujete

134 Krzysztof Gołuch o zdravotně postižených: "Intuitivně jsem cítil, že se tímto tématem musím zabývat", Photoblog, Paweł Jędrusik 10.08.2018
https://fotoblogia.pl/krzysztof-Gołuch-fotografuje-niepelnosprawnych-od-16-lat-rozmawialismy-z-autorem-o-jego-zdjeciach,6793593029400193a

KRZYSZTOF
GOŁUCH

na takovýchto tématech, je těžké se do takového centra do stat."[135]

"Jsem si jistý, že kdyby je nedoprovázel při jejich každodenních povinnostech, radostech i strastech, kdyby nepoznal jejich svět, nestal se jeho součástí, my, posluchači a účastníci diskuse, bychom pociťovali tíživý nedostatek. Obrazy nepodložené jejich vlastními zkušenostmi by byly sterilní. Koneckonců jediné zkušenosti, ke kterým máme přístup, jsou ty naše vlastní." [136]

"Při výběru obtížných lidských témat si musíme být vědomi, že se setkáváme s jinou lidskou bytostí a jejím světem, možná dosud skrytým, marginalizovaným, někdy neznámým, divokým nebo děsivým. I když jste sebelepší fotograf a nedokážete s lidmi komunikovat - naslouchat jejich příběhům, být v jejich světě, vcítit se a trpělivě se účastnit - vaše práce selže. Být fotografem neznamená jen umět dobře fotit. Být jím znamená také někdy stát se, alespoň částečně, zúčastněným antropologem. To je nesmírně obtížný úkol, který vyžaduje velmi široké schopnosti, citlivost a hlubokou reflexi, jež je charakteristickým znakem nejlepších fotografů."[137]

135 Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Univerzita ve Vratislavi, Vratislav 2016, s. 35.

136 Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Vratislavská univerzita, Vratislav 2016, s. 3.

137 Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Vratislavská univerzita, Vratislav 2016, s. 5.

"Ve fotografii neexistuje objektivní pravda. Vaše fotografie jsou vždy filtrovány tím, co máte v sobě. Když se na to dívám zpětně, myslím, že takhle to vidím já. Mohl jsem je fotografovat dramatickým způsobem. To ale není ten problém. Mohl bych, ale to není to, co hledám."[138]

"Dřív jsem byl hodně introvertní, rád jsem maloval, dokonce jsem měl vlastní výstavu, ale dokumentární fotografie, reportážní fotografie, kde je kontakt s lidmi, vás nutí znovu definovat sebe sama. Musíte být ve vztahu. Přijdete k němu a začnete mluvit. Po 15-20 minutách už si vás nikdo nevšímá, protože všichni jsou zaneprázdněni svou prací. Stáváte se neviditelným."[139]

138 Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Univerzita ve Vratislavi, Vratislav 2016, s. 36.

139 Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, Irena Lipska, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Univerzita ve Vratislavi, Vratislav 2016, s. 40.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

ROZHOVORY

PROF. PHDR. VLADIMÍR BIRGUS

Pamatujete kdy a jak Krzysztof Gołuch nastoupil na Institut?

Krzysztof přišel ve druhé vlně studentů z Horního Slezka. Mnohé ke studiu na ITF inspiroval a někdy i připravoval Piotr Szymon, který ovšem v době začátku Krzysztofových studií už na ITF nebyl. Řadu Poláků tehdy do Opavy lákal velký prostor, který se tam věnoval dokumentární fotografii, ačkoliv Institut měl a dosud má velmi univerzální charakter a studenti si tam v praxi setkávají se všemi typy fotografické tvorby. Ale v Polsku začátkem 90. let ještě doznívala dominance konceptuální a intermediální tvorby, i když už tam byla řada skvělých dokumentaristů. Ovšem na fotografických katedrách na tehdejší Akademii výtvarných umění v Poznani nebo na Filmové škole v Lodži nestála dokumentární fotografie v centru zájmu. Krzysztof už přišel do Opavy se zájmem o humanisticky orientovaný dokument, v části jeho prací k přijímacím zkouškám se objevovalo téma handicapovaných lidí, jemuž zůstává věrný dosud.

Co si myslíte o Krzysztofově tvorbě?

Pro zásadní část jeho dosavadního díla je důležité, že život postižených lidí neukazuje jako nějaký pozorovatel z vnějšku, který přišel na pár hodin nebo dnů udělat reportáž do ústavu pro handicapované, ale že ho díky své profesi dokonale zná ve všech podobách. Základní téma zůstává, ale v postupném vývoji Krzysztofovy tvorby vidět velký vzestup kvality. Ty starší práce patřily do klasické školy humanistické dokumentární fotografie, snadno čitelné a jednoznačně interpretovatelné. V novějších dílech se mnohem více pracuje obrazovými metaforami a pak stále častěji také s invenčním využitím barev. To už bylo výrazné v cyklu *Rugbisté* a ještě více v cyklu *V práci,* který Krzysztof vytvořil až po skončení magisterského studia v rámci přípravy na doktorát. To jsou skvělé kombinace humanistického obsahu a vizuálně vytříbené formy, skutečně současná díla, která mají sílu oslovovat široký okruh diváků a upozorňovat je na osudy postižených lidí, kteří většinou žijí uzavření ve svých bytech, v různých zařízeních pro handicapované nebo v nemocnicích. Krzysztof s těmito fotografiemi má zasloužený velký úspěch. Umí být ke svým fotografiím přísně selektivní a publikovat jenom ty, za nimiž si skutečně stojí. V tom má výhodu, že není na fotografování finančně závislý, má jiné zaměstnání a fotografie je pro něho volnou tvorbou, v níž může ukazovat vlastní pohled a názor. Co však příliš nechápu, je skutečnost, že fotograf jeho formátu se pořád zúčastňuje různých druhořadých soutěží. Myslím, že by hlavní pozornost už měl věnovat autorským výstavám a kurátorsky připraveným expozicím a obesílat jenom skutečně nejvýznamnější soutěže. Ostatně sám už několikrát dokázal, že je výborným kurátorem, například na nedávné Golově výstavě ve Slezské Rudě, kterou i skvěle zahajoval.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

Přispěl nějak Institut k postupnému Krzysztofovu přechodu od černobílé fotografie k barevné fotografii?

Určitě viděl tam viděl mnoho příkladů prací studentů a pedagogů, kteří se intenzivně zabývají barevnou dokumentární fotografií. Ale taky se tam na různých přednáškách mohl seznámit s předními světovými představiteli tohoto typu fotografie. Samozřejmě je dnes možno většinu jejich děl najít na internetu, ale ve škole měl určitě větší možnost je vnímat v širokém kontextu, mohl o nich diskutovat, prohlédnout si je v mnohdy obtížně dostupných knihách a časopisech, slyšet názory pedagogů i kolegů.

Jak vůbec vnímáte dlouholeté Krzysztofovo působení na ITF?

Já už se dnes bez něho naši školu ani nedokážu představit. To už není doktorand, ale kolega a kamarád – a jsem si jistý, že to tak vnímají i mnozí další pedagogové ITF. Krzysztof se podobně jako Arek Gola vždy snažil překonávat určitou izolovanost polské skupiny studentů, naučil se dobře rozumět a částečně i mluvit česky, hodně mluví s českými studenty i pedagogy, často jezdí na výstavy do Ostravy, Opavy nebo Olomouce, všemožně Institut propaguje. A přestože na první pohled působí velmi vážně, vždy se s nadšením zapojí do různých bizarních imatrikulací nebo vánočních večírků, celé hodiny tancuje na diskotékách a nezkazí žádnou zábavu. Přitom má mezi studenty velkou autoritu a je to velmi talentovaný, hluboký a přitom skromný čło-

věk. Pořád vzpomínám na skvělou besedu, kterou jste měli začátkem letošního roku, to byla radost poslouchat. Přitom ale samozřejmě má radost z vlastních úspěchů a umí se prosadit. Myslím, že velký vliv na něho mělo přátelství s některými spolužáky, především s Arkadiuszem Golou, který na rozdíl od něj měl ohromné zkušenosti z profesionální praxe v denících. Ale těch spolužáků, z nichž se stali blízcí přátelé a spolupracovníci, bylo mnohem více. Samozřejmě hlavně Poláci z Horního Slezska, ovšem také mnozí Češi a Slováci. Krzysztof má schopnost se radovat z úspěchu jiných, umí nezištně poradit, dovede podporovat své kolegy – ostatně jako i ostatní lidé z Vaší neformální skupiny současných studentů z Katovic a okolí (a jednoho z Čenstochové). Zatímco někteří polští studenti se někdy až ostentativně izolují, nenaučí se pořádně česky a nechodí ani na večerní besedy s hosty nebo na Valné hromady, doktorandi Krzysztof s Arkem, kteří už mohou studovat individuálně, s velkým zájmem jezdí na všechny konzultace na Bečvě a navštěvují i přednášky v bakalářském nebo magisterském studiu a snaží se jezdit i na mnoho školních výstav. Je prostě zřejmé, že fotografie a Institut mají v jejich životě důležité místo.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

DOC. MGR. VÁCLAV PODESTÁT

Co si myslíte o Krzysztofové tvorbě?

Krzysztof Gołuch měl při zahájení studia na ITF již výrazné zkušenosti s vlastní malbou. Fotografie se mu stala dalším logickým vyjádřením nástrojem jak reflektovat hektickou dobu, dění kolem sebe prostřednictvím obrazů. V začátcích jeho černobílé tvorby jsem vnímal, že má cit pro výtvarnou kompozici, kterou ale neupřednostňoval na úkor sdělení. Už tehdy začal sbírat četná ocenění v nejrůznějších fotografických soutěžích. Také si pamatuji, že své dlouhodobé téma, které nyní sledujeme s nadhledem v jeho barevné podobě, nacházel bezprostředně kolem sebe. Ve svém zaměstnání. Pracoval s tělesně postiženými, fotografoval je při sportovních hrách, během každodenní činnosti. Digitální technika už dávala o sobě hodně vědět, ale analogové fotografování na film, bylo ještě naprosto běžné. Pamatuji na svůj rozhovor s předním polským dokumentaristou, novinářem z Bialystoku, také tehdejším studentem ITF, který míval přídomek "otec Poláků" (na ITF studujících) s Grzegorzem Dąbrowském o tehdejší digitální technice. Je logické, že Krzysztof Gołuch pokračoval v daném tématu a postupně si osvojil nové technické postupy. Gołuchova barevná tvorba signalizuje práci vyspělého autora, cit pro barevnou kompozici a výmluvnost zachycených situací.

Přispěl nějak Institut k postupnému Krzysztofovu přechodu od černobílé fotografie k barevné fotografii?

Ano. Myslím, že ITF měl na tvorbu Krzysztofa zásadní vliv. Měl příležitost sledovat práci svých kolegů nejen v oblasti dokumentární tvorby, ale i v jiných disciplínách. Díky přednáškám o fotografickém děním ve světě mohlé vnímat moderní trendy na poli výtvarného umění i fotografie.

Jak vůbec vnímáte dlouholeté Krzysztofovo působení na ITF?

Pozitivně. Krzysztof Gołuch je přátelský, pozitivně naladěný a empatický. Jsem přesvědčen, že moc dobře si uvědomuje, jak je právě takový lidský přístup důležitý - nejen v oblasti fotografické tvorby.

Vzpomínáte si, když do Institutu přišel Krzysztof Gołuch?

Pamatuji se na to. A co jsem zapomněl, musel jsem si ve vzpomínkách a archivních dokumentech oživit. Už to bylo hodně dávno, když Krzysztof začal na ITF studovat. Krátce po přelomu minulého a současného tisíciletí, přesněji v roce 2006 (přesné datum jsem musel vyhledat, taková chodící encyklopedie nejsem). Společně s Arkadiuszem Golou patřili už v začátcích studia k výrazným, nepřehlédnutelným autorům, kterým "učarovalo" dokumentární směřování. Byl jsem logicky jeho pedagogem, tehdy ve 3. a 4. ročníku. Ještě jsem v těch letech reportážní fotografii v prvním ročníku nevyučoval.

Můžete říct, jak na vás působí tvorba Krzysztofa z hlediska tématu?

Hlavní téma Krzysztofa Gołucha je stále stejné, přesto výsledky jsou jiné. Obsahovou nadstavbou černobílých prací se stal moderní barevný vyjadřovací rejstřík. Kniha *Hotel* je takovému tvrzení nezpochybnitelným důkazem.

V jakém směru myslíte, že bude pokračovat tvorba Krzysztofa Gołucha?

KRZYSZTOF
GOŁUCH

Odpověď na danou otázku je věštění z křišťálové koule. Pokud si v budoucnu vyberete jiné téma, myslím, že stále bude dokumentárního charakteru.

Jak Krzysztof působil na Institutu?

Vlídně, lidsky, empaticky. Nehrál si na mistra světa hned po prvním úspěchu. Moc dobře ví, že ocenění zahřeje, ale je pomíjivou radostí, potřebnou vzpruhou v daném okamžiku pro další cestu.

Jak jste se seznámil s Krzysztofem?

Postupně, během konzultací, setkání velkých rodin Institutu tvůrčí fotografie, v malebném prostředí Horní Bečvy nebo v Opavě.

Na co by si měl Gołuch dát ve své tvorbě pozor?

Neměl by se stát obětí úřadu a pracovních povinností, aby se neztratil v chobotnici současné digitalizace našich životů v mnoha sférách. Přeji mu, aby digitální techniku, fotoaparát, využíval pro své následné obrazové projekty. Je už poučeným autorem, řekl bych, že problém osobního vyhoření v jeho tvorbě u něj nehrozí.

Kniha *Každý sedmý* je Krzysztofovou první publikací. Co si o ní myslíte, zejména z hlediska vašich heroických výkonů s reportážními fotografiemi?

Při listování sleduji silný příběh, který nutí nejen poučené diváky k zamyšlení nad životem.

Jak hodnotíte změnu v Gołuchově tvorbě a přechod od černobílé fotografie k barevné?

Při listování v Krzysztofově další knize pojmenované *Hotel* sleduji silné obrazy, obsah, formu sdělení.

Chcete do svého návrhu něco přidat?

Život je příliš krátký. Příležitosti je třeba se chopit ve správný okamžik.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

DOC. MGR. JIŘÍ SIOSTRZONEK, PH.D.

Pamatujete kdy a jak Krzysztof Gołuch nastoupil na Institut?

Vzpomínám si na invazi studentů z Horního Slezska na Institut tvůrčí fotografie v devadesátých letech. Podílela se na tom jednak osobnost Piotra Szymona, ale zároveň způsob výuky na ITF a pozitivní společenské klima mezi studenty a pedagogy, které bylo založeno především na respektu i osobním lidském přístupu. Zájemci o studium si záhy uvědomili velký potenciál, energii Institutu, který proměnil mnohdy „amatérský" přístup ve fotografické tvorbě k přemýšlení o fotografii jako o významném společenském médiu. ITF je pro studenty i pedagogy především společenstvím lidí, pro které je fotografie způsob sociální komunikace a platforma pro dialog. Osobnosti Krzysztofa Gołucha, Arkadiusze Goly a dalších významně přispěly k utváření vztahů mezi studenty i mezi pedagogy.

Můžete říct, jak na vás působí tvorba Krzysztofa ze sociologického hlediska?

Myslím si že každá tvorba je výpovědí o osobnosti tvůrce, o jeho psychologickém naladění. Když se podívám na tvorbu Krzysztofa, pak jej vnímám jako člověka, ve kterém se snoubí několik významných stránek jeho osobnosti a přístupu k životu. Étos práce, nezpochybnitelná role rodiny a konstanty katolické víry vy-

tvářejí základnu, o kterou se jeho fotografická tvorba opírá. Například v jeho projektu *Každý sedmý* vystupuje zřetelně Gołuchova humanisticky orientovaná osobnost. Důležitou roli při zpracovávání sociálních témat hraje jeho osobní zkušenost. V jeho tvorbě chybí idealizace tématu i prvoplánový soucit. Já se myslím, že právě Krzysztof má morální právo postižené lidí fotografovat. Ne všechny jeho fotografie jsou vyvážené, stejně silné. Jeho tvorbu je nutno je vnímat jako rozsáhlou zprávu o zvoleném tématu.

Krzysztof je rozvážný člověk v soukromém životě i v kurátorské činnosti. Vystavuje a zařazuje do knih jen časem ověřené fotografie. Jeho autocenzura potvrzuje, že o fotografii hluboce přemýšlí. Jeho současná barevná tvorba je umocněna novou moderní estetikou, které není pouhým efektním experimentem, ale posilujícím prvkem při emotivním vnímání obrazu. Domnívám se, že při sledování jeho současné tvorby je ale dobré znát jeho předchozí cykly, které usnadňují orientaci v současné tvorbě. Je velkým přínosem, že zobrazované postižené lidi situuje do běžného reálného světa a podporuje to, o co se snaží současná charitativní péče – vřazování postižených lidí do každodenního života, což činí Krzysztof prostřednictvím fotografie.

V jakém směru myslíte, že bude pokračovat tvorba Krzysztofa Gołucha?

To je obtížné odhadnout, myslím, že to netuší ani on sám a to je tajemně krásné. Kdybychom znali směřování tvorby, tak by to bylo pouhé naplňování určitého scénáře. V každém případě považuji Krzysztofa za konzistentní tvůrčí osobnost, takže zásadní vybočení z jeho zaměření nepředpokládám. Navíc jeho dosavad-

ní tvorba má z mého subjektivního pohledu kvalitativně stále vzestupnou tendenci.

Jak Krzysztof působí na Institutu?

Já si myslím, že u celé hornoslezské komunity na ITF skvěle působí vzájemné posilování, úcta a respekt z tvorby těch druhých. Mezi studenty funguje nejen profesní zájem, ale také přátelské pouto. To považuji za významnou energii při rozhodování o setrvání na ITF. „Bečva" nabíjí a posiluje zájem o tvorbu, je to sanatorium pro duši a inkubátor kreativních myšlenek pro studenty i pedagogy.

Chcete něco doplnit na závěr?

Po těch letech společných zážitků s plnou vážností konstatuji, že si celé skupiny mimořádně vážím. I když je každý student nezpochybnitelná lidská i tvůrčí osobnost, dohromady tvoří úžasnou pospolitost. A na závěr ještě kacířská slova: i kdyby Krzysztof už nikdy nic nevyfotografoval, zůstává pro mě skvělým člověkem a to je nejvyšší kritérium.

PROF. MGR. JINDŘICH ŠTREIT DR. H. C.

Jak jste se s Krzysztofem seznámili?

Krzysztofa jsem poznal jako studenta na Institutu tvůrčí fotografie. Před tím jsme se už trošku znali, ještě z dob, kdy jsem jezdil do Zebrzydowské kalvárie. Přihlásilo se tehdy na ITF několik polských studentů a on byl mezi nimi. Už tehdy jsem poznal, že to je člověk, který nejen fotografuje, ale že s vírou přímo konvenuje, že je pro něj víra hrozně důležitá. Já vždycky vnímám z velkou úctou, když se takto mladý člověk chová, protože se dá předpokládat, že to bude slušný člověk. Hrozně se mi líbilo, že si jako zaměstnanec ústavu pro postižené vybral právě toto téma. Pracoval tou dobou s černobílou fotografií a jeho snímky byly velmi silné. Jeho tvorba ale byla spíše reportážní.

Myslíte, že jeho tvorbu ovlivnilo, že jste se znali?

Myslím, že ze začátku tam nějaký vliv asi byl. Byl to člověk, který si mě vzal za vzor. Velice se mi však líbí, že u toho nezůstal, ale že se snažil svoje témata posunout dál a už na svých prvních barevných fotografiích pracoval se světlem přímo úžasným způsobem. Už tehdy jsem viděl, že se snaží téma postižených posunout na výtvarnou úroveň. Jsem toho názoru, že každá umělecká tvorba by měla mít výtvarnou úroveň. Jakmile do reportáže vneseš výtvarný prvek, kterým je v jeho případě kompozice a světlo, dostaneš se o velký krok dopředu.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

Na co by si měl Gołuch dát ve své tvorbě pozor?

Musí si dát pozor, aby se jeho tvorba neomezila jenom do výtvarné roviny. Mohl by tam najednou scházet onen lidský prvek, kterým by sledoval jenom čistě výtvarnou rovinu, například barevné plochy. Už se mu tam začal objevovat určitý chlad a studený přístup k fotografovaným lidem. Bych byl nerad, kdyby to tak zůstalo. Je to jen můj názor, týkající se hlavně posledního cyklu, kde je mi trošku líto, že je na zachycených postavách patrné, že jsou stylizované. Jinak jsou ty snímky velmi zdařilé, mám ale jen trochu pocit, že z nich vyprchalo něco z humanistické roviny. Věřím, že to tak nezůstane a že bychom si o tom možná měli spolu promluvit. Já ho mám jako člověka hodně rád. Sám na tomto tématu také velmi dlouho pracuji a i já se snažím z každého tématu získat maximum.

Velice vážím toho, že se stejně jako já tématům věnuje dlouho. I já se snažím téma vyčerpat a dostat z něj maximum.

MGA. ARKADIUSZ GOLA, PH.D.

Jak a kde jsi se seznámil s Krzysztofem Gołuchem?

S Krzysztofem mě seznámil Piotr Szymon. Pamatuji si, jak mi nabídl, že mi na něj dá telefon, protože jsem se v tom roce snažil dostat na Institut a hledal jsem někoho, kdo by mi s tím pomohl. Okamžitě jsme se domluvili, přičemž nám v tom velmi pomohlo naše hornoslezské nářečí, kterým oba mluvíme. Krzysztof mi velmi pomohl najít si v úplně novém prostředí své místo. Spolu s Adamem Hiltawským a Krzysztofem jsme se byli pořád spolu, všichni jsme byli ze Slezska a nás určitým způsobem spojovalo. Pamatuji si, že jsme se od počátku snažili ubytovávat na pokojích s největším počtem lůžek. Díky tomu k nám chodilo mnoho lidí, přinášeli svoje knihy a fotografie, které jsme dali na stůl a začali o nich debatovat. Velmi jsme se tehdy skamarádili s klukama z Bialystoku. Byli mezi nimi Adam Tuchliński, Paweł Supernak či Artur Reszko. Přidal se i Pavel Smejkal ze Slovenska. Z prvních let na Bečvě si pamatuji, že jsme našemu pokoji mohli přímo říkat bohémský. Právě tam jsme nejčastěji prohlíželi fotografie, které později vyhrávaly největší soutěže polské novinářské fotografie. Tehdy studenti ochotně využívali přítomnosti svých kolegů a ukazovali si navzájem svoje fotografie. Prostě jsme si naslouchali. Záleželo nám na tom, abychom svoje snímky ukázali co největšímu počtu kolegů. Myslím, že každý z nás tehdy hodně přemýšlel o tom co by jiným ještě mohl ukázat. Jakmile někdo uspěl na nějaké soutěži, jako například Staszek Heyda se snímky svého dědečka, okamžitě se jsme se ptali: A co bude dál? To bylo velmi důležité období.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

Co si pamatuješ z prvních let vašeho společného studia s Krzysztofem?

Shodou příznivých okolností jsem začal studovat o rok později než Krzysztof, takže jsem mohl těžit ze zkušeností, které již na ITF získal. Mohl jsem se tak dovědět, jak nějaký zadaný úkol zpracovat a jak úkoly jednotliví pedagogové hodnotili. Pamatuji si okamžik, kdy jsem začal uvažovat o tématu své praktické bakalářské práce. Měl jsem v plánu vytvořit cyklus Kobiety Kopalni (Ženy na šachtě), ale ještě zpracovaný černobíle. Tehdy mě Krzysztof začal od té černé a bílé odrazovat a neustále mě přesvědčoval, abych to udělal barevně. Do značné míry tedy ovlivnil, jak moje závěrečná bakalářská práce nakonec vypadala. Pokud jde o tu zábavnější stránku našich setkání, tak Krzysztof vždy všechny pobavil, když na imatrikulace, ale a jiné akce přišel v hornické uniformě, ale obzvláště se mi do paměti vrylo, že skvěle hrál stolní fotbálek. Vytvořili jsme tehdy spolu sehranou dvojku, kterou nebylo lehké porazit.

Říkal jsi, že s Krzysztofem na institutu dlouhodobě spolupracujete, v čem tato spolupráce spočívá?

Pamatuji si, spolupráci při natáčení dokumentu s názvem *Černé srdce*. Byl to film o Jindřichu Štreitovi, přičemž některé záběry se natáčely na území Horního Slezska. Vždycky jsem si na Krzysztofovi vážil toho, že je na něj spoleh, takže *V práci* na takových projektech byla jeho pomoc neocenitelná. Vyzkoušeli jsme si to už několikrát a vždy se nám všechno podařilo. Mezi jinými jsme po první výstavě Jindřicha Štreita na zabřeském

dole Guido, kde tří sta dvacet metrů pod zemí, na posledním patře kam ještě mohlou návštěvních důlního muzea vstoupit, prezentoval svoje snímky z cyklu *Industriální existence.* Na výstavě byly jeho fotografie z Česka, Polska, Rumunska, Německa, Francie a Anglie, věnované lidem pracujícím v těžkém průmyslu.

Na seznamu tvých výstav si můžeme povšimnout, že kurátorem výstavy na nádraží ve Slezské Rudě byl právě Krzysztof?

Právě Krzysztof mě přesvědčil k tomu, abych výstavu *Nieznany Dworzec* (Neznámé nádraží) umístil do opraveného prostoru Městské knihovny ve Slezské Rudě, která se nachází v památkové budově nádraží ve čtvrti Chebzie. Krzysztofovi a Zosi Oslislo pak vděčím za úvodní text do knihy, jež výstavu doprovází. Opravdu se nám podařilo spojit dvě tvůrčí osobnosti pocházející ze Slezské Rudy, čili mě a Joannu Helanderovou, se kterou jsem měl již dlouho v úmyslu vydat společnou publikaci.

Jak hodnotíš Krzysztofovu uměleckou dráhu?

Hodně si cením toho, že se Krzysztof skvěle rozvíjí, ale stále pamatuje na své kořeny. Mám tu příjemnou možnost, sledovat jeho fotografickou dráhu od samého začátku. Vycházel z černobílé analogové fotografie v duchu klasického přístupu k dokumentu. Tehdy jsme byli všichni, jeho nevyjímaje, fascinováni humanistickou fotografií Jindřicha Štreita. Krzysztof si přitom našel vlastní cestu, na které se mu podařilo vyhnout se chvilkovému zavázání. Měl velké povědomí a schopnost hluboké reflexe týkající se vlastních snímků. Byl také ke svému umění velmi opatrný, takže se mu povedlo nez-

tratit kořeny, ale současně svoje nadšení rozvíjet. Vidím také velký vliv fotografie Vladimíra Birguse na Krzysztofovu pozdější „barevnou" tvorbu. Líbí se mi jeho cesta, která je mi při hledání sebe sama blízká.

Jak se vám povedlo zůstat ve spojení s Institutem tvůrčí fotografie v Opavě tak dlouho?

Vždycky jsme s Krzysztofem byli za příjemnou atmosféru na setkáních na Horní Bečvě velice vděční, představovala pro nás totiž svým způsobem únik od normálního pracovního života. Možná právě proto jsme celou dobu měli pocit, že jsme se stali součástí té školy. Neocenitelnou pomoc při našem studiu také byla podpora ze strany institutu. Možnost vystavit snímky ve známých galeriích, zúčastnit se mezinárodních festivalů, to je bezpochyby to, čeho si na ITF vážím nejvíce. Spolu s Krzysztofem jsme si tohoto přístupu vůči nám hodně cenili a současně jsme se snažili za něj nějak odvděčit. Hodně rád vzpomínám na jubilejní výstavy, kdy se oslavovalo dvacet nebo pětadvacet let činnosti institutu, kdy je vidět, jak hodně škola lidi spojuje a kolik z nich má na ni natolik milé vzpomínky, že přijdou její výročí oslavit.

IWONA GERMANEK

Jak jste se seznámila s Krzysztofem?

S Krzysztofem se známe asi třicet let. Spojují nás léta, která jsme spolu strávili na učitelském ústavu v Tychách, kde jsme navštěvovali malířské dílny vedené Eugenií Kilimnikovou. Vzpomínám si na společný malířský plenér, který škola pořádala. Zde je třeba dodat, že ne všichni se tohoto typu aktivit účastnili. Byly to dílny pro výtvarně nadané, mezi něž Krzysztof bezpochyby patřil.

Co si myslíte o Krzysztofových fotografiích?

Na Krzysztofově práci mě zaujalo jeho skutečné nasazení a talent. Tento talent a píle mu umožnily roztáhnout křídla a přejít od klasických černobílých fotografií k fotografiím, kde je dokonale využita barva. Mistrovským dílem je pro mě samozřejmě série *Hotel*. V jeho dílech je vidět velký vliv malířství, ze kterého vyšel, a myslím, že toto dobrodružství s barvou a plátnem z doby před třiceti lety mu pomáhá vytvářet tato nádherná díla v současnosti. Krzysztofovi nejsou principy kompozice nebo význam barev už dlouho cizí a citlivost, kterou v sobě má, mu umožňuje vytvářet propracované snímky, jejichž protagonisty jsou sociálně vyloučení lidé.

Právě jste měli společnou výstavu, jak hodnotíte Krzysztofovu práci z pohledu fotografa, umělce a kurátora?

V roce 2022 byl Krzysztof Gołuch kurátorem mé výstavy *Růžová neexistuje* v galerii ZPAF v Katovicích. Byla to skvělá spolupráce . Gołuch se ukázal jako skvělý kurátor a zároveň mi pomohl celou výstavu velmi profesionálně uspořádat. Pracovali jsme s velmi odlišnými formáty fotografií. Snažili jsme se celé výstavě dodat lehkost. Krzysztofovy připomínky byly trefné a velmi

KRZYSZTOF
GOŁUCH

cenné. Proto mě trochu překvapil jeho přístup při zařizování vlastního výstavního prostoru. Zvolil zde velmi pragmatický přístup. Všechny fotografie měly stejnou velikost. Lineární vyprávění a pouze lineární. Nutno však podotknout, že autor výstavy byl velmi flexibilní a přizpůsoboval se kurátorovým návrhům a radám, dokázal naslouchat. A jak sám uvedl, taková výstava se ještě nekonala. Ostatně použil i videoart a lightbox, což podle mého názoru svědčí o hledání nových prostředků uměleckého vyjádření.

Můžete říct, jak na vás Krzysztofova práce působí ze sociologického hlediska?

Myslím, že každý, kdo se setká s dílem Krzysztofa Gołucha, nezůstane lhostejný. I když každý den víme, že vedle nás žijí lidé s postižením, Krzysztof nás nutí zastavit se a VIDĚT je doopravdy. Mění i můj pohled na život, problémy, strasti. Vždyť co jsou ve srovnání se situací lidí, o kterých vypráví autor takových seriálů, jako je *Každý sedmý* nebo *Chuť života*. Tyto fotografie mě nutí podívat se na situaci postižených rodin, která je také velmi těžká a někdy prostě nad jejich síly.

Jakým směrem bude podle vás pokračovat tvorba Krzysztofa Gołucha?

Nevím, ale nic nenasvědčuje tomu, že by se Krzysztof Gołuch chystal fotografování postižených lidí vzdát. Osobně jsem zvědava, jak přeskočí laťku, kterou si jako autor série *Hotel* nasadil vysoko. Ale myslím, že si cestu najde.

Na co by měl Gołuch při své práci dbát?

Řečeno hovorovým jazykem, myslím, že Krzysztof Gołuch by se mohl "trochu vyřádit", pohrát si s touto fotografií, která je v jeho případě velmi propracovaná a samozřejmě krásná. Všechno je tam naaranžované, nasvícené, vyvážené. Není tam žádný prostor pro chybu.

Možná by bylo vhodné se od této dokonalosti trochu odchýlit?

Jak hodnotíte Krzysztofovu uměleckou kariéru?

Měla jsem to potěšení zúčastnit se setkání v rámci cyklu Poznejme se navzájem, které pořádal ZPAF v Katovicích. Akce se konala 17. ledna 2024 v Galerii Katowice. Antoni Kreis přečetl působivý životopis Krzysztofa a musím přiznat, že na mě udělal obrovský dojem. Tento obvykle skromný člověk toho na poli fotografie i mimo něj dosáhl opravdu hodně. Za tyto úspěchy jistě vděčí své tvrdé práci, talentu a důslednosti. Je třeba dodat, že Krzysztof Gołuch nic nepředstírá, nesnaží se nás obelstít. Neklame nás barvami, ale využívá barvy a její krásu k tomu, aby nás upozornil na člověka.

Chcete ještě něco dodat?

Přál bych každému takového kolegu, jako je Krzysztof Gołuch - podporujícího, vstřícného a srdečného člověka.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

SEZNAM VÝSTAV

AUTORSKÉ VÝSTAVY

/ 1989

Pastele, Krzysztof Gołuch, Osiedlowy Klub Tęcza, Tychy.

/ 1995

Krzysztof Gołuch, výstava obrazů, Galeria działań Krekot, Miejska Biblioteka Publiczna, Ruda Śląska, 31.03.-31.04.1995.

/ 2008

Przełamując stereotypy, Klub Kultury Lokalnej Sztukateria, Knurowie, 16.10. – 22.11.2008.

Przełamując stereotypy, Klub Energetyka Fundacji Elektrowni Rybnik, Rybnik, 02.12.- 31.12.2008.

/ 2009

Przełamując stereotypy, Muzeum Diecezjalne, Katowice, 19.09. - 30.10.2009.

/ 2010

Przełamując stereotypy, Gliwickie Centrum Handlowe Forum, Gliwice, 24.04.-24.05.2010.

Przełamując stereotypy, Galeria Fotografii B&B, Bielsko-Biała,18.06.-07.07.2010.

Przełamując stereotyp, Miejski Dom Kultury, Galeria Gala, Batory w Chorzowie Batorym, 16.09.-16.10.2010.

/ 2011

Olimpijczycy, Klub Kultury Lokalnej Sztukateria, Knurów, 19.05.-20.06.2011.

/ 2012

Przełamując stereotyp, Miejskie Centrum Kultury, Galeria Fryna , Ruda Śląska,
02.04.-16.04.2012.

Olimpijczycy, IX Międzynarodowy Festiwal Fotografii w Rybniku, Rybnik, 16.-18.03.2012.

Przełamując stereotyp, Urząd Miasta, Ruda Śląska, 10.05.-10.06.2012.

/ 2014

Przełamując stereotyp, Miejski Ośrodek Kultury, Galeria MOK, Zabrze 20.01. -17.01.2014.

Przełamując stereotyp, Centrum Kultury Śląskiej, Nakło Śląskie, 28.02.-30.03.2014.

Przełamując stereotyp, Galeria Katowice ZPAF, Katowice, 03.09. - 02.10.2014.

Przełamując stereotyp, Centrum Spotkań Europejskich Światowid, Elbląg,
20.11. - 20.12.2014.

/ 2015

Przełamując stereotyp, Galeria na 6, Gliwice, 28.05.-22.06.2015.

Przełamując stereotyp, Prudnicki Ośrodek Kultury, Galeria na poddaszu, Prudnik, 05.02.-19.03.2016.

/ 2017

V práci, Arcidiecézní muzeum Olomouc/ Café Amadeus, Olomouc , 15.02.-12.04. 2017.

Co siódmy, Muzeum Miejskie im. Maksimiliana Chroboka, Ruda Śląska, 07.04.-28.04.2017.

Co siódmy, Centrum Kultury w Knurowie, Klub Kultury Lokalnej Sztukateria, 19.05.-30.05.2017.

Co siódmy, Starostwo Powiatowe ,Gliwice, 18.07.-31.08.2017.

Co siódmy, Wieża Ratuszow, Świdnica (v rámci 30. Dnů fotografie), 16.09.-16.10.2017.

/ 2018

V práci, Galerie KUPE, Opava, 19.04.-30.05.2018.

Co siódmy, Galeria ZPAF Katowice, Katowice, 05.04.-30.04.2018.

W pracy, Centrum Handlowe Agora Bytom, Galeria na Poziomie, Bytom, 03.07.-03.09.2018.

V práci, Měsíc fotografie v Bratislavě, Kaple svatého Jana Evangelisty, 02.11.- 02.12.2018.

/ 2019

Hotel. Galerie Krystal. Havířov. 5.9. -8.11.2019.

Hotel. Opolski Festiwal Fotografii. Muzeum Śląska Opolskiego, Opole 4.10.-9.11.2019.

KRZYSZTOF
GOŁUCH

/ 2020

Hotel. Muzeum fotografie. Janów Lubelski. 21.2. -15.3.2020.

Hotel. Miejska Galeria Sztuki Obok v rámci festivalu dokumentární fotografie Tychy Press Photo. Tychy. 7.3. - 7.4.2020.

Hotel. Pobočka Muzeum Historii Katowic - oddělení etnologie města. Katowice. 10.6-30.8.2020.

Hotel. Muzeum fotografie. Janów Lubelski. 21.2 -15.3.2020.

/ 2021

Smak Życia. Dům kultury v Knurowě. 20.06.-20.10.2021.

Hotel. Galerie Sleńdziński v Białystoku. 17.7.-19.9.2021.

Hotel. Muzeum O.E. Drobny Rybnik. Festival fotografií v Rybniku 12.9. - 10.10.2021.

/ 2022

Co siódmy .Centrum Kultury w Lublinie - venkovní výstava. 9.4. - 10.5.2022.

Hotel. Galerie Na żywo. Polskie Radio Katowice. 21.4. - 10.6.2022.

Hotel. Sportovní a zábavní hala Spodek- venkovní výstava. 7.- 8.5.2022.

Hotel. Galerie Kupe. Kulturní a umělecký prostor v Opavě. 22.6. - 2.9.2022.

Smak Życia. Galeria Wysoka. Sosnowiec. 29.7.- 5.10.2022.

/ 2023

Światłowstąpienie. Galeria Miejsce Sztuki 44. Świnoujście 01.04. – 19.05.2023

Hotel. Stara Galeria ZPAF. Warszawa. 01.06.- 27.06.2023

Hotel. Galeria na płocie w ramach Wojnowskiego Festiwalu Fotografii– wystawa plenerowa. 10.06.- 01.10.2023

Hotel. Galeria Miejskiej Biblioteki Publicznej w Świdnicy w ramach 37 Dni Fotografii. 26.08.-29.09.2023

Hotel. Miejska Biblioteka Publiczna im. ks. Jana Kruczka w Myślenicach 26.09.- 10.11.2023

Zwykli ludzie. Galeria Fotografii B&B w ramach X Fotoartfestiwu Bielsko-Biała, 14.10.-29.10.2023

Hotel. Galeria „Kotara", Centrum Sportu i Kultury. Garwolin. 24.11.2023 – 09.02.2024,

/ 2024

Nie/Zapomnienie - Iwona Germanek, Krzysztof Gołuch, Sosnowieckie Centrum Sztuki Zamek Sielecki, 26.1. -10.3.2024.

SKUPINOVÉ VÝSTAVY

/ 1991

Ben Dem a może nawet jezdem - Krzysztof Gołuch (malířství), Marek Plura (kresba), Mała Akademia Sztuki, Klub RSM Muza, výstava účastníků Małej Akademii Sztuki, Ruda Śląska Halemba, 16-17.10.1991.

Rudzka Jesień 91- XXV konkurs plastyki nieprofesjonalnej, Muzeum Miejskie im. Maksimiliana Chroboka, Ruda Śląska, 1991.

/ 1992

Mała Akademia Sztuki, Klub RSM Muza, výstava účastníků Małej Akademii Sztuki, Ruda Śląska Halemba,1992.

Rudzka Jesień 92- XXVI konkurs plastyki nieprofesjonalnej, Muzeum Miejskie im. Maksimiliana Chroboka, Ruda Śląska, 1992.

/ 1993

Rudzka Jesień 93 - XXVII konkurs plastyki nieprofesjonalnej, wystawa pokonkursowa malarstwa, 12.10.-30.10.1993, Dom Kultury w Rudzie Śląskiej Bielszowicach ,1993.

Wernisaż - Marek Plura (kresba), Marek Różański (malířství), Krzysztof Gołuch (malířství) Mała Akademia Sztuki , Klub RSM Muza, výstava účastníků Małej Akademii Sztuki, Ruda Śląska Halemba, 29. - 31.03.1993.

/ 2000

Impresje światłem - Krzysztof Gołuch , Michał Gawęda, Galeria działań Krekot, Miejska Biblioteka Publiczna w Rudzie Śląskiej, Ruda Śląska, 10.03.-10.04.2000.

/ 2002

II Jurajski Salon Fotografii, Regionalny, Ośrodek Kultury w Częstochowie, Galeria Art-Foto, Częstochowa, 25.10.- 25.11. 2002.

Galeria Bezdomna, Galeria Szyb Wilsona, Katowice, 26.10. – 09.11.2002.

Galeria Bezdomna, Reformplaza - 27 patro , Katowice, 07.12.-12.12.2002.

/ 2003

Klub Fotograficznego Format, Fundacja Elektrowni Rybnik, 10.03. – 10.04.2003.

Kochać człowieka 2003, III Ogólnopolskie Biennale Fotografii, Galeria Tyle Światów, Oświęcimskie Centrum Kultury, Oświęcim, 28.03.-27.04.2003.

Kochać człowieka 2003, III Ogólnopolskie Biennale Fotografii, Galerii Fotografii B&B, Bielsko Biała, 10.05.- 04.06.2003.

Dziecko, III Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Galeria Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu, Poznań, 01.06.-01.07.2005.

Dzień Dobrej Wiadomości, Fundacja Salon 101, Mazowieckie Centrum Kultury i Sztuki, Warszawa,18.08.-08.09.2003.

I Wystawa Zbiorowa, Śląskie Towarzystwo Fotograficzne, Galeria ZPAF Katowice, Katowice, 09.09.-09.10.2003.

Portret, VIII Ogólnopolski Konkurs Fotografii, Trzcianka, 10.10.-10.11.2003.

Dziecko niepełnosprawne kochane takie jakie jest, dlatego że jest, IV Edycja Konkursu Fotograficznego, Stowarzyszenie po pierwsze Rodzina, Warszawa, 20.12.2003 - 20.01.2004.

/ 2004

Klub Fotograficznego Format. I Rybnicki Festiwal Fotografii, Fundacja Elektrowni Rybnik, 26.-28.03.2004.

Portret, IX Ogólnopolski Konkurs Fotografii, Trzcianka, 15.10. - 15.11.2004.

/ 2005

Kochać człowieka 2005, IV Ogólnopolskie Biennale Fotografii, Oświęcimskie Centrum Kultury, Galeria Tyle Światów, Oświęcim, 08.04.-07.05.2005.

Portret, Miejski Dom Kultury w Kole, Koło, 20.05.-20.06.2005.

Złota Muszla, Przegląd Fotografii Polskiej i Europejskiej, Miejski Ośrodek Kultury w Koszalinie, Koszalin, 01.09. - 01.10.2005.

Zestaw 2005, Międzynarodowy konkurs fotografii, Świdnicki Ośrodek Kultury, Galeria Fotografii Rynek, Świdnica, 16.09.-29.10.2005.

XVII Radomskie Małe Formaty, Ogólnopolski konkurs fotograficzny, Klub Środowisk Twórczych Łaźnia, Radom, 18.10.- 18.11.2005.

Opava na prahu nového tisíciletí, Kabinet fotografie, Dům umění, výstava pedagogů a studentů ITF FPF SU, Opava, 08.12.2005 -15.01.2006.

/ 2006

Śląskie Towarzystwo Fotograficzne, III Rybnicki Festiwal Fotografii, Klub Energetyka, Rybnik, 24.03.-26.03.2016.

II Wystawa Zbiorowa Śląskiego Towarzystwa Fotograficznego, , Galeria ZPAF Katowice, Katowice, 09.02.2006.

Poutník - Fotografická výstava, Umělecké centrum UP, Olomouc,11.04.-05.05.2006.

Szerokie Pole Widzenia, Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu, Business Centre Club, Warszawa, 05.07.-05.06.2006.

Złota Muszla, XI Międzynarodowy Przegląd Fotografii , Miejski Ośrodek Kultury, Bałtycka Galeria Sztuki , Koszalin, 01.09.-20.09.2006.

Zestaw 2006, Międzynarodowy Konkurs Fotografii, Świdnicki Ośrodek Kultury, Galeria Fotografii Rynek, Świdnica, 29.09.-29.10.2006.

XVIII Radomskie Małe Formaty, Ogólnopolski konkurs fotograficzny, Klub Środowisk Twórczych Łaźnia, Radom, 07.11.- 07.12.2006.

XVI Krajowy Salon Fotografii Artystycznej Żary 2006, Żarski Dom Kultury w Żarach, Żary, 10.11.2006 - 09.12.2007.

VIII edycja Konkursu Fotograficznego im. Edwarda Hartwiga, Wojewódzka Biblioteka im. H. Łopacińskiego w Lublinie, Lublin, 24.11.-24.12.2006.

IV Jurajski Salon Fotografii, Regionalny Ośrodek Kultury w Częstochowie, Galeria Art-Foto, Częstochowa, 25.10.- 25.11. 2006.

/ 2007

Śląska Fotografia Prasowa 2006 , Biblioteka Śląska, wystawa pokonkursowa, Katowice, 09.02. – 09.03. 2007.

Moja Europa - Zapis codzienności, V Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Miejski Dom Kultury w Wągrowcu, Wągrowiec, 25.07. – 25.08.2007.

Kochać człowieka 2007, V Ogólnopolskie Biennale Fotografii, Oświęcimskie Centrum Kultury, Galeria Tyle Światów, Oświęcim , 30.03.-30.04.2007.

Breaking Stereotypes, European Comission, Komisja Europejska, 01.09. - 01.10.2007, Bruxelles.

Wszystkie Dzieci Świata, Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Galeria Rynek Europejskie Centrum Bajki im. Koziołka Matołka w Pacanowie, wystawa pokonkursowa, Pacanów,10.09. – 30.10.2007.

Kobieta wolna, kobieta niezależna, Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Fabryka Trzciny, Warszawa, 26.09.- 02.10.2007.

Czech Star, Institute of Creative Photography, Silesian University in Opava, Fotogalerie Friedrichshain, Berlin, 2007.

Institut tvůrčí fotografie FPF SU - Diplomové a klauzurní práce 2007, Galerie Opera, Divadlo Jiřího Myrona, Ostrava, 2007.

XIX Radomskie Małe Formaty, Ogólnopolski konkurs fotograficzny, Klub Środowisk Twórczych Łaźnia, Radom,05.10.- 05.11.2007.

Przełamując stereotypy, Punkt Informacyjny Unii Europejskiej, Warszawa, 10.12.-10.01.2008.

Breaking Stereotypes, Centre of Culture Belem, Lisboa, 18.11. -18.12.2007.

XVII Krajowy Salon Fotografii Artystycznej Żary 2007, Żarski Dom Kultury w Żarach, Żary, 08.12.2007 - 07.12.2017.

/ 2008

Moja Europa - zapis codzienności, , Galeria Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej - Centrum Animacji Kultury w Poznaniu, Poznań, 15.02. - 09.03.2008.

Śląska Fotografia Prasowa 2007, Biblioteka Śląska, Katowice, 22.02. – 22.03. 2008.

Čtyři polští absolventi ITF Institutu tvůrčí fotografie FPF SU , Dům umění, Opava, 26.02.- 30.03.2008.

Portret 2008, VII Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Miejski Dom Kultury w Kole, Koło, 16.05.16.06.2008.

XX Radomskie Małe Formaty, Ogólnopolski konkurs fotograficzny, Klub Środowisk Twórczych Łaźnia, Radom, 01.06.- 01.07.2008.

Wszystkie Dzieci Świata, II Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Galeria Rynek, Europejskie Centrum Bajki im. Koziołka Matołka w Pacanowie, Pacanów,10.06. - 09.09.2008.

BZWBK Press Foto 2008, Galeria Narodowa Zachęta, Warszawa, 23.06.- 20.07.2008.

Opava očima studentů Institutu tvůrčí fotografie SU, Through the Eyes of Students of the Institute of Creative Photography, Silesian University, Dům umění, Opava , 04. 09. – 12. 10. 2008.

Wszystkie Dzieci Świata, II Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Galeria Abrakadabra, Muzeum Zabawek i Zabawy, Kielce, 15.09. - 30.10.2008.

Człowiek obok mine, Przegląd Współczesnej Fotografii, Białostocki Ośrodek Kultury, Białystok, 11.10.-26.10.2008.

Čtyři polští absolventi Institutu tvůrčí fotografie SU v Opavě, Kino Hvězda, Uherské Hradiště , 03.11.-18.11. 2008.

Wszystkie Dzieci Świata, II Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Stała Galeria Fotografii Warsztaty Fotograficzne, Centrum Kultury Dworek Białoprądnicki, Kraków,13.11. - 15.12.2008.

/ 2009

Śląska Fotografia Prasowa 2008 , Biblioteka Śląska, Katowice, 05.03. – 05.04. 2009.

Fotograficzne Impresje - Krzysztof Gołuch, Czesław Siemianowski, Jan Twardysko. Galeria Sklepik z marzeniami, Gliwice, 26.03.-26.04.2009.

Kochać człowieka 2009, VI Ogólnopolskie Biennale Fotografii, Oświęcimskie Centrum Kultury, Galeria Tyle Światów, Oświęcim, 24.04.-25.05.2010.

Portret 2009, VIII Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Miejski Dom Kultury w Kole, 20.05-20.06.2009, Koło.

Postać ludzka w pejzażu, VI Biennale Fotografii Czarno-Białej Galeriia Muzeum Regionalnego, Radomsko, 20.06.-20.07.2009.

Pokaż swój świat, Ogólnopolski Konkursu Fotograficznego, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, Kielce, 15.10. -30.10 2009.

Otwarte Mistrzostwa Fotograficzne Olsztyn 2009, Miejski Ośrodek Kultury w Olsztynie, Galeria Amfilada, Olsztyn, 05. -31.12.2009.

/ 2010

36, výstava slezských studentů a absolventů ITF v Katowicach/ Institut Tvůrčí Fotografie Slezské Univerzity v Opavě , Rondo Sztuki, Katowice, 11.03.-14.04.2010.

Śląska Fotografia Prasowa 2009, Biblioteka Śląska, Katowice, 12.03. – 31.03. 2009.

7 Międzynarodowy Festiwal Fotografii w Rybniku, 01.-03.10.2010.

Opavská škola fotografie. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě, Divadlo Reduta - Národní divadlo Brno, Brno, 01.04.- 02.05. 2010.

Wszystkie Dzieci Świata, Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Abrakadabra , Europejskie Centrum Bajki im. Koziołka Matołka w Pacanowie, Pacanów,15.04. – 15.05.2010.

Opavská škola fotografie. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě, Galeria GAMU, Praha,12.04.-11.06.2010.

Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavie, Oxford University, Linacre College, Oxford,19.05.- 10.09.2010.

Institute of Creative Photography, Silesian University in Opava, Photokina, Academy meets Photokina , Köln, 21.-26.09. 2010.

Opavská škola fotografie. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě Mesiac fotografie, Open Galery, Bratislava, 6.-30.11. 2010.

Opavská škola fotografie. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě, Národní divadlo moravskoslezské, Galerie Opera, Divadlo Jiřího Myrona, Ostrava, 14.10.-20.11. 2011.

Ogólnopolski Konkurs fotograficzny Fotonowela 2010, Radomskie Towarzystwo Fotograficzne, Galeria Łaźnia, Radom,16.11.-16.12.2010.

Otwarte Mistrzostwa Fotograficzne Olsztyn 2010, Miejski Ośrodek Kultury w Olsztynie, Galeria Amfilada, Olsztyn, 11.12. -11.11.2010.

XX Krajowy Salon Fotografii Artystycznej Żary 2010, Żarski Dom Kultury, Żary, 11.12.2010 - 11.01.2011.

/ 2011

Opavská škola fotografie. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě, Galerie U Rytíře, radnice, Liberec, 11.01.-17.02. 2011.

Śląska Fotografia Prasowa 2010, Biblioteka Śląska, Katowice, 25.03. – 24.04. 2011.

Opavská škola fotografie. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě, Prague Photo, Mánes, Praha, 04-10. 04. 2011.

Kochać człowieka 2011, VII Ogólnopolskie Biennale Fotografii, Oświęcimskie Centrum Kultury, Galeria Tyle Światów, Oświęcim, 29.04. - 30.05.2011.

Opava School of Photography. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavie, Galeria Klimy Bocheńskiej, Warszawa, 10.-30.05.2011.

Opava School of Photography. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavie, Prospektos Galerija, Vilnius, 01.09.-30.09.2011.

Opavská škola fotografie. Dvacet let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavie, Dům umění, Opava, září / říjen.

Institutut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě, Setkání a výstava fotografických škol, Galerie Emila Filly/ Galerie Armaturka , Ústí nad Labem, říjen - listopad 2011.

/ 2012

Zapamiętane, Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Centrum Kultury i Sztuki w Koninie, Konin,10.03.-10.04.2012.

Portret 2012, XI Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny, Miejski Dom Kultury w Kole, Galeria Foyer, Koło, 18.05.-18.06.2012.

XXXVI Konfrontacje Fotograficzne, Galeria Mała Gorzowskiego Towarzystwa Fotograficznego, Gorzów Wielkopolski, 19.05.-19.06.2012.

20 lat Galerii Fotografii B&B, skupinová výstava autorů kteří vystavovali v galerii B&B v letech 1992-2012, Bielsko-Biała, 05.10.-7.11.2012.

/ 2013

Kochać człowieka 2013, VIII Ogólnopolskie Biennale Fotografii, Galeria Tyle Światów, Oświęcimskie Centrum Kultury, Oświęcim,19.04.-26.05.2013.

Inside/Outside, Polští studenti Institutu tvůrčí fotografie FPF SU, Galerie Opera, Divadlo Jiřího Myrona, Ostrava, 17.10.-20.11.2013.

/ 2014

Nowi członkowie ZPAF, Galeria Katowice ZPAF, Katowice,08.01.-08.02.2014.

Inni nie gorsi, Galeria Winda, Kieleckie Centrum Kultury, Kielce, 16.01.-23.01.2014.

Inside/Outside, Polští studenti Institutu tvůrčí fotografie FPF SU, Flemmichova vila , Krnov, 21.02.-23.03.2014.

Śląska Fotografia Prasowa 2013 , Biblioteka Śląska, Katowice, 20.03. – 20.04. 2014.

Polska – konteksty, Centrum Kultury i Sztuki w Koninie, Konin, 05.-28.02.2014.

PUOT EXPO 2014, Park Zdrojowy, Polanica Zdroju, 07.06. – 07.07.2014.

Polska w obiektywie, výstava členů ZPAF Katowice, Makedonsko-polská kulturní společnost, Vardar, Skopje (Macedonia), 02.12.2014 - 02.01.2015.

/ 2015

Śląska Fotografia Prasowa 2014 , Biblioteka Śląska, Katowice, 19.03. – 19.03. 2015.

Kochać człowieka 2015, IX Ogólnopolskie Biennale Fotografii, Galeria Tyle Światów, Oświęcimskie Centrum Kultury, Oświęcim, 24.04. - 24.05.2015.

25 let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě, Dům umění v Opavě, Opava, 14.05.-28.06. 2015.

Kochać Człowieka 2015, Galeria B&B, Bielsko-Biała , 11.07.-31.07.2015.

VI edycja - Obiektywnie Śląskie, Centrum Scenografii Polskiej Muzeum Śląskiego, Katowice, 16.10.-15.11.2015.

Linie papilarne, Galeria Katowice ZPAF, Katowice, 07.10.-08.11.2015,

VI edycja - Obiektywnie Śląskie , Centrum Sztuki Filmowej, Kino Kosmos, Katowice, 07.12.-31.12.2015.

/ 2016

VI edycja - Obiektywnie Śląskie, Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego, Katowice,10.01.-15.02 2016.

W stronę człowieka – Krzysztof Gołuch, Marek Wesołowski, Sosnowieckie Centrum Kultury, Zamek Sielecki – Galeria Extravagance, Sosnowiec, 15.01.-21.02.2016.

Arkadiusz Gola / druga strona cegły, Krzysztof Gołuch / Przełamując stereotypy, Prudnicki Ośrodek Kultury, Galeria na poddaszu, Prudnik, 05.02.-05.03.2016.

Polska – konteksty, Centrum Kultury i Sztuki w Koninie, Konin, 01.-31.04.2016.

VI edycja - Obiektywnie Śląskie, , Dworzec PKP, Katowice, 18.02. – 07.03.2016.

Śląska Fotografia Prasowa 2015, Biblioteka Śląska, Katowice, 20.03. – 19.04. 2016.

VI edycja - Obiektywnie Śląskie, wieżowiec Altus, Katowice, 08.03. – 22.03.2016.

Zestaw 2016, Międzynarodowy konkurs fotografii, Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Kamila Norwida, Świdnica, 09.09.-09.10.2016.

Miłosierdzie, Galeria Politechniki Krakowskiej Gil, Kraków, 07.-09.2016.

Koncert, Dom Kultury, Rybnik-Boguszowice, 14.10.-30.11.2016.

Otwarte Mistrzostwa Fotograficzne Olsztyn 2016, Miejski Ośrodek Kultury w Olsztynie, Galeria Amfilada, Olsztyn,10.11. -10.12.2016.

/ 2017

Kochać Człowieka 2017, Oświęcimskie Centrum Kultur, Galeria Tyle Światów, Oświęcim, 21.04.-21.05.2017.

Tender -Young Czech, Slovak And Polish Photography, Institute of Creative Photography, Silesian University in Opava, Université du Luxembourg, Luxembourg, 17.05. – 17.07.2017.

Zestaw, XII Międzynarodowy Konkurs Fotograficzny– Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Kamila Norwida , Świdnica, 09.09.-09.10.2017.

/ 2018

Sztuka łączy nas/Umění nás spojuje Krzysztof Gołuch & David Macháč, Galeria Na strychu, Prudnik, 02.02.-30.03.2018.

Śląska Fotografia Prasowa 2017, Biblioteka Śląska, Katowice, 26.03. – 26.04. 2018.

Prague Photo 2018- Institut tvůrčí fotografie, Clam-Gallasův palác, Praha 24.-28.04.2018.

Grand Press Photo 2018, Warsaw Spire, Warszawa, 15.-28.06.2018.

Grand Press Photo 2018, Manufaktura, Łódź, 29.07.-15.07. 2018.

INT / EXT – École de photographie d'Opava, festival Trasphotographiques, Lille, 12.07.-12.08.2018.

Grand Press Photo 2018, Teatr Szekspirowski, Gdańsk, 17.07.-25.07.2018.

Grand Press Photo 2018, Cesarskie Ogrody , Świnoujście , 27.07.-07.08.2018.

Grand Press Photo 2018, Centrum Handlowe Galaxy, Szczecin, 09.08.-02.09.2018.

Grand Press Photo 2018, Wolny Dziedziniec Urzędu Miasta, Poznań , 03.09. - 16.09.2018.

Grand Press Photo 2018, Centrum Handlowe Mazovia, Płock, 18.09. - 08.10.2018.

Grand Press Photo 2018, Centrum Handlowe Bonarka City Center, Kraków, 10.10.-14.10.2018.

Grand Press Photo 2018, Pub Sportowym Stacherczak, Częstochowa, 26.10.-12.11.2018.

Grand Press Photo 2018, Centrum Handlowe Millenium Hall Galeria DAgArt?, Rzeszów, 14.11.-03.12.2018.

O!Znaki Pracy 2018, Galeria Chłodna 31, Warszawa, 04.-31.12.2019.

Grand Press Photo 2018, Centrum Spotkań Kultur,, Lublin, 05.12. - 07.01.2019.

IX edycja - Obiektywnie Śląskie, Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego, Katowice, 05.12.-21.2018.

/ 2019

IX edycja - Obiektywnie Śląskie, Kino Kosmos, Katowice, 05.01.-31.2019.

Grand Press Photo 2018, Białostocki Ośrodek Kultury, Białystok, 08.01. - 31.01.2019.

IX edycja - Obiektywnie Śląskie, Szyb Maciej, Zabrze, 01.02.-15.03.2019.

Made in Opava - Polscy studenci ITF, Muzeum Historii Katowic, Katowice, 16. 01. – 16.02.2019.

Mezičas, Klauzurní a diplomové práce z Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské university v Opavě. Dům umění v Opavie, Opava, 17.01.-17.02.2019.

Grand Press Photo 2018, Centrum Handlowe - Galeria Sandecja, Nowy Sącz, 02.02. - 18.02.2019.

Grand Press Photo 2018, Centrum Handlowe - Galeria Amber, Kalisz, 20.02. - 01.03.2019.

IX edycja - Obiektywnie Śląskie, Dworzec PKP, Katowice, 02.03.-23.2019.

Grand Press Photo 2018, Galeria Piastova, Gniezno, 04.03.-16.03.2019.

Grand Press Photo 2018, Galeria Pomorska, Bydgoszcz, 18.03.-02.04.2019.

Kochać Człowieka 2019 , Oświęcimskie Centrum Kultury, Galeria Tyle Światów, Oświęcim, 26.04.-26.05.2019.

Jsme ze stejné planety, Velká Bystřice, 08.-09.06.2019.

Made in Upper Silesia, Galerie Opera, Divadlo Jiřího Myrona, Opava, Ostrava, 21.06. -21.07.2019.

Kochać Człowieka 2019, Galerii Fotografii B&B, Bielsko-Biała, 07.-29.07.2019.

Made in Opava 2, Ślędziński galerie, Białystok, 27.9.-3.11.2019,

8. ročníka súťaže Slovak Press Photo 2019, Dům umění Bratislava, 4.-28.10.2019.

/ 2020

40 let Galerie ZPAF, Galerie Katovice, 6.-27.9.2020.

Oni i my ,Michał Szalat , Krzysztof Gołuch, Galeria Opera, Divadlo Jiřího Myrona, 12.12.2019 - 27.1.2020.

Tri dekády. Institut tvůrčí fotografie 1990–2020, Domě U Černé Matky Boží (Ovocný trh 19) v Praze,15.9.- 22.9.2020.

9. ročníka súťaže Slovak Press Photo 2020, Dům umění Bratislava, 11.10.- 31.12.2020.

Tri dekády. Institut tvůrčí fotografie 1990–2020 na 30. Měsíci fotografie v Bratislavě Dome umenia na Nám. SNP 12 ,Bratislava, 17.11.-16.12.2020.

Barevný obrázek ze série Povědomí o rámu. CEKUŚ Slezské kulturní centrum v Nakło Śląski, 14.10.-15.11.2020.

Oni i my ,Michał Szalat , Krzysztof Gołuch, Městská umělecká galerie Vedle v Tychách, 7.3.-15.5.2020.

Tří dekády, Institut tvůrčí fotografie, Dům U Černé Matky Boží, 19.6. – 27.9.2020.

/ 2021

Liquid Images: Emerging Czech Photography, Photo Saint-Germain, NetGallery, 7.1.-14.2.2021.

Fotosenzitivita, XXIII Umělecká setkání v Sosnowci, Schoen Palace - muzeum v Sosnowiec, 15.5.-13.6.2021.

Po třicítce, Městské muzeum v Zabrze Cafe Silesia, 18.9.-24.10.2021.

/ 2022

Spotkania Fotograficzne Korycin- Białowieża, Galeria Ślędzińskich w Białymstoku. 10.12.2021 - 16. 1. 2022,

Obecni. Galerie Katowice. ZPAF Okręg Śląski. 5.1.- 28.1.2022,

Tożsamość. XXIV Sosnowieckie Spotkania Artystyczne. Pałac Schoena Muzeum w Sosnowcu 31.3. - 31.4.2022,
Wspólna Opawa / Common Opava. Fotofestiwal Łódź. Off Piotrkowska, 10. 6. - 26. 6. 2022.

Grand Press Foto. Plac Tadeusze Kościuszki w Darłowie (wystawa plenerowa). 4.7.- 23.7.2022.

Grand Press Foto. Biurowiec Wave. Gdańsk. 20.6. - 3.7.2022.

Grand Press Foto. Plac Wolności. Szczecinek (wystawa plenerowa) . 27.7. – 10.8.2022.

Grand Press Foto. Centrum Handlowo-Rozrywkowe Galaxy. Szczecin. (wystawa plenerowa)11.8. - 30.8.2022.

Grand Press Foto. Teatr Szekspirowski Gdańsku (wystawa plenerowa) 31.8.-13.9.2022.

30 lat Galerii Extravagance. Galerie Extravagance. Zamek Sielecki. Sosnowieckie Centrum Sztuki, 9.9.-10.11.2022.

Grand Press Foto. Centrum Handlowe Arkady Wrocławskie (wystawa plenerowa), 15.9.- 4.10.2022.

Grand Press Foto. Centrum Handlowe Gemini Park. Bielsko-Biała (wystawa plenerowa), 7.10.- 27.10.2022.

20 Śląskiego Towarzystwa Fotograficznego. Siemianowickie Centrum Kultury Park Tradycji 21.10.- 6.11.2022.

Grand Press. Foto Salt City.(wystawa plenerowa). Wieliczka. 3.11.- 30.11.2022.

Siła detalu z cyklu „ Świadomość kadru".. CEKUŚ Śląskie Centrum Kultury w Nakle Śląski, 2.12.2022 - 19.2.2023.

Grand Press Foto. Wola Retro Biurowiec. (wystawa plenerowa). Warszawa. 1.12.- 19.12.2022.

Śląska Fotografia Prasowa 2021. Pokonkursowa wystawa . Biblioteka Śląska w Katowicach . 12.12.2022 - 31.1.2023.

/ 2023

Dezyderata, Pałac Schoena - Muzeum w Sosnowcu, Sosnowiec, 02.03.–16.04.2023.

/ 2024

30 lat Galerii B&B, Bielsko Biała,13.01.-13.02.2024.

Świadomość kadru. Przestrzeń emocji, ZPAF okręg Śląski, CEKUŚ Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim, 07.11.2023 -21.01.2024.

Použitá Literatura:

Arbus Diane, Revelations.„lyric and tender and pretty“, Random House, New York, 2003.

Bujak Adam, Kalwaria, vyd. Biały Kruk, Kraków, 2001.

Czas syntezy. Klasycy śląskiej sztuki, vyd. Galeria Sztuki Współczesnej BWA, Katovice 2014.

Dějiny fotografie, editorka Juliet Hacking, Varšava 2014.

Gazeta Wyborcza - Deník, Łukasz Kałębasiak, článek: „W Katowicach otwarto Galerię Bezdomną“, Katovice, 27. října 2002; http://www.stf.katowice.pl/archiwum/wydar.htm#16102002

Gola Arkadiusz, Hraniční státy, vydalo Slezské muzeum v Katovicích, Katovice 2011.

Gołuch Krzysztof, Chuť života, vydala Galerie umění Wysoka, Sosnowiec 2022.

Gołuch Krzysztof, Hotel, Ślędziński Gallery in Białystok, Białystok 2021.

Gołuch Krzysztof, Můj svět-moje realita, Bakalařská teoretická diplomová práce, Slezká univerzita, Filozoficko - přírodovědecká fakulta, Institut tvůrčí fotografie, Opava 2007.

Gołuch Krzysztof, Narušování stereotypu, (článek v magazínu Listy 3/2011).

Gość Niedzielny - Magazín, Gość Katowicki 15/2017, „Ludzie, co dają radę“, Przemysław Kucharczak; https://www.youtube.com/watch?v=WddOKkSX9bc&feature=youtu.be

Hastrup Kirsten, Droga do antropologii. Między doświadczeniem a teorią, Nakladatelství Jagellonské univerzity, Krakov, 2008.

Hatrup Kirsten, O ugruntowaniu się światów - podstawy empiryczne antropologii, [w:] Badanie kultury - elementy teorii antropologicznej. Kontynuacje, úvod, ed. M. Kempny, E. Nowicka, Varšava 2006.

Kwartalnik Fotografia, Hotel Krzysztof Gołuch, č. 40/2022 září.

Lipska Irena, Fotograf jako badacz i badany – praktyki fotograficzne Krzysztofa Gołucha w świetle teorii Kirsten Hastrup, bakalářská práce, Institut kulturních studií, Fakulta historických a pedagogických věd, Univerzita ve Vratislavi, Vratislav 2016.

Listy 4/2009, Arkadiusz Gola, člen Slezské odbočky Svazu uměleckých fotografů ZPAF (Polský svaz fotografů) (publikováno v časopise Listy 4/2009).

Listy 3/2011, Krzysztof Gołuch, Narušování stereotypu, (článek v časopise Listy 3/2011).

MAGAZYN č. 17, příloha deníku Gazeta Wyborcza č. 100, 29. dubna 1999.

Mark Mary Ellen - fotografie, WARD 81, text Karen Folger Jacobs, Simon and Schuster, New York 1979.

Michałowska Teresa, Średniowiecze, vyd. páté, PWN, Warszawa 1999.

Míilach Rafał, 7 Rooms, Kehrer Verlag, Heidelberg a Treemedia, Rusko; "IS(not)", skupinový projekt, Sputnik Photos, Varšava 2011.

Míilach Rafał, Černé moře betonu, vlastní publikace; "V autě s R", Czytelnia Sztuki, Gliwice 2011; "Vzdálené místo", skupinový projekt,

Míilach Rafał, The Winners, GOST Gallery, Londýn; "Psopplaainnd. Mapping the Blind Spots", skupinový projekt, Sputnik Photos,

Nophoto; "Contact sheets. Vybrané fotografie. Vol II', skupinový projekt, Postcart Edizion, 2014.

Centrum vědy Koperník, Varšava 2012; "Stand BY", skupinový projekt, Sputnik Photos, Varšava 2013.

Molik Andrzej, „Widzieć, słyszeć, dotykać, wiedzieć“, Kurier Lubelski, Lublin, říjen 2001.

Nadja, „La beauté sera CONVULSIVE ou ne sera pas“, 1928, vyd. pol. 1993, Oficyna Literacka.

Pagano Jacob, Nothing Real Can Be Threatened: Richard Avedon, Khalik Allah, and Communities of Portraiture, https://medium.com/@jakepagano/giving-soul-richard-avedon-khalik-allah-and-the-touch-of-the-photograph-e4a0d79d0aae.

Piotr Szymon – fotografie, Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach, Katowice 2017.

Półkośnik Robert, Po drugiej stronie lustra, katalog k výstavě, Bialystok 2001.

Radio eM,„Moja historia rozmowy o ludzkich losach“, host: Krzysztof Gołuch, úryvek s názvem: Całe życie w obiektywie, vysílání: 5. 12. 2017; https://www.radio-em.pl/doc/4411990.05-12-17-Cale-zycie-w-obiektywie

Serej Szymon, Historia RFF, bakalářská práce, Wydział Radia i Telewizji, Uniwersytet Śląski, Katowice, 2009.

Slezský sociálně-kulturní měsíčník, září 2017, č. 9 (262).

Sontag Susan, O fotografii, vyd. Karakter, Kraków 2009.

Sontag Susan, Widok ludzkiego cierpienia, překlad Sławomir Magala, vyd. Karakter, Kraków 2010.

Świat Obrazu,„Nowy, niezwykły projekt Oiko Petersena“, 15. dubna 2009, https://www.swiatobrazu.pl/nowy_niezwykly_projekt_oiko_petersena.html.

Wiadomości Rudzkie, 15. 3. 2000.

Wilczyk Wojciech, Fototapeta, http://fototapeta.art.pl/2002/akl.php.

Život místo ústavu. Štreitovy fotografie ukazují příběhy postižených, iDNES, 10. února 2013, https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/fotograf-jindrich-streit-vystavuje-v-liberci.A130208_144858_liberec-zpravy_tm?galerie.

JMENNÝ REJSTŘÍK

Diane Arbus 194-197, 201

Richard Avedon 200-201, 258

Piotr Barchański 49

Vojtěch Bartek 68

Krzysztof Bąk 34, 44

Piotr Bernasi 21

Milan Biegoń 118

Štěpánka Bieleszová 149

Vladimíra Birgus 71, 75, 78, 83, 106, 118, 161, 166, 168, 212, 228,

Zbigniew Boniek 31

Henri Cartier-Bresson 110

Jerzy Chrapka 175, 177

Adam Bujak 74

Maksymilian Chrobok 43, 120, 126, 235, 238,

Karel Cudlín 64

Grzegorz Dąbrowski 69

Jacenty Dędek 19, 53

Mary Frances 199

Krystian Gałuszka 134

Michał Gawenda 47, 49

Kurt Gebauer 151

Iwona Germanek 178-182, 186, 229, 237

Marcin Giba 50, 69

Krzysztof Gierałtowski 134

Michał Gmitruk 21

Arkadiusz Gola 27, 53, 68-70, 72, 116, 118, 163, 185-186, 204, 213-215, 217, 220, 225, 249

Ewa Gołuch 46, 173, 175

Jan Gołuch 28-29

Krzysztof Gołuch 1-257

Zofia Gołuch 28-29

Andrzej Grudzień 189

Mikołaj Grynberg 21

Tomasz Gudzowaty 20-21

Randy Haines 18

Kirsten Hastrup 190-194, 205, 210-211

Adam Hayder 21

Krzysztof Hejke 18

Joanna Helander 185-186, 227

Hermann Hesse 37

Stanisław Heyd 23, 68, 72, 225

Adam Hiltawski 67-69, 118, 225

Artur Hojny 23

Edward Hopper 159, 163-164, 166, 168-169

Tomasz Jodłowski 53, 134

János Kádár 20

Sławomir Kamiński 19

Janusz Karbowniczek 43

Carl De Keyzer 71

Magda Klemmová 20

Rafał Klimkiewicz 53, 56, 134

Eugenia Kilimnikov 40, 229

Andrzej Koniakowski 56

Andrzej Kramarz 22, 63

Ryszard Krynicki 185

Anna Krzysteczko 120, 184, 186

Bogdan Kułakowski 53

Aleš Kuneš 68

Władysław Lemm 21, 24,

Marcin Liberski 68-69, 72

Irena Lipská 160, 190-193, 204

Krzysztof Liszka 50-51, 61

Małgorzatu Lubaczov 19

Markéta Luskačová 63-64

Jacek Łagowski 21

Marcin Łobaczewski 21

Jukka Male 186

Małgorzata Malinowska-Klimek 131, 179

Andrzej Marczuk 69

Stanisław Mazuś 43

Mary Ellen Mark 197-199

Mieczysław Michalik 19

Ania Nałęcka Milach 116

Zenon Moskwa 43

Chris Niedenthal 20-21

Piotra Nowak 168

Jerzy Obrodzki 43, 61

Marian Oslislo 164

Zosia Oslislo 164, 186, 227

Dita Pepe 68

Vladimír Peringer 151

Oiko Petersen 24-26

Michael Platini 31

Marek Plura 46

Wojciech Prażmowski 21

Václav Podestát 216

Robert Półkośnik 21, 258

Artur Reszko 69, 118, 225

Zofia Rydet 53

Sergiusz Sachno 135

Kazimierz Seko 53

Tomasz Sikora 55

Jiří Siostrzonek 149, 151, 186, 191, 220,

Maciej Skawiński 21, 24

Pavel Smejkal 225

Tadeusz Sobolewski 20

Susan Sontag 17, 96-97, 194, 202

Paweł Supernak 225

Michał Szalast 124, 165

Krzysztof Szewczyk 68-69

Anna Szymańska Sierko 163

Piotr Szymon 52, 57, 61-65, 201, 212, 220, 225, 258

Jindřich Štreit 36, 60, 63-64, 67-68, 72, 149, 186, 201-204, 223, 226-227, 258

Andrzej Świetlik 21, 55

Tomasz Tomaszewski 17, 23

Halina Tymuszová 43

Alex Webb 71

Marek Wesolowski 179,

Adam Wijata 48

Wojciech Wilczyk 22-23, 258

William Wharton 37

Piotr Wójcik 21

Maria Zbąska 21, 23

Andrzej Zygmuntowicz 186

autor práce: Michał Szalast
vedoucí práce: prof. PhDr. Vladimír Birgus
oponent práce: doc. Mgr. Václav Podestát
Počet normostran: 162
Počet úhozů: 291 817
Institut tvůrčí fotografie
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Slezská univerzita v Opavě
Opava 2024